

OGÓLNOPOLSKI ZWIĄZEK ZAWODOWY PSYCHOLOGÓW

**Badanie przekonań środowiska psychologów
na temat ustawy o zawodzie psychologa
i samorządzie zawodowym psychologów**

Łódź, luty 2020 r.

Opracowanie:

Zespół ds. Badań Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów

Przygotowanie narzędzia badawczego:

Elżbieta Magia, Michał Naczyński, Anna Starkowska

Opracowanie statystyczne:

Anna Starkowska

Opracowanie raportu:

Elżbieta Magia, Anna Starkowska, Michał Naczyński

Koordinacja prac:

Elżbieta Magia

Nadzór:

Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów

©Własność OZZP – wszystkie prawa zastrzeżone

Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów

ul. Piotra Bardowskiego 1

91-084 Łódź

www: <http://ozzp.org.pl/>

e-mail: kontakt@ozzp.org.pl

Zarząd Krajowy Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów składa gorące podziękowania Zespołowi ds. Badań OZZP za wytężoną pracę, która umożliwiła przeprowadzenie szeroko zakrojonych badań, opracowanie wyników i sporządzenie niniejszego raportu.

Szanowni Państwo,

zapraszamy Państwa do zapoznania się z wynikami ogólnopolskiego badania przeprowadzonego wśród psychologów wszystkich branż. Mamy nadzieję, że staną się fundamentem do założeń nowoczesnej ustawy o zawodzie psychologa na miarę XXI wieku.

Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów powstał w 2016 roku w celu reprezentowania, ochrony praw, interesów zawodowych i socjalnych psychologów. Od chwili powstania jednym z zadań OZZP było aktywne włączenie się do trwających od wielu lat prac nad poprawą i dostosowaniem Ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

Obowiązująca aktualnie ustawa z dnia 8 czerwca 2001 roku nie doczekała się przepisów wykonawczych i w praktyce nie funkcjonuje. Powodem tego stanu rzeczy są liczne wady prawne i legislacyjne uniemożliwiające jej stosowanie. Przede wszystkim, pomimo obowiązywania ustawy, nie jest możliwe uzyskanie prawa wykonywania zawodu psychologa, ponieważ nie został powołany organ władny wydać takie prawo – czyli samorząd.

Szeroko zakrojone działania Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów zaowocowały decyzją Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 listopada 2018 r. o wznowieniu prac nad ustawą o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

W świetle powyższej decyzji priorytetem Zarządu Krajowego OZZP stało się zebranie danych, które odzwierciedlą faktyczny głos środowiska psychologów w sprawie ustawy o zawodzie psychologa.

W 2018 roku powołano Zespół ds. Badań OZZP, który przeprowadził badania ankietowe wśród psychologów na temat kształtu nowej ustawy o zawodzie.

Wyniki tych badań są zawarte w niniejszym Raporcie, który składamy na Państwa ręce.

Zarząd Krajowy OZZP

Spis treści

1. Metodologia badania	6
2. Charakterystyka badanej grupy	7
3. Analiza preferencji środowiska psychologów dotyczących regulacji zawodu psychologa zawartych w ustawie o zawodzie psychologa	12
3.1. Obszar działania zawodu psychologa	14
3.2. Tytuł zawodowy <i>psychologa</i> oraz <i>prawo do wykonywania zawodu psychologa</i> wraz z warunkami jego otrzymania, zawieszenia, utraty i odzyskania	17
3.3. Organizacja staży zawodowych	26
3.4. Ewidencja psychologów	32
3.5. System kształcenia podyplomowego psychologów	38
3.6. Narzędzia diagnostyczne	42
3.7. Samorząd zawodowy psychologów	46
3.8. Inne	55
4. Porównanie wyników konsultacji społecznych w środowisku psychologów i studentów psychologii, dotyczących preferowanych przez nich regulacji ustawowych zawodu psychologa z roku 2013 roku (Biała księga, 2014) oraz badania OZZP z 2019 roku	60
5. Wnioski z badania	65
5.1. Regulacja zawodu psychologa w przepisach	65
5.2. Obszar działania zawodu psychologa	66
5.3. Pojęcia tytuł zawodowy <i>psychologa</i> i <i>prawo do wykonywania zawodu psychologa</i>	67
5.4. Prawo do wykonywania zawodu psychologa	68
5.5. Psychologiczne narzędzia diagnostyczne	71
5.6. Ewidencja psychologów	71
5.7. Organizacja wdrożenia do zawodu psychologa	72
5.8. Organizacja i system doskonalenia zawodowego psychologów	73
5.9. Samorząd zawodowy psychologów/organ nadzorujący – procedura powołania i kompetencje	75
5.10. Zawód psychologa – status	76
5.11. Tryb i system kształcenia studentów psychologii	77
5.12. Formy wykonywania zawodu	78
5.13. Ubezpieczenie OC dla psychologów	78

1. Metodologia badania

Badanie prowadzone było w dniach 15.02.2019–21.08.2019 za pomocą ankiety, skonstruowanej przez Zespół ds. Badań OZZP. Pytania składające się na ankietę, wraz z katalogiem możliwych odpowiedzi powstały w oparciu o rozwiązania proponowane w:

1. aktualnie obowiązującej Ustawie z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów;
2. Białej księdze w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów opracowanej na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji z zainteresowanymi środowiskami z 2014 roku;
3. założeniach do projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów opracowanych przez MPiPS w 2015 roku oraz powstałym na ich podstawie projekcie nowej ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów autorstwa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego z 2015 roku;
4. toku wstępnych konsultacji społecznych w środowisku psychologów przeprowadzonych przez Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów w 2018 roku w mediach społecznościowych, które miały na celu zidentyfikowanie oddolnych, pochodzących od psychologów – praktyków pomysłów na rozwiązania do zastosowania w nowej ustawie.

Celem autorów ankiety było umożliwienie wszystkim osobom z tytułem magistra uzyskanym po ukończeniu kierunku psychologia, których dotyczy aktualna ustawa o zawodzie psychologa i dotyczyć będzie nowa ustawa, wyrażenie swojego zdania w kwestii tego, co powinna regulować owa ustawa.

W ankiecie przewidziano pytania/opcje odpowiedzi zarówno zakładające powstanie samorządu zawodowego, jak i pytające o alternatywy do jego powstania. W kluczowych kwestiach pytania miały charakter obligatoryjny – odpowiadali na nie wszyscy ankietowani – oraz nieobligatoryjny w pytaniach szczegółowych dotyczących kwestii kluczowych. Ponadto ankietowani odpowiadali na pytania jedno- lub wielokrotnego wyboru. Skonstruowana w ten sposób ankieta została użyta do badań pilotażowych, przeprowadzonych metodą sędziów kompetentnych. Sędziowie rekrutowali się spośród psychologów różnych specjalności. Treść ankiety została skorygowana po uwzględnieniu zasadnych uwag sędziów kompetentnych.

Dane zbierane w ankiecie były z zachowaniem pełnej anonimowości, świadomości celu i dobrowolności udziału, za pomocą platformy Survio.com. Link do ankiety online dystrybuowany był za pośrednictwem mediów społecznościowych, kanałów komunikacji wewnętrznej OZZP oraz wiadomości e-mail przesyłanych do jednostek zatrudniających psychologów różnych specjalności w całym kraju.

Analizę wyników opracowano przy pomocy licencjonowanego pakietu IBM SPSS Statistics v.25 z wykorzystaniem technik opisu statystycznego, testu chi-kwadrat Pearsona i dokładnego testu Fishera dla tabel typu 2×2. Za wskaźnik istotności statystycznej przyjęto wartość $p < 0,05$. W charakterystyce wyników przyjęto następujący schemat opisu. W tekście podawane są wraz z wartościami procentowymi wyniki dla całej badanej grupy – czyli psychologów i studentów łącznie – a następnie, o ile takie odnotowano, opisane są różnice istotne statystycznie pomiędzy

tymi dwoma grupami. Do charakterystyki wyników określonych przedziałów procentowych zastosowano określenia opisane w tabeli 1.

Tabela 1. Określenia przedziałów procentowych charakteryzujących wyniki, przyjęte w metodologii badania OZZP 2019.

Przedział procentowy	Określenie
≥75%	zdecydowana większość
60–74%	większość
50–59%	ponad połowa
40–49%	blisko połowa
20–39%	mniejszość
<20%	zdecydowana mniejszość

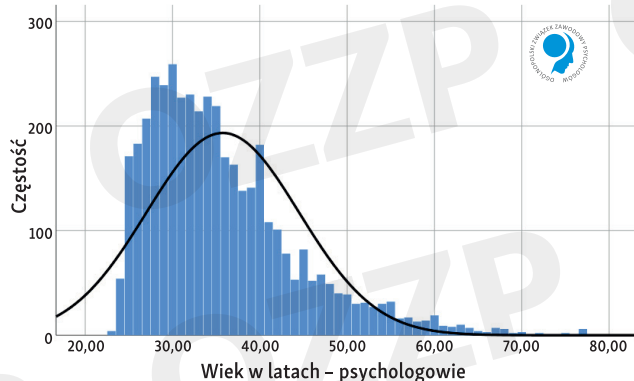
W tabelach przedstawionych do każdego opisywanego pytania znajdują się pełne dane – wartości procentowe wraz z liczbą (n) do każdej opcji odpowiedzi z pytania, z podziałem na psychologów i studentów psychologii, oraz podaną wartością (p), informującą o istotności statystycznej różnic między tymi dwoma grupami. Ponadto po-

dana jest, osobno dla psychologów i studentów psychologii, ogólna liczba (n) odpowiadających na dane pytanie. Ze względu na to, że pytania w ankiecie były jedno- lub wielokrotnego wyboru, suma wartości procentowych w poszczególnych pytaniach nie zawsze wynosi 100.

2. Charakterystyka badanej grupy

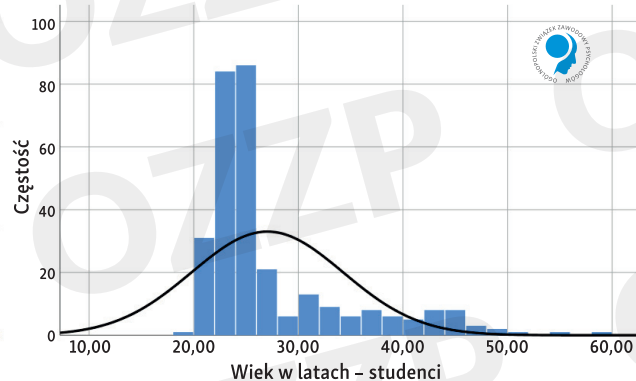
W założeniu autorów ankiety docelową grupą badawczą były osoby posiadające tytuł magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia. W badaniu udział wzięło łącznie 4599 osób. Odpowiedzi udzieliło 4277 psychologów (w tym 88,8% kobiet) w wieku od 23 do 77 lat (średnia wieku wynosiła $M = 35,75$ przy odchyleniu standardowym równym $SD = 8,75$) oraz 307 studentów psychologii (w tym 86,2% kobiet) w wieku od 19 do 58 lat ($M = 27,02$; $SD = 7,24$). Na wykresach 1 i 2 przedstawiono rozkłady wieku dla badanych psychologów oraz studentów.

Wykres 1. Rozkład wieku badanych. Grupa psychologów. Badanie OZZP 2019.

Źródło: badanie własne OZZP

Wykres 2. Rozkład wieku badanych. Grupa studentów. Badanie OZZP 2019.

Źródło: badanie własne OZZP

Odpowiedzi udzieliło również 15 osób, które nie posiadało dyplomu psychologa ani nie studiowało psychologii w trakcie badania, dlatego wykluczono je z analizy. Docelową grupę stanowili psychologowie, ale zdecydowano się także poddać analizie odpowiedzi studentów, ze względu na ich dość dużą liczebność i możliwość dokonania użytecznych porównań do odpowiedzi psychologów.

Wśród ankietowanych, psychologów i studentów łącznie, zdecydowana większość (89,8%, n=4115) **ukończyła studia lub studiuje** w trybie jednolitym 5-letnim, zaś drugą co do liczebności podgrupę (8,3%, n=379) stanowili absolwenci i studenci uczelni oferujących możliwość skrócenia 5-letniego trybu kształcenia do 3,5 roku w ramach indywidualnego toku studiów. 0,7% badanych (n=32) ukończyło studia magisterskie poza granicami kraju, 0,9% (n=40) ukończyło 5-letnie studia z psychologii w systemie 2-stopniowym, a 0,4% (n=18) w systemie 2-stopniowym, z czego licencjat uzyskało na innym kierunku niż psychologia, uzupełniając wykształcenie o 2-letnie studia magisterskie z psychologii. Szczegółowe dane na ten temat zawarto z tabeli 2. Wśród studentów istotnie większe były odsetki osób kształcących się w ramach skróconego trybu 3,5-letniego oraz studiów dwustopniowych (tabela 2).

Tabela 2. Charakterystyka badanej grupy pod względem rodzaju studiów psychologicznych, które ukończyli lub aktualnie kontynuują. Porównanie grupy psychologów i studentów. Badanie OZZP 2019.

Tryb studiów	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Jednolity 5-letni	91,1	3896	71,3	219	<0001
Jednolity z indywidualnym tokiem nauczania	7,8	332	15,3	47	
Dwustopniowy 3 lata (licencjat z psychologii) + 2 lata (magister z psychologii)	0,3	14	8,5	26	
Dwustopniowy 3 lata (licencjat z innego kierunku) + 2 lata (magister z psychologii)	0,2	10	2,6	8	
Inny tryb kształcenia, w tym studia za granicą na poziomie MA	0,6	25	2,3	7	

Źródło: badanie własne OZZP

Największy odsetek badanych pochodził z woj. mazowieckiego (18,7%, n=849), zaś najmniej liczną podgrupę stanowili mieszkańcy województw świętokrzyskiego (1,7%, n=77) i lubuskiego (1,7%, n=78). Dokładne informacje o **województwie zamieszkania** badanych psychologów i studentów zawarto w tabeli 3.

Tabela 3. Charakterystyka badanej grupy pod względem województwa zamieszkania. Porównanie grupy psychologów i studentów psychologii. Badanie OZZP 2019.

Województwo stałego zamieszkania	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Mazowieckie	19,3	818	10,1	31	<0,001
Śląskie	11,1	469	13,4	41	
Dolnośląskie	9,8	418	13,6	42	
Małopolskie	8,9	380	12,1	37	

Wielkopolskie	7,3	311	8,1	25	<0,001
Pomorskie	6,8	290	14,7	45	
Lubelskie	6,2	266	5,9	18	
Łódzkie	6,1	261	6,5	20	
Zachodniopomorskie	4,4	189	5,9	18	
Kujawsko-pomorskie	3,9	167	1,6	5	
Podlaskie	3,1	134	0,3	1	
Opolskie	3,0	130	1,3	4	
Podkarpackie	3,0	130	2,6	8	
Warmińsko-mazurskie	2,8	125	1,6	5	
Świętokrzyskie	1,8	76	0,3	1	
Lubuskie	1,7	74	1,3	4	
Brak danych	0,8	39	0,7	2	

Źródło: badanie własne OZZP

Sprawdzono także **wielkość miejsca zamieszkania** badanych. Dominowały osoby z dużych i bardzo dużych miast, stanowiące łącznie 55,6% grupy (n=2538). Wśród psychologów nieco większy był odsetek osób zamieszkujących miejscowości do 150 tys. mieszkańców (tabela 4).

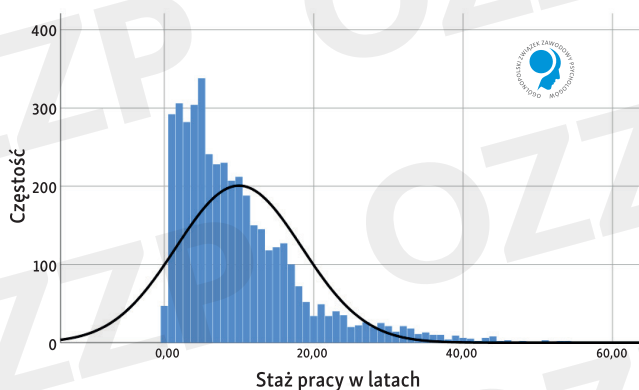
Tabela 4. Charakterystyka badanej grupy pod względem wielkości miejsca zamieszkania. Porównanie grupy psychologów i studentów. Badanie OZZP 2019.

 Wielkość miejsca zamieszkania	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Wieś	9,0	386	8,1	25	0,006
Bardzo małe miasto do 10 tys. mieszkańców	3,2	135	3,3	10	
Małe miasto do 50 tys. mieszkańców	16,2	693	14,3	44	
Średnie miasto do 150 tys. mieszkańców	16,5	707	8,8	27	
Duże miasto do 500 tys. mieszkańców	20,0	853	25,7	79	
Bardzo duże miasto >500 tys. mieszkańców	34,7	1485	39,1	120	
Brak danych	0,4	18	0,7	2	

Źródło: badanie własne OZZP

Psychologowie biorący udział w badaniu zdobywali **dyplom magistra po ukończeniu kierunku psychologia** pomiędzy 1965 a 2019 rokiem (M=2009,0; SD=8,44). Na wykresie 3 przedstawiono rozkład stażu pracy badanych psychologów.

Wykres 3. Rozkład stażu pracy badanych. Grupa psychologów. Badanie OZZP 2019.

Źródło: badanie własne OZZP

Grupa była zróżnicowana pod względem **aktualnego statusu zawodowego**. Większość (71%, n=3011) zatrudniona jest na stanowisku, w którego nazwie jest słowo *psycholog*. 15,2% (n=644) badanych jest zatrudnionych na stanowisku, na którym wykorzystuje wiedzę psychologiczną, lecz w którego nazwie nie ma słowa *psycholog*, 26,5% (n=1123) badanych z kolei prowadziło własną działalność gospodarczą, w ramach której świadczy usługi psychologiczne. 4,8% (n=203) w trakcie badania nie pracowało, a 3,1% (n=132) deklarowało, że nie są zawodowo związani z psychologią.

Co ciekawe, analiza różnic między psychologami i studentami wykazała, że część z osób, które jeszcze nie uzyskały dyplomu magistra pracuje już na stanowisku zawierającym w nazwie *psycholog* (4,8%), a ponad ¼ studentów wykorzystuje wiedzę psychologiczną na stanowiskach, w których nazwie nie ma słowa *psycholog*. Dokładny rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie o status zawodowy zawarto w tabeli 5.

Tabela 5. Charakterystyka badanej grupy pod względem aktualnego statusu zawodowego. Porównanie grupy psychologów i studentów. Badanie OZZP 2019.

Status zawodowy	Psychologowie n=3953		Studenci psychologii n=289		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Pracuję na stanowisku psychologa	75,8	2997	4,8	14	<0,001
Pracuję na stanowisku, w którego nazwie nie ma słowa <i>psycholog</i>	14,2	564	28,0	81	
Prowadzę własną działalność gospodarczą	28,3	1117	2,1	6	
Aktualnie nie pracuję	2,0	79	42,9	124	
Nie jestem zawodowo związany z psychologią	1,6	65	23,2	67	

Źródło: badanie własne OZZP

Sprawdzono także, w **jakich branżach pracują badani psychologowie**, co szczegółowo opisano w tabeli 6. Pod względem specjalności psychologii dominowały osoby związane z ochroną zdrowia (52,2%), w drugiej kolejności z oświatą (38,9%), a następnie badani związani z pomocą społeczną (20,4%). Psychologowie związani ze szkolnictwem wyższym i badaniami stanowili 12,3% badanych, przy czym 2,6% ankietowanych równolegle lub niezależnie prowadzi badania niepowiązane ze szkolnictwem wyższym. Badani z pozostałych specjalności psychologii reprezentowali je na poziomie poniżej 7%. W badanej próbie znalazły się osoby pracujące we wszystkich specjalnościach psychologii, wymienionych przez autorów ankiety, a ponadto 7,7% badanych zadeklarowało świadczenie usług psychologicznych w innych niż wymienione obszarach. Analiza jakościowa udzielonych odpowiedzi wskazuje jednak, że w większości są to zastosowania psychologii nieprawidłowo zaklasyfikowane przez ankietowanych, mieszczące się w obrębie obszarów wymienionych. Wśród zastosowań wiedzy psychologicznej faktycznie innych od wymienionych lub mogących budzić wątpliwości co do zasadności zaklasyfikowania pojawiały się pojedyncze odpowiedzi takie jak psycholog dla muzyków i środowiska muzycznego oraz nieco częściej powtarzające się takie jak coaching, psychologia mediów i reklamy, prowadzenie szkoleń czy ogólne sformułowania typu „biznes”. Część ankietowanych pomyliła specjalność psychologii z sektorem zatrudnienia wpisując w odpowiedziach organizacje pozarządowe itp.

Tabela 6. Charakterystyka badanej grupy pod względem branży, w której aktualnie świadczą usługi psychologiczne. Grupa psychologów. Badanie OZZP 2019.

 Branże aktualnej pracy	Psychologowie n=4277	
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie
Ochrona zdrowia	52,2	2235
Oświata	38,9	1664
Pomoc społeczna	20,4	871
Szkolnictwo wyższe i badania naukowe	12,3	528
Orzecznictwo	7,3	312
Psychologia transportu	5,7	244
Badania psychotechniczne	5,7	245
Psychologia pracy, organizacji i zarządzania	5,6	240
Nauczanie psychologii poza szkolnictwem wyższym	5,1	218
Służby mundurowe	3,4	145
Badania niepowiązane ze szkolnictwem wyższym	2,3	99
Instytucje rynku pracy	1,2	52
Psychologia sportu	1,0	42
Resocjalizacja	0,5	21
Inne	6,3	271

Źródło: badanie własne OZZP

Analiza kwestii **przynależności ankietowanych do organizacji zrzeszających psychologów** wykazała, że ponad połowa badanych praktyków nie należy do żadnej organizacji zawodowej. Wśród pozostałych 41,5% psychologów blisko 17% stanowili członkowie Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, a ponad 18% należało do innych niż PTP towarzystw i stowarzyszeń. Z kolei przynależność do organizacji związkowych kształtowała się na poziomie 7,8% – członkowie Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów – oraz 9,7% związków innych niż OZZP (tabela 7). Analiza jakościowa udzielonych odpowiedzi pokazuje, że najwięcej psychologów należących do jakiegokolwiek organizacji należy do któregoś z towarzystw psychoterapeutycznych.

Tabela 7. Charakterystyka badanej grupy pod względem przynależności do organizacji zawodowej zrzeszającej psychologów. Grupa psychologów. Badanie OZZP 2019.

 Przynależność do organizacji zawodowej	Psychologowie n=4185	
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie
Nie należę do żadnego związku ani towarzystwa	58,5	2446
Inne towarzystwo naukowe/stowarzyszenie itp.	18,1	758
Polskie Towarzystwo Psychologiczne (PTP)	16,7	698
Inna organizacja związkowa	9,7	404
Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów (OZZP)	7,8	326

Źródło: badanie własne OZZP

3. Analiza preferencji środowiska psychologów dotyczących regulacji zawodu psychologa zawartych w ustawie o zawodzie psychologa

Na samym początku tej części ankiety badani zostali zapytani o to, **jakie obszary ich zdaniem powinna regulować w swej treści ustawa o zawodzie psychologa**. Następnie w ankiecie pojawiały się bloki pytań, dotyczące kolejnych obszarów. W każdym bloku występowały pytania obowiązkowe, dotyczące kluczowych kwestii, na które badani musieli odpowiedzieć, aby przejść do kolejnych pytań, oraz pytania szczegółowe, które nie były obowiązkowe i badani mogli je pominąć.

Podstawowym zagadnieniem, które według zdecydowanej większości wszystkich ankietowanych powinna regulować ustawa o zawodzie psychologa jest nadawanie *prawa do wykonywania zawodu* oraz tytułu zawodowego *psychologa* (90,3%, n=4138). Powiązane z tym kwestie takie jak warunki otrzymania, utrzymania, utracenia/zawieszenia i odzyskania prawa do wykonywania zawodu oraz określenie czynności stanowiących obszar działania zawodu psychologa wybierane były również przez zdecydowaną większość ankietowanych, odpowiednio w 78,1% (n=3580) oraz 76,1% (n=3490). W tabeli 8 zawarto szczegółowe informacje o preferencjach aktywnych zawodowo psychologów i studentów psychologii, wraz z podaniem istotności różnic pomiędzy nimi.

Tabela 8. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczących obszarów, które powinna regulować ustawa o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tytuł zawodowy psychologa i prawo do wykonywania zawodu psychologa	90,5	3870	87,3	268	0,072
Warunki otrzymania, utrzymania, utracenie/zawieszenia oraz odzyskania prawa do wykonywania zawodu	77,9	3330	81,4	250	0,174
Zakres czynności stanowiących obszar działania zawodu psychologa	76,7	3282	67,8	208	<0,001
Narzędzia diagnostyczne w zawodzie psychologa i ich ochrona prawna	66,0	2824	58,6	180	0,009
Sposób ewidencjonowania psychologów	63,0	2694	59,0	181	0,159
Organizacja staży zawodowych/praktycznego przygotowania do zawodu	61,7	2637	60,9	187	0,409
Tryb i system kształcenia studentów psychologii	61,4	2624	63,8	196	0,221
Stosunek ustawy do innych przepisów regulujących pracę psychologa w różnych resortach	58,4	2499	51,8	159	0,023
Organizacja systemu kształcenia podyplomowego psychologów	52,5	2245	44,6	137	0,011
Jakiego typu zawodem jest zawód psychologa	50,6	2166	49,5	152	0,351
Formy wykonywania zawodu	47,8	2043	47,2	145	0,437
Samorząd zawodowy psychologów/organ nadzorujący, procedura jego powołania i jego kompetencje	47,7	2038	45,9	141	0,279
Ubezpieczenie OC dla psychologów	45,1	1931	39,1	120	0,037
Inne	2,6	111	2,0	6	0,421

Źródło: badanie własne OZZP

Badani psychologowie istotnie częściej niż studenci uznawali, że ustawa powinna regulować zakres czynności stanowiący obszar działania zawodu psychologa [$\chi^2(1)=13,441$; $p < 0,001$].

Zagadnieniem istotnym dla większości psychologów (66%) i ponad połowy studentów psychologii (58,6%) była kwestia regulacji dostępu do psychologicznych narzędzi diagnostycznych. Różnica 7,4% okazała się istotna statystycznie [$\chi^2(1)=7,196$; $p=0,009$]. Psychologowie istotnie częściej niż studenci (o 7,9%) popierali także ustawową regulację organizacji systemu kształcenia podyplomowego psychologów [$\chi^2(1)=6,784$; $p=0,011$]. Poparciem większości badanych, bez różnic międzygrupowych, cechowały się też zagadnienia sposobu ewidencjonowania psychologów, organizacji praktycznego przygotowania do zawodu oraz kształcenia studentów psychologii.

W grupie zagadnień preferowanych przez ponad połowę ankietowanych odnajdujemy: określenie typu zawodu, jakim jest psycholog (bez różnic między psychologami a studentami) oraz ustalenie stosunku ustawy o zawodzie psychologa do innych przepisów aktualnie regu-

lujących pracę psychologa w różnych resortach, co popierane było przez 6,6% psychologów więcej niż studentów [$\chi^2(1)=5,405$; $p=0,023$].

Nieco mniej niż połowa badanych za kwestie konieczne do regulacji uznała określenie organu nadzorującego zawód psychologa wraz z jego kompetencjami i procedurami (bez różnic między psychologami a studentami). Najrzadziej zaś wybierano kwestię obowiązkowego ubezpieczenia OC dla psychologów, którą poparło o 6% więcej psychologów niż studentów [$\chi^2(1)=4,442$; $p=0,037$].

Wśród innych zagadnień, jakie powinny zostać uregulowane ustawą, badani wymieniali m.in. tajemnicę zawodową, sposób rekrutacji na studia psychologiczne, zasady akredytacji ośrodków kształcących psychologów, jasne określenie różnic w uprawnieniach psychologów, psychologów klinicznych i neuropsychologów, kwestie minimalnych wynagrodzeń w poszczególnych resortach.

3.1. Obszar działania zawodu psychologa

Na etapie wstępnych konsultacji w środowisku psychologów, podczas konstruowania ankiety, autorzy zaobserwowali bardzo silną tendencję wśród psychologów do dużego uszczegóławiania istniejącej listy usług psychologicznych, zawartej w aktualnie obowiązującej ustawie o zawodzie psychologa. Ponieważ tak duże uszczegółowienie wydaje się być mało możliwe na poziomie aktu prawnego, jakim jest ustawa, autorzy ankiety podjęli próbę stworzenia roboczej listy usług psychologicznych o umiarkowanym poziomie ogólności, która mieściłaby wszystkie zgłaszane przez psychologów usługi. Celem tego działania było zbadanie, jakim poparciem wśród psychologów cieszy się zaproponowany roboczy podział usług psychologicznych oraz czy istnieją jeszcze jakieś usługi uznawane za obszar działania psychologa, które psychologowie chcieliby bezwzględnie wydzielić w osobnej kategorii w treści ustawy.

Poniżej cytujemy całą treść pytania o obszar działania zawodu psychologa, wraz ze wstępem do niego.

Za chwilę zostanie Pan/Pani zapytany/a o zakres czynności, których wykonywanie ma być w zapisach ustawy uznawane za wykonywanie zawodu psychologa.

Ustawa, z natury swej rzeczy, jest dokumentem dość ogólnym, który dzięki swej ogólności, ma za zadanie objąć możliwie szerokie spektrum zagadnień. Celem określenia obszaru działania zawodu psychologa w ustawie jest zatem, przede wszystkim, zabezpieczenie interesów wszystkich psychologów, którzy wykonują zawód psychologa używając wiedzy i narzędzi zdobytej podczas studiów psychologicznych.

*Oto roboczy podział na **ogólne działania** psychologa, które powinny wchodzić w zakres uznawanych za wykonywanie zawodu:*

- 1 – czynności psychologiczne mające na celu dokonanie diagnozy;*
- 2 – czynności psychologiczne mające na celu orzekanie i opiniowanie;*
- 3 – czynności psychologiczne mające na celu działania ukierunkowane na rozwój jednostki;*
- 4 – czynności psychologiczne mające na celu pomoc w rozwiązywaniu kryzysów rozwojowych (poradnictwo psychologiczne);*

5 – czynności psychologiczne mające na celu działania ukierunkowane na kształtowanie i zachowanie zdrowia (promocja zdrowia);

6 – czynności psychologiczne mające na celu działania ukierunkowane na zapobieganie dysfunkcji (prewencja);

7 – czynności psychologiczne mające na celu pomoc w rozwiązywaniu sytuacji traumatycznych i kryzysowych (interwencja kryzysowa);

8 – czynności psychologiczne mające na celu zmniejszanie i usuwanie zaburzeń;

Oprócz tego za wykonywanie zawodu psychologa uważa się:

9 – czynności mające na celu prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie psychologii;

10 – czynności polegające na nauczaniu psychologii w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych;

11 – czynności polegające na kierowaniu podmiotem/przedsięwzięciem, w ramach którego wykonywane są czynności związane z przygotowaniem, organizowaniem lub nadzorem nad udzielaniem usług psychologicznych w różnych kontekstach praktycznych.

W opcjach odpowiedzi do niniejszego pytania znajdują się działania szczegółowe, które generalnie, mieszczą się w działaniach ogólnych wymienionych powyżej. Jeśli jednak Pana/Pani zdaniem, któreś z nich ewidentnie się w nich nie mieści lub z innego powodu uważa Pan/Pani, że powinno być wymienione osobno, proszę je zaznaczyć.

Wśród wszystkich ankietowanych 35,7% (n=1638) uznało zaproponowany podział za wyczerpujący i nie widziało do niego potrzeby uszczegółowień. Najczęściej wybieraną odpowiedzią była natomiast psychoterapia, poparta przez łącznie 41,3% (n=1892) badanych, zaś najrzadziej rehabilitacja psychologiczna (10,7% wszystkich badanych, n=491). W tabeli 9 zawarto szczegółowe informacje o odpowiedziach udzielanych przez psychologów i studentów. Istotne statystycznie różnice między nimi dotyczyły tylko prowadzenia warsztatów psychologicznych, które wybrało o 6,6% więcej studentów [$\chi^2(1)=3,233$; $p=0,047$]. Analiza jakościowa odpowiedzi „inne”, która umożliwiała respondentom wpisanie własnego komentarza wykazała, iż powtarzają się takie kategorie jak psychoonkologia i seksuologia. Pojawiały się również uwagi, że psychologia biznesu/HR jako całość nigdzie nie została ujęta, a także, że nie jest ujęte to, że odbiorcą usług psychologicznych może być nie tylko jednostka, lecz także para, rodzina, zespół klasowy czy cała organizacja.

Tabela 9. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczących obszaru działania zawodu psychologa, które powinna regulować ustawa o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Psychoterapia	41,4	1772	39,1	120	0,242
Żadne z powyższych	35,6	1521	38,1	117	0,218
Terapia uzależnień	23,4	999	19,9	61	0,093
Diagnoza neuropsychologiczna	20,3	869	22,1	68	0,233

Terapia psychologiczna	18,8	806	19,9	61	0,194
Rehabilitacja neuropsychologiczna	16,2	694	10,7	33	0,440
Elementy doradztwa zawodowego	14,5	619	14,3	44	0,528
Psychoedukacja	13,7	585	16,6	51	0,086
Konsultacja psychologiczna	13,7	588	11,4	35	0,144
Porada psychologiczna	13,0	556	11,7	36	0,299
Prowadzenie warsztatów psychologicznych	13,0	558	16,6	51	0,047
Prowadzenie treningów psychologicznych	12,8	549	14,3	44	0,245
Rehabilitacja psychologiczna	10,7	458	10,7	33	0,511
Inne	2,1	88	2,6	8	0,289

Źródło: badanie własne OZZP

W tym bloku tematycznym pytano również o inne wytyczne do sformułowań w kwestii obszaru działania psychologa, które powinna zawierać ustawa.

Pytanie o **ogólne przekonania dotyczące sformułowania listy usług psychologicznych** było nieobowiązkowe. W całej grupie zdecydowana większość odpowiadających na to pytanie (76,8%, n=3376) uznała, że ustawa powinna zawierać informacje o tym, które z wymienionych w jej treści usług psychologicznych wymagają zdobycia dodatkowych uprawnień lub powinna zawierać odwołanie do stosownych przepisów, które to regulują. Poparcie dla tej opcji było istotnie wyższe (o 5,3%) wśród studentów [$\chi^2(1)=2,938$; $p=0,048$]. Blisko połowa badanej grupy (47,6%, n=2086) uznała, że ustawa powinna definiować każdą z wymienionych w swej treści czynności psychologicznych. Wyraźnie więcej psychologów niż studentów (o 5,2%) nie miało w tej kwestii zdania [$\chi^2(1)=10,167$; $p<0,001$]. W tabeli 10 zawarto rozkład odpowiedzi z podziałem na psychologów i studentów.

Tabela 10. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczących sposobu sformułowania listy działań stanowiących obszar działania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4102		Studenci psychologii n=292		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Jeżeli czynności z listy wymagają do ich wykonywania jakichś uprawnień, oprócz ukończenia studiów psychologicznych lub niezależnie od nich, powinno to być określone dokładnie w treści ustawy lub powinno się w niej znaleźć odwołanie do stosownych przepisów, które to regulują	76,5	3137	81,8	289	0,048
Uważam, że każda z wymienionych w ustawie czynności psychologicznych powinna zawierać w treści ustawy swoją definicję	47,2	1935	52,7	154	0,060
Nie mam zdania w tej sprawie	8,3	339	3,1	9	<0,001

Źródło: badanie własne OZZP

3.2. Tytuł zawodowy *psychologa* oraz *prawo do wykonywania zawodu psychologa* wraz z warunkami jego otrzymania, zawieszenia, utraty i odzyskania

W tym bloku pytań zapytano ankietowanych o to, czy **ustawa powinna wprowadzać pojęcie *prawa do wykonywania zawodu psychologa***, a także czy należy **rozdzielać prawo do wykonywania zawodu od tytułu zawodowego *psychologa*** i czy **tytuł ten powinien podlegać ochronie prawnej**.

Niemal połowa wszystkich respondentów (49,8% grupy, n=2282) uznała, że otrzymanie tytułu zawodowego *psychologa* nie powinno być tożsame z otrzymaniem pełni praw do wykonywania zawodu psychologa, zaś 41% (n=1880) badanych uznało, że te dwa pojęcia powinny być tożsame. Nie odnotowano w tym zakresie różnic między psychologami i studentami [$\chi^2(2)=1,593$; p=0,462], a szczegółowe informacje o udzielanych przez nich odpowiedziach zawarto w tabeli 11.

Tabela 11. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy tytuł *psychologa* powinien być rozdzielony od *prawa do wykonywania zawodu psychologa*. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak, te pojęcia nie są dla mnie tożsame (<i>psycholog z prawem do wykonywania zawodu powinien mieć większe uprawnienia/spełnić dodatkowe warunki w porównaniu do osoby z tytułem psychologa</i>)	50,0	2139	46,6	143	0,462
Nie, uważam, że te pojęcia powinny być tożsame	40,8	1745	44,0	135	0,462
Nie mam zdania w tej sprawie	9,2	393	9,4	29	

Źródło: badanie własne OZZP

Zapytana o to, czy tytuł zawodowy *psychologa* powinien podlegać ochronie prawnej i być zarezerwowany dla określonej grupy osób, zdecydowana większość wszystkich ankietowanych (94,4%, n=4325) udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Jak widać w tabeli 12, ponad połowa psychologów i studentów uznała, że tytuł zawodowy *psychologa* powinni posiadać wszyscy absolwenci magisterskich studiów psychologicznych, bez względu czy wykonują zawód psychologa czy nie. Blisko połowa psychologów i mniejszość studentów opowiedziało się za rozdzieleniem tytułu zawodowego *psychologa* od *prawa do wykonywania zawodu psychologa*. Zdecydowana mniejszość badanych nie miała określonego zdania w tej sprawie lub nie uznała zastrzegania tego tytułu za zasadne, a psychologowie i studenci nie różnili się od siebie ogólnym rozkładem preferencji [$\chi^2(3)=5,962$; p=0,116].

Tabela 12. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy tytuł *psychologa* powinien być zarezerwowany dla określonej grupy osób. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak, dla osób, które posiadają tytuł magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia niezależnie od tego czy wykonują zawód psychologa czy nie	50,6	2162	56,4	173	0,116
Tak, tylko dla osób wykonujących zawód psychologa z <i>prawem do wykonywania zawodu</i> . Osoby, które ukończyły studia, ale nie podjęły pracy w zawodzie psychologa powinny używać innego określenia (tytuł zawodowy <i>psycholog</i> tożsamy z <i>psychologiem z prawem do wykonywania zawodu psychologa</i>)	43,8	1874	37,8	116	
Nie mam zdania w tej sprawie	2,9	124	2,3	7	
Nie, nie uważam zastrzegania tego tytułu za zasadne	2,7	117	3,6	11	

Źródło: badanie własne OZZP

W kolejnym pytaniu większość badanych (69,2% całej grupy, n=3171) opowiedziała się za koniecznością wprowadzenia pojęcia *prawa do wykonywania zawodu* do zapisu ustawy. W tabeli 13 zawarto odpowiedzi psychologów i studentów, które nie różniły się od siebie w sposób istotny statystycznie [$\chi^2(2) = 0,831$; p = 0,649].

Tabela 13. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy ustawa o zawodzie psychologa powinna wprowadzać pojęcie *prawa do wykonywania zawodu*. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak	69,0	2952	71,3	219	0,649
Nie	18,7	800	16,6	51	
Nie mam zdania	12,3	525	12,1	37	

Źródło: badanie własne OZZP

Zapytano również o kwestię **wprowadzenia obowiązkowych staży dla psychologów, jako warunku osiągnięcia pełni praw do wykonywania zawodu**. W całej grupie poparcie dla tej idei wyraziło 74,1% (n=3397) ankietowanych. Psychologowie i studenci byli pod tym względem statystycznie zgodni [$\chi^2(3) = 3,865$; p = 0,273]. Nieco większym poparciem cechowała się opcja staży obowiązkowych dla wszystkich (łącznie 42,3% badanych, n=1941), niż staży tylko dla wybranych specjalności (31,8%, n=1456). Dokładne porównanie psychologów i studentów zawarto w tabeli 14.

Tabela 14. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy staż wdrożeniowy powinien być warunkiem otrzymania prawa do wykonywania zawodu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak, każdy psycholog powinien otrzymać prawo do wykonywania zawodu po odbyciu stażu wdrożeniowego	42,2	1807	43,6	134	0,273
Tak, ale tylko dla niektórych specjalności psychologii	32,1	1373	27,0	83	
Nie, każdy psycholog powinien otrzymać prawo do wykonywania zawodu zaraz po ukończeniu studiów z psychologii	22,6	965	26,1	80	
Nie mam zdania w tej sprawie	3,1	132	3,3	10	

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejnym zagadnieniem były **warunki konieczne do ubiegania się o nadanie prawa do wykonywania zawodu psychologa**. W całej badanej grupie najczęściej wybieranymi kryteriami były: posiadanie dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia (89,6%, n=4105), pełna zdolność do czynności prawnych (67,3%, n=3083) oraz złożenie wniosku przez psychologa (60%, n=2751). 3,3% respondentów (n=153) nie miało określonego zdania w tej sprawie. Szczegółowe wyniki psychologów i studentów zawarto w tabeli 15.

Posiadanie dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia było kryterium wybieranym przez zdecydowaną większość zarówno psychologów, jak i studentów. Większość badanych opowiedziała się także za posiadaniem pełnej zdolności do czynności prawnych, choć w tym aspekcie poparcie było istotnie większe (o 4,7%) wśród psychologów [$\chi^2(1) = 3,465$; $p = 0,037$]. Większość psychologów i ponad połowa studentów wskazała także na konieczność złożenia wniosku przez zainteresowanego psychologa, a różnica 6,9% poparcia tego warunku była istotna statystycznie [$\chi^2(1) = 6,242$; $p = 0,008$].

Ponad połowa psychologów i blisko połowa studentów uznała za warunek konieczny poświadczenie odbycia stażu, a kilkuprocentowe różnice między grupami nie były statystycznie istotne, podobnie jak poparcie blisko połowy obu grup dla konieczności składania kopii dowodu tożsamości. Znacząco odmienne zdanie zauważono natomiast w przypadku warunku potwierdzenia przez lekarza internistę oraz psychiatrę stanu zdrowia umożliwiającego podjęcie pracy w zawodzie psychologa – bardziej wymagający w tym aspekcie okazali się studenci, którzy uznawali to kryterium za konieczne o 12,6% częściej [$\chi^2(1) = 18,502$; $p < 0,001$]. Do kryteriów popieranych przez mniejszość badanych należały: odpowiednie opanowanie języka polskiego, potwierdzenie, iż psycholog jest niekarany oraz że nie toczą się wobec niego postępowania karne lub dyscyplinarne i wniesienie opłaty za wpis.

Psychologowie istotnie rzadziej niż studenci (o 5,8%) popierali jako warunek niekaralność również za przestępstwa skarbowe [$\chi^2(1) = 4,618$; $p = 0,020$], a także fakt toczącego się postępowania sądowego lub dyscyplinarnego, w tym o 5,7% rzadziej w przypadku włączenia przestępstw skarbowych [$\chi^2(1) = 5,094$; $p = 0,015$] oraz o 8,8% rzadziej w przypadku wyłączenia przestępstw skarbowych [$\chi^2(1) = 3,362$; $p = 0,042$].

Bez istotnych różnic międzygrupowych, zdecydowana mniejszość psychologów i mniejszość studentów wskazała na stan zdrowia psychologa potwierdzany wyłącznie na podstawie badań internistycznych, zdecydowana mniejszość obu grup nie posiadała także zdania w tej kwestii.

Tabela 15. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące warunków, jakie powinna spełniać łącznie osoba starająca się o uzyskanie prawa do wykonywania zawodu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia (szczegółowe warunki związane z otrzymaniem lub uznaniem dyplomu magistra uzyskanym po ukończeniu kierunku psychologia w osobnym pytaniu)	89,7	3836	87,6	269	0,142
Pełna zdolność do czynności prawnych (oświadczenie)	67,6	2891	62,5	192	0,037
Wniosek zainteresowanego (ponieważ można nie być w ogóle zainteresowanym wykonywaniem zawodu psychologa mimo ukończenia studiów na tym kierunku)	60,5	2587	53,4	164	0,008
Poświadczenie odbycia stażu zawodowego	52,4	2243	48,5	149	0,094
Kopię oryginału dokumentu tożsamości z potwierdzoną zgodnością z oryginałem	44,4	1897	49,2	151	0,065
Stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu psychologa (zaświadczenie lekarza medycyny pracy na podstawie badań internistycznych i psychiatrycznych)	41,1	1757	53,7	165	<0,001
Odpowiedni poziom znajomości języka polskiego (oświadczenie)	34,7	1484	38,1	117	0,141
Bycie niekaranym przez sąd lub Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, Z WYŁĄCZENIEM przestępstw skarbowych (oświadczenie)	32,5	1388	29,6	91	0,149
Bycie niekaranym przez sąd lub Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, WŁĄCZNIE Z przestępstwami skarbowymi (oświadczenie)	32,3	1382	38,1	117	0,020
Dowód wniesienia opłaty za wpis do ewidencji psychologów z prawem do wykonywania zawodu	26,0	1112	24,8	76	0,357
Nietoczące się przeciw niej postępowanie sądowe lub przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej, WŁĄCZNIE Z przestępstwami skarbowymi (oświadczenie)	24,9	1065	30,6	94	0,015
Nietoczące się przeciw niej postępowanie sądowe lub przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej, Z WYŁĄCZENIEM przestępstw skarbowych (oświadczenie)	20,8	888	29,6	91	0,042
Stan zdrowia pozwalający na wykonywania zawodu psychologa (zaświadczenie lekarza medycyny pracy na podstawie badań internistycznych)	18,8	804	20,8	64	0,241
Nie mam zdania w tej sprawie	3,4	147	2,0	6	0,104

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejne pytanie zadane ankietowanym odnosiło się do szczegółowych **kryteriów uzyskania dyplomu magistra po ukończeniu kierunku psychologia, który będzie następnie podstawowym warunkiem uzyskania prawa do wykonywania zawodu psychologa**. W całej badanej grupie największym poparciem cieszyła się opcja zdobycia tytułu magistra po ukończeniu kierunku psychologia w następstwie ukończenia 5-letnich jednolitych studiów na uczelni polskiej (73% badanych, n=3346). Niemal 1/3 badanych (32,1%, n=1472) poparła także możliwość skrócenia jednolitych studiów magisterskich trwających 10 semestrów do okresu 3,5 roku poprzez studiowanie w ramach indywidualnego toku studiów. Szczegółowe odpowiedzi psychologów i studentów zawarto w tabeli 16.

Podstawowy tryb 10-semestralnych studiów jednolitych popierany był przez 4,9% więcej psychologów niż studentów [$\chi^2(1)=3,628$; $p=0,035$]. Ponad połowa badanych z obu grup poparła także uznanie kwalifikacji zawodowych uzyskanych podczas kształcenia w innym niż Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej. Za możliwościami podziału studiów psychologicznych na poziom licencjacki i uzupełniający magisterski opowiedziała się zdecydowana mniejszość badanych. Opcję odbycia 3-letnich studiów psychologicznych I stopnia i uzupełniających 2-letnich studiów na tym samym kierunku poparło o 7% studentów więcej [$\chi^2(1)=10,094$; $p=0,001$]. Zdecydowana mniejszość badanych dopuściłaby także uznanie kwalifikacji zawodowych po odbyciu 3-letnich studiów licencjackich na kierunku innym niż psychologia i uzupełnienie ich 2-letnimi studiami magisterskimi z psychologii, również w tym aspekcie mniej wymagający byli studenci, zaznaczający tę opcję o 5,3% częściej [$\chi^2(1)=20,270$; $p<0,001$].

Tabela 16. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jaki rodzaj studiów psychologicznych miałyby być podstawą do starania się o prawo do wykonywania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Posiadanie dyplomu magistra, uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE JEDNOLITYM, minimum 5-letnim 10-semestralnym	73,3	3136	68,4	210	0,035
Posiadanie dyplomu dającego kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, uzyskane w państwie członkowskim Unii Europejskiej	53,8	2299	56,4	173	0,188
Posiadanie dyplomu dającego kwalifikacje niezbędne do wykonywania zawodu psychologa w państwie innym niż państwo Unii Europejskiej, uznanego w Polsce, na podstawie odrębnych przepisów, za równorzędny z dyplomem magistra uzyskanym na kierunku psychologia polskiej uczelni	42,3	1811	39,7	122	0,187
Posiadanie dyplomu magistra uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE JEDNOLITYM, Z INDYWIDUALNYM TOKIEM NAUCZANIA i możliwością skrócenia czasu studiów	31,9	1365	34,9	107	0,175

Posiadanie dyplomu magistra uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE DWUSTOPNIOWYM: 3 lata (licencjat z psychologii) i 2 lata (magisterium z psychologii ogólnej z możliwością dopisania specjalności lub magisterium z psychologii konkretnej specjalności)	16,5	707	23,5	72	0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	8,4	359	6,2	19	0,104
Moim zdaniem łączna minimalna liczba semestrów, w jakiej można odbyć studia na kierunku psychologia tak, aby zrealizować pełen, obowiązkowy program studiów, z zachowaniem odpowiedniej jakości to X semestrów (proszę obok pisać cyfra liczbę semestrów)	7,7	331	16,9	52	-
Posiadanie dyplomu magistra uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE DWUSTOPNIOWYM: 3 lata (licencjat z psychologii lub z innego kierunku niż psychologia) + 2 lata (magisterium z psychologii ogólnej z możliwością dopisania specjalności lub magisterium z psychologii konkretnej specjalności)	3,8	163	9,1	28	< 0,001

Źródło: badanie własne OZZP

Uczestników badania zapytano również o **potencjalne powody utraty uprzednio uzyskanego prawa do wykonywania zawodu psychologa**. Poza powodami oczywistymi, na które wskazało 81,5% (n = 3735) całej badanej grupy, zdecydowana większość za najważniejsze kryterium uznała prawomocny wyrok sądu skazujący na zakaz wykonywania zawodu psychologa (76,5%, n = 3508). Z najmniejszym poparciem zaś spotkało się uchylanie od opłacania składek członkowskich, wskazane łącznie przez 2,1% wszystkich respondentów (n = 96). Szczegółowe dane uzyskane wśród psychologów i studentów zawarto w tabeli 17.

Ponad połowa badanych, bez różnic między psychologami i studentami, poparła jako powód utraty uprawnień zawodowych prawomocne orzeczenie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej skazujące na karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu, a blisko połowa psychologów i nieco ponad połowa studentów również prawomocny wyrok sądu skazujący na karę pozbawienia wolności i w tym wypadku różnica 6,8% poparcia była istotna statystycznie [$\chi^2(1) = 5,190$; $p = 0,013$]. Również istotna była różnica w poparciu powodu, jakim jest stan zdrowia psychologa, uniemożliwiający mu prawidłową pracę, zaznaczony przez mniejszość psychologów i blisko połowę (o 6,6% więcej) studentów [$\chi^2(1) = 5,014$; $p = 0,016$]. Zdecydowana mniejszość obu podgrup uznała, że powodem utraty uprawnień mogłaby być przerwa w aktywności zawodowej czy nieopłacanie składek członkowskich. 9,7% więcej studentów niż psychologów uznało natomiast, że powodem utraty uprawnień mogłoby być niedopełnienie obowiązku stałego doskonalenia się [$\chi^2(1) = 19,158$; $p < 0,001$].

Tabela 17. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, co mogłoby być powodem utraty bądź zawieszenia uprzednio uzyskanego prawa do wykonywania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Powody oczywiste (śmierć psychologa, wniosek samego psychologa, utrata praw publicznych, brak zdolności do czynności prawnych)	81,6	3488	80,5	247	0,334
Prawomocny wyrok sądowy skazujący na karę zakazu wykonania zawodu psychologa	76,6	3277	75,2	231	0,306
Prawomocne orzeczenie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej skazujące na karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu	54,5	2333	58,3	179	0,119
Prawomocny wyrok sądowy skazujący za umyślne przestępstwo na karę pozbawienia wolności	53,5	2288	60,3	185	0,013
Stan zdrowia uniemożliwiający wykonywanie zawodu psychologa (na podstawie komisji powołanej przez samorząd/organ nadzorujący)	39,0	1667	45,6	140	0,016
Niepracowanie w zawodzie psychologa przez X lat w ciągu ostatnich Y lat	17,1	732	11,4	35	-
Niedopełnienia obowiązku stałego doskonalenia zawodowego	15,7	670	25,4	78	<0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	3,0	128	1,0	3	0,104
Nieopłacenie przez X miesięcy składek członkowskich do samorządu zawodowego psychologów	2,9	126	2,0	6	-
Inne powody	1,9	83	4,2	13	-

Źródło: badanie własne OZZP

Pozostałe pytania z tego bloku ankiety miały charakter nieobowiązkowy. Pierwsze z nich dotyczyło **warunków przywrócenia prawa do wykonywania zawodu po jego ewentualnej utracie**. W całej badanej grupie największym poparciem cechowały się poprawa stanu zdrowia (48%, n=926) oraz zatarcie się skazania wyrokiem sądu (46,2%, n=892). Szczegółowe dane dla psychologów i studentów zawarto w tabeli 18.

Zatarcie skazania było warunkiem istotnie częściej wybieranym przez psychologów i przychyliło się do niego aż o 20% mniej studentów [$\chi^2(1)=11,424$; $p=0,001$]. Mniejszość badanych uznawała za dopuszczalne takie warunki jak upływ 5 lat od orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej w przypadku ukarania przez nią lub odbycie na własny koszt stażu lub przeszkolenia, jeśli powodem utraty uprawnień była długa przerwa w aktywności zawodowej. Studenci wykazali o 8,9% wyższe poparcie dla możliwości odzyskania pełni praw do wykonywania zawodu po odbyciu na własny koszt kilkumiesięcznego przeszkolenia [$\chi^2(1)=5,600$; $p=0,014$]. Ponadto, studenci o 17,2% częściej akceptowali zdanie dodatkowego egzaminu z zakresu aktualnej wiedzy psychologicznej [$\chi^2(1)=26,739$; $p<0,001$] oraz wykazanie przed organem nadzorczym odbycia

określonej liczby godzin szkoleń odbytych w trakcie nieaktywności, jeśli jej brak jest powodem utraty uprawnień – do obu tych form przychyliła się zdecydowana mniejszość psychologów.

Tabela 18. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące warunków odzyskania uprzednio utraconego/zawieszonoego prawa do wykonywania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1797		Studenci psychologii n=134		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Poprawa stanu zdrowia, umożliwiająca podjęcie pracy w zawodzie psychologa	47,6	855	53,0	71	0,123
Zatarcie się skazania wyrokiem sądu	47,6	855	27,6	37	0,001
W przypadku, gdy powodem zawieszenia/utruty prawa do wykonywania zawodu jest brak aktywności zawodowej psychologa, odzyskanie go powinno być możliwe po PONOWNYM PRZEJŚCIU STAŻU zawodowego np. w formie mentoringu	32,6	586	37,3	50	0,146
Upływ 5 lat od orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej	26,5	476	23,1	31	0,330
W przypadku, gdy powodem zawieszenia/utruty prawa do wykonywania zawodu jest brak aktywności zawodowej psychologa, odzyskanie go powinno być możliwe po ODBYCIU NA WŁASNY KOSZT PRZESZKOLENIA uzupełniającego trwającego kilka miesięcy	24,7	444	33,6	45	0,014
W przypadku, gdy powodem zawieszenia/utruty prawa do wykonywania zawodu jest brak aktywności zawodowej psychologa, odzyskanie go powinno być możliwe po PRZEDSTAWIENIU SAMORZĄDOWI/ ORGANOWI NADZORUJĄCEMU DOWODÓW NA X GODZIN SZKOLEŃ zawodowych odbywanych w czasie nieaktywności zawodowej	17,0	306	22,4	30	0,087
W przypadku, gdy powodem zawieszenia/utruty prawa do wykonywania zawodu jest brak aktywności zawodowej psychologa, odzyskanie go powinno być możliwe po POZYTYWNYM ZDANIU EGZAMINU Z LITERATURY zawierającej aktualną wiedzę psychologiczną z dziedziny specjalności, w jakiej chce pracę podjąć psycholog po uiszczeniu opłaty administracyjnej lub bezpłatnie, o ile psycholog był w czasie nieaktywności zawodowej członkiem samorządu zawodowego i opłacał składki	15,6	280	32,8	44	<0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	13,5	242	9,7	13	0,180
Upływ X lat od orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej	6,5	117	0,7	1	-

Źródło: badanie własne OZZP

W drugim pytaniu nieobowiązkowym ankietowani wypowiedzieli się w kwestii **przepisów przejściowych dotyczących nadawania prawa do wykonywania zawodu psychologa**. Prawie połowa

(47,1%, n=955) wśród respondentów odpowiadających na to pytanie była zdania, iż zgodnie z zasadą *Lex retro non agit*, nowymi kryteriami otrzymywania uprawnień powinni być objęci przyszli psychologowie, zaś osoby, które ukończyły studia magisterskie z psychologii do dnia wejścia ustawy w życie powinny otrzymać prawo do wykonywania zawodu bez żadnych dodatkowych warunków. Blisko połowa studentów i mniejszość psychologów odpowiedziała, że przejście stażu powinno być konieczne dla osób, które uzyskały tytuł magistra po ukończeniu kierunku psychologia przed wejściem w życie ustawy, ale od tamtej pory nie pracowały w zawodzie. Szczegółowe informacje na temat preferencji psychologów i studentów psychologii na temat przepisów przejściowych zawarto w tabeli 19.

Tabela 19. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące przepisów przejściowych związanych z prawem do wykonywania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=1889		Studenci psychologii n=137		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Wszystkie osoby, które uzyskały dyplom magistra po ukończeniu kierunku psychologia do momentu wejścia w życie nowej ustawy o zawodzie psychologa, powinny mieć prawo do wykonywania zawodu bez żadnych dodatkowych warunków. Nowe warunki uzyskiwania prawa do wykonywania zawodu obowiązują osoby, które obroniły się już po wejściu w życie nowej ustawy o zawodzie psychologa	47,3	894	44,5	61	0,382
Osoby, które mają dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia, ale nigdy nie pracowały w zawodzie, jeśli chcą mieć prawo do wykonywania zawodu, powinny przejść staż zawodowy/wdrożenie zawodowe	34,8	657	41,6	57	0,094
W przypadku ustanawiania przez samorząd/organ nadzorujący prawa do bycia do bycia opiekunem/mentorem dla psychologa stażysty, uznawany będzie wymagany czas stażu pracy w zawodzie psychologa, zdobyty przed dniem wejścia w życie ustawy	21,5	407	21,9	30	0,546
Prawo do wykonywania zawodu powinny mieć wszystkie osoby, które posiadają dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia i przepracowały jako psycholog X lat w ciągu całego swojego życia zawodowego [w polu obok wpisz wartość X]	20,8	392	15,3	21	-
Prawo do wykonywania zawodu powinny mieć wszystkie osoby, które posiadają dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia i przepracowały jako psycholog X lat w ciągu ostatnich Y lat (np. 2 lata w ciągu ostatnich 5 lat) [w polu obok wpisz wartość X/Y]	18,1	341	9,5	13	-
Momentem, od którego zaczyna się „naliczać” przebieg stażu pracy w zawodzie do celów nadawania/ewentualnego zawieszania/odbierania prawa do wykonywania zawodu, to moment powstania wszystkich organów wydających decyzje, a nie moment wejścia nowej ustawy w życie	14,3	270	6,6	9	0,384

Źródło: badanie własne OZZP

3.3. Organizacja staży zawodowych

W tym bloku pytań autorzy ankiety badali jak ankietowani chcieliby aby zorganizowane było wdrożenie do zawodu psychologa.

W całej grupie zdecydowana większość badanych (84,7%, n=3868) stwierdziła, że staż wdrożeniowy powinien być obowiązkowy, z czego 47% (n=2154) opowiedziało się za obowiązkowym stażem dla wszystkich, a 37,4% (n=1714) tylko dla wybranych specjalności psychologii. 12% całej grupy (n=554) nie podzielało konieczności wprowadzenia staży wdrożeniowych, a pozostałe 3,5% (n=162) nie miało określonego zdania w tej sprawie. Studenci i psychologowie nie różnili się pod tym względem, co opisano w tabeli 20.

Tabela 20. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące obowiązku odbywania stażu wdrożeniowego do zawodu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak, dla wszystkich psychologów	46,9	2006	48,2	148	0,803
Tak, dla niektórych specjalności psychologii	37,5	1603	36,2	111	
Nie	12,1	520	11,0	34	
Nie mam zdania w tej sprawie	3,5	148	4,6	14	

Źródło: badanie własne OZZP

Różnice międzygrupowe zaobserwowano natomiast w odniesieniu do **postrzegania czasu, w jakim odbycie stażu mogłoby być możliwe**. Większość badanych (62,3% całej grupy, n=2854) dopuściłaby możliwość odbycia stażu jeszcze w trakcie studiów, a 30% (n=1417) opowiedziało się za stażem po studiach. Jak widać w tabeli 21 wśród studentów pierwsza opcja była popierana o 14,9% częściej, zaś druga opcja stażu wyłącznie po studiach o 13,2% rzadziej [$\chi^2(2)=28,589$; $p<0,001$].

Tabela 21. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kiedy generalnie powinien odbywać się staż wdrożeniowy do zawodu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Staż w trakcie studiów	61,3	2620	76,2	234	<0,001
Staż po studiach	31,8	1360	18,6	57	
Nie mam zdania w tej sprawie	6,9	297	5,2	16	

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejne pytania z tego bloku miały charakter nieobowiązkowy.

W pytaniu o to jak powinna wyglądać **realizacja stażu wdrożeniowego w trakcie studiów** poparciem blisko połowy respondentów (45%, n = 725) cieszył się staż, jako praktyki wakacyjne lub zajęcia prowadzone równoległe w czasie trwania roku akademickiego, z ujednoliconym programem i nadzorowane pod względem jakości. Porównanie psychologów i studentów przedstawiono w tabeli 22.

Praktyki wakacyjne lub równoległe do toku kształcenia akademickiego były popierane przez o 2,6% więcej studentów niż psychologów, podobnie jak możliwość skumulowania teoretycznej części materiału w czasie krótszym niż 10 semestrów i zorganizowanie stażu na ostatnim roku studiów (o 2,7%). Psychologowie z kolei częściej (o 4,7%) popierali obowiązek odbycia praktyk z każdego obszaru psychologii, choć alternatywa ta była wybierana przez zdecydowaną mniejszość respondentów z obu grup. Ponadto, psychologowie częściej nie posiadali zdania w tej sprawie, co w ogóle nie zdarzyło się wśród odpowiadających na to pytanie studentów, a całość opisanych różnic była istotna statystycznie [$\chi^2(3) = 15,053$; $p = 0,006$].

Tabela 22. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego jak powinna wyglądać realizacja stażu podczas studiów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=1475		Studenci psychologii n=135		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Jako praktyki wakacyjne lub zajęcia równoległe do teorii w czasie trwania roku akademickiego, z ujednoliconym programem i nadzorowane pod względem jakości	44,8	661	47,4	64	0,005
Skumulowanie części teoretycznej studiów w krótszym czasie i zorganizowanie stażu/praktycznego przygotowania do zawodu na ostatnim roku studiów	35,1	517	37,8	51	
Obowiązkowe praktyki studenckie z każdego obszaru psychologii o określonej ilości godzin i zadań do realizacji	19,5	288	14,8	20	
Nie mam zdanie w tej sprawie	0,6	9	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

W kolejnym pytaniu, o to jak powinna wyglądać **realizacja stażu wdrożeniowego po ukończeniu studiów**, najczęściej wybieraną opcją był staż jako mentoring, popierany przez 59,1% badanych (n = 479). Ponad połowa grupy (51,3%, n = 416) uznała, że jako staż powinno być kwalifikowane doświadczenie zdobywane w akredytowanych przez organ nadzorczy ośrodkach stażowych. Zdecydowana mniejszość badanych (8,4%, n = 68) natomiast przychyliła się do obowiązku odbycia stażu tylko dla osób, które w pracy nie mają kontaktu z psychologiem posiadającym kilkuletnie doświadczenie zawodowe. Szczegółowe preferencje psychologów i studentów zawarto w tabeli 23.

Najpopularniejszą formę – staż jako mentoring – wybierał dokładnie co drugi z ankietowanych studentów i ponad połowa psychologów (o 9,5% więcej), co stanowiło różnicę istotną statystycznie [$\chi^2(1)=8,343$; $p=0,001$]. Ponad połowa badanych (bez różnic między psychologami i studentami) popierała także staż jako doświadczenie zdobywane w akredytowanych ośrodkach stażowych. Mniejszość badanych zaakceptowałaby obowiązek stażu tylko dla absolwentów wybranych specjalności psychologii i w formie superwizji – obie te alternatywy były bardziej popularne wśród psychologów, pierwsza o 7,2% [$\chi^2(1)=5,447$; $p=0,016$], a druga o 1,6% [$\chi^2(1)=4,265$; $p=0,020$].

Tabela 23. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego jak powinna wyglądać realizacja stażu podczas studiów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=776		Studenci psychologii n=34		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Staż jako mentoring – praca pod nadzorem opiekuna-mentora (psychologa z prawem do wykonywania zawodu, większym stażem pracy w tej samej specjalności co stażysta), opiekun jest przyznawany przez samorząd/organ nadzorujący na wniosek stażysty. Opiekun może pracować w tym samym miejscu pracy co stażysta lub innym. Spotkania mentoringowe raz na X tygodni po Y godzin.	59,5	462	50,0	17	0,001
Staż jako doświadczenie zdobywane w instytucji, która znajduje się na liście akredytowanych placówek stażowych (ośrodek podlega kontroli pod względem jakości odbywających się tam staży) – ośrodek i opiekuna zapewnia samorząd/organ nadzorujący	50,6	393	67,6	23	0,187
Staż tylko dla wybranych absolwentów, którzy pracują w wybranych specjalnościach (mających istotny, bezpośredni wpływ na życie drugiego człowieka)	36,6	284	29,4	10	0,009
Staż jako superwizja – stażysta musi się wykazać przed samorządem/organem nadzorującym odpowiednią ilością odbytych godzin superwizji	34,0	264	32,4	11	0,020
Staż jako doświadczenie zdobywane w instytucji, która znajduje się na liście akredytowanych placówek stażowych (ośrodek podlega kontroli pod względem jakości odbywających się tam staży) – ośrodek i opiekuna samodzielnie poszukuje stażysta	23,3	181	32,4	11	0,358
Staż tylko dla tych, którzy w pracy nie mają kontaktu z psychologiem z kilkuletnim doświadczeniem zawodowym	8,6	67	2,9	1	0,052

Źródło: badanie własne OZZP

Konsultacji poddano także kwestię **kryteriów, jakie powinien spełniać psycholog dopuszczony do sprawowania funkcji opiekuna stażu**. Według większości badanych opiekunem stażu powinien być psycholog posiadający pełnię praw do wykonywania zawodu (72,5%, n=1870), ponad połowa respondentów uznała też, że powinien on mieć min. 5-letnie doświadczenie w pracy zawodowej (59,5%, n=1534), a blisko połowa, że nie powinno się przeciwko niemu toczyć postępowanie przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej (49,6%, n=1280). Aktywni zawodowo psychologowie i studenci psychologii nie różnili się od siebie częstotliwością wyboru żadnego z kryteriów, a dokładne informacje na ten temat zawarto w tabeli 24.

Tabela 24. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakie warunki powinien spełniać psycholog ubiegający się o prawo do bycia opiekunem stażu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2398		Studenci psychologii n=182		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Psycholog z prawem do wykonywania zawodu	72,3	1733	75,3	137	0,095
Psycholog z min. 5-letnim stażem zawodowym zdobytym w ciągu 6 ostatnich lat przed ustanowieniem go opiekunem/mentorem	59,8	1434	54,9	100	0,367
Psycholog przeciwko któremu nie toczy się postępowanie przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej	49,6	1189	50,0	91	0,285
Psycholog zaproponowany przez stażystę, ale wpisany na listę psychologów-opiekunów i za zgodą samorządu/organu nadzorującego	31,6	757	31,9	58	0,364
Psycholog z min. X-letnim stażem zawodowym, zdobytym w ciągu Y ostatnich lat przed ustanowieniem go opiekunem/mentorem	8,0	192	3,8	7	-
Nie mam zdania w tej sprawie	4,2	100	3,8	7	0,574
Inne	1,3	31	2,2	4	-

Źródło: badanie własne OZZP

Ankietowanych zapytano również o ich preferencje dotyczące **długości trwania stażu wdrożeniowego**. Zwolennicy stażu w czasie studiów (36,4%, n=880) podawali długość stażu 1–27 miesięcy, a najczęściej wymienianą długością było 10–12 miesięcy. Z kolei zwolennicy stażu po studiach generalnie podawali długość stażu 2–24 miesięcy, przy czym część z nich widziałaby możliwość rozpoczęcia stażu odroczonego do dowolnego momentu po studiach i najczęściej wymieniała długość stażu 12 miesięcy, a część chciałaby, aby staż odbywał się w krótkim okresie po zakończeniu studiów i najczęściej wymieniał długość stażu 12 miesięcy w ciągu 15 miesięcy. Szczegółowe preferencje psychologów i studentów zawarto w tabeli 25.

Tabela 25. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego jak długi powinien być staż wdrożeniowy. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=2252		Studenci psychologii n=176		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Staż odbywany podczas studiów powinien trwać X miesięcy [proszę obok wpisać ilość miesięcy cyfrą]. (zaznaczają ci, którzy uważają, że staż zawodowy powinien być odbywany w czasie studiów, a studia powinny się kończyć pełnią praw zawodowych)	35,9	808	43,1	72	-
12 miesięcy w ciągu 15 miesięcy od ukończenia studiów (propozycja z aktualne obowiązującej ustawy)	26,8	604	27,5	46	0,357
Staż powinien być możliwy do podjęcia w każdym momencie od ukończenia studiów i trwać X miesięcy [proszę obok wpisać ilość miesięcy cyfrą]	17,4	392	16,2	27	-
Nie mam zdania w tej sprawie	15,8	356	13,8	23	0,353
X miesięcy w ciągu Y miesięcy od ukończenia studiów [w polu obok wpisz wartości jako X/Y]	8,1	182	4,8	8	-

Źródło: badanie własne OZZP

W ostatnich trzech pytaniach z tego bloku badacze pytali respondentów o źródła finansowania wdrożenia do zawodu psychologa.

Na pytanie o źródło finansowania superwizji jako formy odbywania stażu wdrożeniowego odpowiadali tylko ci ankietowani, którzy wcześniej wyrazili swoje poparcie dla takiej właśnie formy stażu. Respondenci najczęściej wybierali budżet państwa (46,9% osób odpowiadających na to pytanie, n=270), zaś najrzadziej środki własne stażysty (5%, n=29). Psychologowie i studenci byli statystycznie zgodni w swoich opiniach, choć studenci o 12,9% częściej obciążaliby kosztami samorząd zawodowy. Szczegółowe informacje o preferencjach obu grup zawarto w tabeli 26.

Tabela 26. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące źródeł finansowania stażu wdrożeniowego – superwizji. Grupa osób, która wyraziła swoje poparcie dla superwizji jako formy stażu wdrożeniowego do zawodu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=549		Studenci psychologii n=27		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Ze środków budżetu państwa	46,8	257	48,2	13	0,153
Ze środków miejsca pracy, w którym stażysta odbywa staż	24,0	132	14,8	4	
Nie mam zdania w tej sprawie	13,7	75	11,1	3	
Ze środków samorządu zawodowego	9,3	51	22,2	6	
Ze środków własnych stażysty	5,1	28	3,7	1	
Z innych środków	1,1	6	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

Odnosnie do **źródeł finansowania ewentualnego wynagrodzenia dla stażysty** otrzymywanego podczas odbywania stażu, większość badanych (65,3%, n=1680) wyraziła zdanie, iż stażysta nie powinien ponosić kosztów własnych odbywania stażu, a 57,6% (n=1481) dodało, że stażysta powinien być opłacany z budżetu państwa. Jak wynika z tabeli 27 studenci o 8,9% częściej przychylali się do opcji bezpłatnego stażu [$\chi^2(1)=6,690$; $p=0,006$], o 13,6% częściej obciążaliby kosztem samorząd zawodowy psychologów [$\chi^2(1)=32,609$; $p<0,001$], o 8,1% częściej placówkę, w której odbywa się staż [$\chi^2(1)=6,584$; $p=0,007$], a o 5,1% częściej poszukiwaliby innych źródeł finansowania [$\chi^2(1)=5,910$; $p=0,014$].

Tabela 27. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące źródeł finansowania stażu wdrożeniowego – wynagrodzenie dla stażysty. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2392		Studenci psychologii n=182		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Stażysta nie ponosi żadnych kosztów odbywania stażu (nie płaci nikomu za możliwość odbywania stażu)	64,7	1546	73,6	134	0,006
Stażysta jest opłacany za swoją pracę ze środków budżetu państwa	57,5	1373	59,3	108	0,140
Stażysta jest opłacany za swoją pracę z budżetu placówki, w której odbywa staż	37,5	895	45,6	83	0,007
Stażysta jest opłacany za swoją pracę ze środków samorządu psychologów	11,1	266	24,7	45	<0,001
Stażysta jest opłacany za swoją pracę z innych środków	10,3	245	15,4	28	0,014
Stażysta nie dostaje wynagrodzenia za swoją pracę	9,8	233	9,3	17	0,510
Nie mam zdania w tej sprawie	3,8	90	2,2	4	0,121
Stażysta ponosi opłatę za możliwość odbywania stażu	1,7	41	1,6	3	0,573

Źródło: badanie własne OZZP

Wśród **źródeł finansowania wynagrodzenia dla opiekuna stażu wdrożeniowego** blisko połowa badanych (45,4%, n=1094) uznała, że opiekunowie powinni być wynagradzani ze środków budżetu państwa, a blisko co czwarty respondent (23,9%, n=576) obciążyłby kosztami miejsce pracy stażysty. Tylko 2,7% (n=64) badanych uznało, że opiekun stażu nie powinien być opłacany. W tabeli 28 zawarto szczegółowe informacje o preferencjach psychologów i studentów.

Dwa najczęściej wymieniane źródła finansowania opieki nad stażystami występowały nieco częściej u psychologów niż studentów. Ponadto dwukrotnie częściej popierano możliwość zwolnienia opiekuna stażu ze składek na rzecz samorządu, w ramach wynagrodzenia pracy opiekuna [$\chi^2(7)=21,124$; $p=0,004$]. Zdecydowana mniejszość badanych z obu grup deklarowała, że wynagrodzenie opiekuna powinno pochodzić ze środków stażysty albo samorządu zawodowego psychologów.

Tabela 28. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące źródeł finansowania stażu wdrożeniowego – wynagrodzenie dla opiekuna stażu. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=2244		Studenci psychologii n=167		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak, ze środków budżetu państwa	45,9	1030	38,2	64	0,004
Tak, ze środków miejsca pracy, w którym stażysta odbywa staż	24,2	544	19,2	32	
Opiekun stażu powinien być zwolniony ze składek na rzecz samorządu w czasie bycia opiekunem/mentorem stażu	11,1	249	22,2	37	
Tak, ze środków samorządu zawodowego	10,4	234	9,6	16	
Nie mam zdania w tej sprawie	5,5	123	7,2	12	
Nie	2,6	58	3,6	6	
Tak, ze środków własnych stażysty	0,3	6	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

3.4. Ewidencja psychologów

Podstawowe obowiązkowe pytanie w tym bloku dotyczyło **rodzajów ewidencjonowania psychologów**. Spośród wszystkich badanych większość (65,1%, n = 2985) opowiedziała się za potrzebą stworzenia Centralnego Rejestru Psychologów, w którym byłyby gromadzone informacje o wszystkich absolwentach psychologicznych studiów magisterskich, z określeniem czy posiadają oni prawo do wykonywania zawodu, czy nie. Co trzeci badany (33,9%, n = 1553) opowiedział się ponadto za prowadzeniem listy psychologów – opiekunów staży wdrożeniowych, a 26,8% (n = 1229) także za rejestrem indywidualnych praktyk psychologicznych. Jak widać w tabeli 29, potrzeba stworzenia ogólnego rejestru psychologów była sygnalizowana przez o 10,8% więcej studentów niż psychologów [$\chi^2(1) = 15,462$; $p < 0,001$], którzy ponadto o 8,7% częściej popierali rejestr psychologów stażystów z tymczasowym prawem do wykonywania zawodu [$\chi^2(1) = 12,934$; $p < 0,001$], o 5,1% częściej także rejestr prywatnych praktyk psychologicznych [$\chi^2(1) = 3,996$; $p = 0,028$], o 3% rzadziej też nie mieli określonego zdania w tej kwestii [$\chi^2(1) = 5,346$; $p = 0,009$].

Tabela 29. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakie powinny istnieć rodzaje ewidencji psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Centralny Rejestr Psychologów (skupiający wszystkich psychologów z tytułem magistra uzyskanym po ukończeniu kierunku psychologia; z prawem do wykonywania zawodu i bez)	64,4	2754	75,2	231	<0,001
Lista psychologów z prawem do wykonywania zawodu psychologa	46,3	1982	48,9	150	0,227
Lista psychologów-opiekunów/mentorów (osób spełniających wymagania dotyczące bycia opiekunem staży, które złożą wnioski o wpisanie na listę)	33,9	1450	33,6	103	0,455
Rejestr indywidualnych praktyk psychologicznych	26,5	1132	31,6	97	0,028
Lista psychologów z tymczasowym prawem do wykonywania zawodu psychologa (dla osób po studiach, w trakcie stażu zawodowego, które pełne prawo do wykonywania zawodu psychologa otrzymają po pozytywnym ukończeniu stażu)	19,3	827	28,0	86	<0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	5,3	226	2,3	7	0,009
Inne	0,7	32	0,7	2	-

Źródło: badanie własne OZZP

Wśród opcji „inne” wymieniano np. spis specjalistów posiadających specjalizację w określonych dziedzinach, takich jak psychologia kliniczna, sądowa czy neuropsychologia, spis psychologów posiadających również uprawnienia psychoterapeutyczne, a także listę psychologów, którym odebrano prawo do wykonywania zawodu, czy którzy naruszyli standardy pracy zawodowej i mogą stanowić zagrożenie dla klientów.

Większość badanych (88,6%, n=4061) uznała, że **rejestr psychologów powinien mieć charakter jawny, publiczny i dostępny online**, z czego 58% (n=2668) respondentów dodało, że to, które dane będą jawne, a które pozostaną do wiadomości organu kontrolującego, powinien regulować osobny od ustawy dokument. W tabeli 30 zawarto szczegółowe odpowiedzi psychologów i studentów psychologii, którzy w opiniach na temat formy spisu psychologów mieli statystycznie takie samo zdanie [$\chi^2(3)=4,341$; p=0,227].

Tabela 30. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy rejestr psychologów powinien mieć charakter publiczny. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak, ale szczegółowy wykaz danych, które pozostają do wiadomości organów kontrolujących pracę psychologa oraz tych, które są ujawnione publicznie, powinien regulować osobny dokument	58,1	2483	60,3	185	0,227
Tak	30,4	1302	29,6	91	
Nie	6,8	292	7,8	24	
Nie mam zdania w tej sprawie	4,7	200	2,3	7	

Źródło: badanie własne OZZP

Dalsze pytania w tym bloku pytań miały charakter nieobowiązkowych pytań szczegółowych.

W pytaniu o **rodzaj danych, jakie powinny być gromadzone w ramach rejestru psychologów**, zdecydowana większość wszystkich badanych uważa, że zbierane powinny być następujące dane: imię i nazwisko (98% wszystkich odpowiadających na to pytanie, n=1785), nazwa ukończonej uczelni wraz z jej wydziałem i siedzibą (75,8%, n=1378) oraz numer dyplomu ukończenia studiów magisterskich, datę jego wydania i rok ukończenia studiów (75%, n=1363%). Jak widać w tabeli 31, bez istotnych różnic między psychologami i studentami, większość badanych podzielała konieczność gromadzenia informacji o posiadanej specjalizacji oraz stopniu naukowym. Większość studentów i ponad połowa psychologów uznała za ważne rejestrowanie informacji o skreśleniu z listy psychologów. Blisko połowa psychologów i większość studentów gromadziłaby też dane o odbytych stażach. Ponad połowa studentów i blisko połowa psychologów opowiedziała się także za rejestrowaniem faktu tymczasowego zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, daty urodzenia oraz prawa do wykonywania zawodu w państwie innym niż Polska. Pozostałe z wymienionych możliwości były popierane przez zdecydowaną mniejszość psychologów. Jedna różnica między praktykami a studentami dotyczyła większego o 7,9% poparcia studentów dla możliwości rejestrowania wyników realizacji obowiązku stałego doskonalenia się [$\chi^2(1)=3,477$; p=0,045], choć wprowadzenie takiego obowiązku było ogólnie częściej popierane przez studentów.

Tabela 31. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego jakie powinny być gromadzone w ramach rejestru psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=1703		Studenci psychologii n=118		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Imię i nazwisko	98,2	1668	99,2	117	0,383
Nazwę ukończonej uczelni, jej siedzibę i wydział	75,9	1290	74,6	88	0,288
Numer dyplomu uczelni, datę jego wydania i rok ukończenia studiów	75,5	1282	68,6	81	0,112
Rodzaj i stopień posiadanej specjalizacji, tytuł specjalisty wraz z datą ich uzyskania oraz nazwę jednostki organizacyjnej prowadzącej specjalizację	65,6	1115	65,3	77	0,346
Rodzaj i datę uzyskania stopnia/tytułu naukowego i nazwę jednostki nadzorującej	60,3	1025	62,7	74	0,521
Informację o skreśleniu z listy/rejestru	51,8	880	61,0	72	0,120
Datę i miejsce ukończenia stażu/pracy pod opieką	49,7	844	60,2	71	0,082
Informację o zawieszeniu wykonywania zawodu psychologa	48,6	826	51,7	61	0,462
Datę i miejsce urodzenia	48,4	823	54,2	64	0,301
Prawo do wykonywania zawodu w innym państwie	46,6	791	51,7	61	0,329
Informację o ukończonych studiach wyższych, podyplomowych, uprawnieniach o profilu innym niż psychologia	44,1	749	45,8	54	0,512
Informację o otworzonej specjalizacji/ścieżce zawodowej	36,7	624	36,4	43	0,379
Datę rozpoczęcia wykonywania zawodu po ukończeniu stażu	36,3	617	34,7	41	0,353
Informację o podjęciu wykonywania zawodu psychologa	35,0	594	41,5	49	0,163
Potwierdzenie dopełnienia obowiązku kształcenia zawodowego oraz liczbę uzyskanych punktów	17,5	298	25,4	30	0,045
Datę rozpoczęcia ostatniej przerwy w wykonywaniu zawodu	16,2	276	22,9	27	0,071
Nazwę i adres miejsca pracy, REGON, datę zatrudnienia i stanowisko każdego kolejnego pracodawcy	12,8	217	16,9	20	0,160

Źródło: badanie własne OZZP

Uzupełniając, w tabeli 32 zawarto szczegółowe informacje dotyczące tego, **jakie spośród gromadzonych w rejestrze danych badani byłiby skłonni ujawnić publicznie.**

Tutaj również zdecydowana większość ankietowanych (98,1%, n=1753) uznała, że upublicznione powinno być imię i nazwisko psychologa, a także (71,9%, n=1285) nazwa ukończonej przez niego uczelni. Częstotliwość wyboru innego rodzaju danych przedstawiona jest w tabeli 32.

Istotnie statystycznie różnice międzygrupowe dotyczyły tylko o 11,1% większego poparcia studentów dla upubliczniania informacji o dacie i miejscu ukończenia stażu [$\chi^2(1)=4,856$; $p=0,020$], o 10,2% większej gotowości do informowania o skreśleniu z listy/rejestru [$\chi^2(1)=3,548$; $p=0,039$] oraz o 11% większego poparcia dla informowania o otworzeniu specjalizacji [$\chi^2(1)=3,257$; $p=0,046$].

Tabela 32. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, które z danych zgromadzonych w rejestrze psychologów gotowi byłiby upublicznić do informacji Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1690		Studenci psychologii n=119		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Imię i nazwisko	98,1	1638	98,3	115	0,390
Nazwę ukończonej uczelni, jej siedzibę i wydział	71,6	1196	76,1	89	0,397
Rodzaj i stopień posiadanej specjalizacji, tytuł specjalisty wraz z datą ich uzyskania oraz nazwę jednostki organizacyjnej prowadzącej specjalizację	60,9	1017	68,4	80	0,221
Rodzaj i datę uzyskania stopnia/tytułu naukowego i nazwę jednostki nadzorującej	51,9	866	59,8	70	0,180
Informację o ukończonych studiach wyższych, podyplomowych, uprawnieniach o profilu innym niż psychologia	46,5	776	50,4	59	0,377
Numer dyplomu uczelni, datę jego wydania i rok ukończenia studiów	45,0	751	41,0	48	0,237
Prawo do wykonywania zawodu w innym państwie	38,0	635	47,9	56	0,081
Informację o otworzonej specjalizacji/ścieżce zawodowej	34,3	572	45,3	53	0,046
Informacje o skreśleniu z listy/rejestru	32,5	542	42,7	50	0,039
Informację o zawieszeniu wykonywania zawodu psychologa	29,6	494	29,1	34	0,467
Datę i miejsce ukończenia stażu/pracy pod opieką	27,4	457	38,5	45	0,020
Datę rozpoczęcia wykonywania zawodu po ukończeniu stażu	26,7	446	34,2	40	0,090
Informację o podjęciu wykonywania zawodu psychologa	24,6	411	28,2	33	0,269
Datę i miejsce urodzenia	14,2	237	21,4	25	0,043
Potwierdzenie dopełnienia obowiązku kształcenia zawodowego oraz liczbę uzyskanych punktów	12,9	215	17,9	21	0,103
Datę rozpoczęcia ostatniej przerwy w wykonywaniu zawodu	9,0	151	11,1	13	0,287
Nazwę i adres miejsca pracy, REGON, datę zatrudnienia i stanowisko każdego kolejnego pracodawcy	8,5	142	13,7	16	0,056

Źródło: badanie własne OZZP

Zapytano również o gotowość do ponoszenia przez ankietowanych ewentualnych **opłat za wpisanie do ewidencji psychologów**. Większość respondentów odpowiadających na to pytanie (67%, n=1275) uznała, że wpis do rejestru psychologów powinien być bezkosztowy, zaś co czwarty badany (25,1%, n=477) wyraził gotowość do uiszczenia opłaty w wysokości do 100 zł. Szczegółowe dane zawarto w tabeli 33, w tej opinii badani psychologowie i studenci byli zgodni.

Tabela 33. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakiej wysokości opłatę są gotowi ponieść za wpis do ewidencji psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1779		Studenci psychologii n=125		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Nie	67,0	1195	64,0	80	0,828
Tak, jestem gotów ponieść opłatę do 100 zł	25,1	448	23,2	29	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 100 do 300 zł	6,6	117	9,6	12	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 300 do 500 zł	0,9	16	2,4	3	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 500 do 700 zł	0,1	1	0,0	0	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 700 do 900 zł	0,1	1	0,8	1	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 900 do 1100 zł	0,1	1	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

Osobno zapytano również o poparcie dla pomysłu **ewidencjonowania psychologów będących w trakcie stażu zawodowego**. Ideę tę poparło w sumie 59,5% (n=958), a przeciw ewidencjonowaniu psychologów stażystów było 40,5% (n=524) odpowiadających na pytanie. Jak widać w tabeli 34 o 15,3% psychologów więcej poparło możliwość odbycia stażu bez wpisu na żadną listę i staranie się o rejestrację po zakończeniu wdrożenia do zawodu, z kolei wśród studentów o 20,2% wyższe było poparcie dla możliwości scedowania obowiązku zgłoszenia stażysty do ewidencji psychologów stażystów na opiekuna stażu. [$\chi^2(1)=3,257$; $p=0,046$].

Tabela 34. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy powinna istnieć ewidencja psychologów stażystów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1503		Studenci psychologii n=107		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Absolwent powinien móc odbyć staż bez wpisu na żadną listę i starać się dopiero o wpis na listę osób z prawem wykonywania zawodu psychologa po odbyciu obowiązkowego stażu zawodowego	41,6	624	26,1	28	<0,001
Powinien być osobny rejestr dla psychologów-stażystów z ograniczonym prawem do wykonywania zawodu, do którego wpisuje się sam zainteresowany, spełniający warunki podobne jak przy wpisie na listę psychologów z prawem do wykonywania zawodu	30,9	465	26,2	28	
Absolwent powinien móc odbyć staż bez wpisu do ewidencji, a do ewidencji psychologów stażystów powinien go automatycznie zgłaszać opiekun stażu zaraz po podjęciu stażu przez stażystę	27,5	414	47,7	51	

Źródło: badanie własne OZZP

Analogicznie, jak przy ewidencji psychologów z prawem do wykonywania zawodu, zapytano o gotowość do uiszczania **opłat za wpis do ewidencji psychologów stażystów**. Zdecydowana większość badanych (88,8%, n=1460) uznała, że wpis taki powinien być bezpłatny. Psychologowie i studenci byli co do tego zgodni, a szczegółowe dane o udzielanych przez nich odpowiedziach zawarto w tabeli 35.

Tabela 35. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakiej wysokości opłatę byliby gotowi ponieść za wpis do ewidencji psychologów stażystów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1530		Studenci psychologii n=114		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Nie	89,1	1363	85,0	97	0,828
Tak, jestem gotów ponieść opłatę do 100 zł	9,3	142	13,2	15	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 100 do 300 zł	1,2	19	1,8	2	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 300 do 500 zł	0,2	3	0,0	0	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 700 do 900 zł	0,1	1	0,0	0	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 900 do 1100 zł	0,1	2	0,0	0	
Tak, jestem gotów ponieść opłatę od 500 do 700 zł	0	0	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

3.5. System kształcenia podyplomowego psychologów

Kolejny blok pytań poświęcony był obszarowi kształcenie podyplomowego psychologów. Zadano cztery pytania związane z jego organizacją i finansowaniem.

Najpierw ankietowani odpowiadali na pytanie **czy kształcenia podyplomowe powinno być obowiązkowe i ujęte w system**. Respondenci najczęściej wyrażali opinie, że powinno być ono nieobowiązkowe i nieregulowane żadnym systemem (38,7%, n=1676). Nieco mniej (27,3%, n=1180) ankietowanych uznało, że kształcenie podyplomowe powinno być nieobowiązkowe, ale ujęte w system punktowy. Kolejną co do popularności opinią było objęcie obowiązkiem kształcenia podyplomowego psychologów w tych branżach, które mają istotny wpływ na zdrowie i życie drugiego człowieka (23,6%, n=1022). Podobny procent (20,4%, n=883) respondentów chciałby, aby kształcenie podyplomowe psychologów zorganizowane było z podziałem na specjalizacje – wymagające obszernej wiedzy i zakończone egzaminem państwowym, oraz na ścieżki edukacyjne – stanowiące zestaw rekomendowanych, ale nieobowiązkowych form doszkalania się w danej specjalności. System doskonalenia zawodowego obowiązkowy dla wszystkich, z systemem punktowym, preferowany był przez 10% ankietowanych (n=434). Jak widać w tabeli 36 studenci byli istotnie bardziej przychylni opcji ogólnie popieranej tylko przez 6% respondentów – ograniczenia kształcenia podyplomowego do kilku specjalizacji, które powinny odbywać się jeszcze w trakcie studiów, wydłużając je adekwatnie do czasu trwania specjalizacji tak, aby dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia zawierał w sobie konkretną specjalizację. Opcję tę wybrało o 4,7% studentów więcej [$\chi^2(1)=12,413$;

p=0,001], ponadto o 5,2% więcej z nich przychyliło się do możliwości objęcia obowiązkowym dokończeniem psychologów wybranych specjalności przy jednoczesnym ustanowieniu nieobowiązkowych możliwości edukacyjnych dla przedstawicieli pozostałych branż [$\chi^2(1)=5,799$; p=0,011].

Tabela 36. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jak ogólnie powinno być zorganizowane kształcenie podyplomowe psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Dalsze kształcenie psychologów powinno być NIEOBOWIĄZKOWE, NIEUJĘTE W ŻADEN SYSTEM. Kształcenie podyplomowe i jego ewentualna obowiązkowość powinno być regulowane na poziomie przepisów szczegółowych a nie ustawy oraz zależeć od standardów etycznych i potrzeb danego miejsca/rodzaju pracy	38,7	1562	38,3	114	0,465
Dalsze kształcenie podyplomowe psychologów powinno być NIEOBOWIĄZKOWE, ale UJĘTE W SYSTEM punktów	27,0	1090	30,2	90	0,076
Dalsze kształcenie psychologów powinno być OBOWIĄZKOWE dla psychologów pracujących W OBSZARACH, w których mają oni istotny, bezpośredni wpływ na życie drugiego człowieka i być ujęte w system punktowy	23,6	950	24,2	72	0,322
System kształcenia powinien być zorganizowany z podziałem na specjalizacje (dla obszarów wymagających obszernej wiedzy i umiejętności) zakończone egzaminem państwowym lub ścieżki edukacyjne (dla obszarów mniej wymagających) stanowiące zestawienie rekomendowanych, ale nie obowiązkowych, w danym obszarze możliwości doszkalania się	20,0	808	25,2	75	0,011
Dalsze kształcenie psychologów powinno być OBOWIĄZKOWE DLA WSZYSTKICH psychologów chcących utrzymać prawo do wykonywania zawodu i być UJĘTE W SYSTEM punktowy	10,0	404	10,1	30	0,443
Nie mam zdania w tej sprawie	5,8	234	4,0	12	0,148
W kształceniu „podyplomowym” powinny istnieć tylko specjalizacje, które powinny być wybierane i odbywane jeszcze w trakcie studiów. Ilość lat studiów powinna być odpowiednio wydłużona (kanon podstawowy 3 lub 4 lata + X lat specjalizacji). Dyplom magistra uzyskany po ukończeniu kierunku psychologia otrzymuje się zawsze łącznie z konkretną specjalizacją	5,7	228	10,4	31	0,001
Dalsze kształcenie psychologów powinno być obowiązkowe wyłącznie przez kilka (wpisać liczbę) X pierwszych lat po otrzymaniu dyplomu i być objęte systemem punktowym	1,6	65	0,3	1	0,062

Źródło: badanie własne OZZP

Pozostałe pytania w bloku miały charakter nieobowiązkowy.

Na pytanie o **organizację ewentualnego systemu punktowej oceny dodatkowych kwalifikacji psychologów** odpowiadali tylko ci ankietowani, którzy wcześniej poparli taką właśnie formę organizacji kształcenia podyplomowego. Okazało się ono dość trudne dla respondentów, gdyż dominowały osoby nieposiadające zdania na ten temat – stanowiły ponad ¼ odpowiadających (25,4%, n = 445). Największym poparciem wśród wszystkich badanych cieszyły się opcje zróżnicowania wysokości możliwych do otrzymania w danej specjalności punktów (23,6%, n = 413) oraz zbierania punktów w odniesieniu do konkretnych specjalizacji/ścieżek edukacyjnych (21,2%, n = 370). Szczegółowe dane na ten temat zawarto w tabeli 37, nie odnotowano żadnych istotnych różnic między studentami a psychologami. W pytaniach otwartych wyróżniały się sugestie, iż punktowy system oceny w ogóle nie powinien istnieć.

Tabela 37. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jak powinien być zorganizowany potencjalny system punktowy w kształcenie podyplomowe psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1634		Studenci psychologii n=121		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Nie mam zdania w tej sprawie	25,5	415	24,8	30	0,513
W ramach określonych specjalizacji/ścieżek edukacyjnych, ilość punktów możliwa do zdobycia powinna być zróżnicowana (jedne obszary wymagają większej, drugie mniejszej ilości szkoleń, nie można ich oceniać w tej samej skali)	23,3	380	27,3	33	0,151
Zbieranie punktów powinno odbywać się w odniesieniu do konkretnych specjalizacji lub ścieżek edukacyjnych, które psycholog sobie wybiera	21,3	346	19,8	24	0,494
Punkty powinny być przyznawane w zróżnicowanej wysokości za określone formy doksztacania (np. szkolenie, seminarium, studia podyplomowe itd.) niezależnie od obszaru psychologii, w jakim odbywa się doksztacanie	19,2	313	19,8	24	0,405
Powinna istnieć określona liczba punktów konieczna do zdobycia w wyznaczonym okresie czasu, konieczna do spełnienia obowiązku doksztacania podyplomowego	16,2	263	14,9	18	0,483
Psycholog powinien być rozliczany ze zdobytych punktów w wyznaczonym okresie czasu, a punkty ponad ustalony wymóg powinny przechodzić na kolejny okres rozliczenia	14,6	237	14,0	17	0,538
Punkty powinny być przyznawane w zróżnicowanej wysokości w zależności od stopnia trudności zdobycia danej formy doksztacania w konkretnym obszarze psychologii	14,3	232	14,9	18	0,401
Psycholog powinien być rozliczany ze zdobytych punktów w okresach czasu X (w polu obok wpisz cyfrę i przedział: miesiące lub lata)	2,5	40	0,8	1	-

Źródło: badanie własne OZZP

Opinie ankietowanych na temat **źródeł finansowania kształcenia podyplomowego** były bardziej zróżnicowane. Większość spośród wszystkich badanych (69,8%, n = 1294) była zdania, że kosztami dodatkowego kształcenia podyplomowego psychologów powinno być obciążane ich miejsce pracy, a ponad połowa (57,4%, n = 1065) uznała, że budżet państwa. Nieco mniej niż połowa respondentów (49,4%, n = 916) określiła, że dodatkowe kształcenie powinno być finansowane ze środków własnych psychologa. Jak widać w tabeli 38 psychologowie istotnie częściej (o 9,6%) upatrywali źródeł finansowania w budżecie państwa [$\chi^2(1) = 2,918$; $p = 0,049$]. Mniejszość przedstawicieli obu grup kosztami kształcenia podyplomowego psychologów obciążyłaby samorząd zawodowy.

Tabela 38. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące źródeł finansowania kształcenia podyplomowego psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1733		Studenci psychologii n=121		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Miejsce pracy, w którym pracuje psycholog	70,4	1220	60,7	74	0,060
Budżet państwa	58,0	1006	48,4	59	0,049
Psycholog ze środków własnych	49,2	853	51,6	63	0,401
Z innych środków np. granty, dotacje	47,1	817	50,0	61	0,372
Samorząd zawodowy	24,7	428	27,0	33	0,365
Nie mam zdania w tej sprawie	3,6	63	3,3	4	0,346

Źródło: badanie własne OZZP

W pytaniu dotyczącym **relacji między różnymi specjalnościami psychologii** zdecydowana większość badanych odpowiadających na to pytanie (84,4%, n = 1519) uznała, że każdy psycholog powinien mieć możliwość realizacji kilku specjalności lub ścieżek edukacyjnych jednocześnie. Ponad 1/3 (35,4%, n = 637) dodała, że psycholog powinien móc zgłosić się do odpowiedniego organu z wnioskiem o uznanie kwalifikacji lub ich części, zdobytych w innych obszarach psychologii. Jedynie 3% (n = 54) ankietowanych opowiedziało się za ograniczeniem liczby realizowanych jednocześnie ścieżek zawodowych do jednej. Psychologowie i studenci nie różnili się w opiniach na ten temat, co opisano w tabeli 39.

Tabela 39. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące relacji między różnymi specjalnościami psychologii. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=1677		Studenci psychologii n=122		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Psycholog powinien mieć możliwość otwarcia/realizacji kilku różnych specjalizacji/ścieżek edukacyjnych jednocześnie	84,1	1411	88,5	108	0,253
Powinien istnieć organ, do którego psycholog mógłby się zgłosić w celu indywidualnego rozpatrzenia możliwości uznania/częściowego uznania kwalifikacji/kompetencji zdobytych w innym obszarze psychologii	35,4	594	35,2	43	0,517
Psycholog nie powinien mieć możliwości otwarcia/realizowania kilku różnych specjalności/ścieżek edukacyjnych jednocześnie	3,0	51	2,5	3	0,507

Źródło: badanie własne OZZP

3.6. Narzędzia diagnostyczne

W kolejnym bloku pytań autorzy ankiety zajmowali się kwestią dostępu do diagnostycznych narzędzi psychologicznych.

W pierwszej kolejności zapytano ankietowanych o to, jakie, ich zdaniem, **warunki łącznie powinna spełniać osoba uprawniona do stosowania takich narzędzi**. Zdecydowana większość badanych (86,8%, n=3977) potwierdziła, że warunkiem koniecznym do zakupu i stosowania narzędzi powinno być uzyskanie tytułu magistra po ukończeniu kierunku psychologia, a większość grupy (66%, n=3026) uznała, że pełne prawo do wykonywania zawodu psychologa. Mniejszość opowiedziała się za koniecznością odbywania certyfikowanego szkolenia z zakresu stosowania poszczególnych narzędzi (28,6%, n=1309). Aktywni zawodowo psychologowie i studenci różnili się w wielu opiniach, jak opisano to w tabeli 40.

Studenci o 4,8% częściej wskazywali na konieczność posiadania tytułu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia [$\chi^2(1)=5,594$; $p=0,009$], o 5,1% częściej zakup lub dostęp do narzędzia zakupionego u wydawcy [$\chi^2(1)=3,216$; $p=0,042$], a przede wszystkim wykazali o 16,1% większe poparcie dla idei prowadzenie certyfikowanych kursów z zakresu stosowania narzędzi diagnostycznych. [$\chi^2(1)=37,004$; $p<0,001$]. Jednocześnie 7,6% studentów mniej wskazało na dodatkowe warunki, o których decyduje wydawca testu [$\chi^2(1)=7,082$; $p=0,004$].

Tabela 40. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakie warunki łącznie powinna spełniać osoba uprawniona do stosowania psychologicznych narzędzi diagnostycznych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Posiadanie tytułu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia	86,4	3697	91,2	280	0,009
Posiadanie prawa do wykonywania zawodu psychologa	66,1	2828	64,5	198	0,228
Zakupienie/dostęp do zakupionego u wydawcy narzędzia	47,0	2010	52,1	160	0,042
Warunki, o których decyduje wydawca testu	41,8	1787	34,2	105	0,004
Przejsięcie certyfikowanego szkolenia z zakresu jego stosowania	27,5	1175	43,6	134	<0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	1,3	55	1,0	3	0,450

Źródło: badanie własne OZZP

Konsultacji poddano również pomysł stworzenia **publicznej listy narzędzi zastrzeżonych tylko dla psychologów**, co poparło łącznie 92,8% wszystkich ankietowanych (n = 4253). Jak widać w tabeli 41, psychologowie częściej opowiadali się za koniecznością stworzenia takiej listy, jednak bez wskazania organu, który miałby się zająć jej prowadzeniem [$\chi^2(4) = 13,304$; p = 0,010].

Tabela 41. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące ewentualnego istnienia publicznej listy zastrzeżonych tylko dla psychologów narzędzi diagnostycznych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak	49,5	2117	39,1	120	0,010
Tak, prowadzona przez samorząd zawodowy psychologów	22,7	970	25,7	79	
Tak, prowadzona przez ministerstwo tworzące ustawę o zawodzie psychologa	20,7	884	27,0	83	
Nie, nie jest to konieczne	4,4	189	4,9	15	
Nie mam zdania w tej sprawie	2,7	117	3,3	10	

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejne trzy pytania z tego bloku miały charakter nieobowiązkowy.

Zapytano o to, czy **ustawa powinna regulować procedurę zakupu i późniejszej własności psychologicznych narzędzi diagnostycznych**. 56,1% (n = 1059) ankietowanych uważa,

że w ustawie powinien być zapis, że narzędzia diagnostyczne zawsze zamawia u wydawcy psycholog, podając swoje dane i numer swojego dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia, niezależnie od tego czy sam za nie płaci, czy robi to pracodawca. 27% ankietowanych (n=509) uważa, że w treści ustawy powinno być zastrzeżenie, że sam zakup psychologicznego narzędzia diagnostycznego przez pracodawcę, nie będącego psychologiem, nie uprawnia go do stosowania tego narzędzia. 14,9% (n=281) badanych nie widziało konieczności regulowania tego zagadnienia na poziomie ustawy.

Procentowy rozkład poparcia dla poszczególnych zapisów w ustawie w tej kwestii, z podziałem na psychologów i studentów, zawarto w tabeli 42. Nie odnotowano istotnych różnic między grupami.

Tabela 42. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy ustawa powinna regulować procedurę zakupu i późniejszej własności psychologicznych narzędzi diagnostycznych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1768		Studenci psychologii n=119		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak, powinien być zapis, że narzędzia diagnostyczne zawsze zamawia u wydawcy psycholog, podając swoje dane i numer swojego dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia, niezależnie od tego czy sam za nie płaci, czy robi to pracodawca	56,6	1000	49,6	59	0,402
Tak, w treści ustawy powinno być zastrzeżenie, że sam zakup psychologicznego narzędzia diagnostycznego przez pracodawcę, niebędącego psychologiem, nie uprawnia go do stosowania tego narzędzia	26,9	476	27,7	33	
Nie, nie widzę konieczności regulowania tego na poziomie ustawy	14,5	257	20,2	24	
Nie mam zdania w tej sprawie	2,0	35	2,5	3	

Źródło: badanie własne OZZP

Zapytano także o **dotatkowe regulacje dotyczące ochrony prawnej psychologicznych narzędzi diagnostycznych**, które miałyby znaleźć się w ustawie, przy czym w tej kwestii dokładnie połowa (50%, n=868) badanych nie miała określonego zdania. Co czwarty badany (25,3%, n=439) opowiedział się za wprowadzeniem rejestru właścicieli i użytkowników zakupionych u wydawcy narzędzi, a pozostałe opcje widoczne w tabeli 43 popierane były przez zdecydowaną mniejszość psychologów. Jedyne statystycznie istotne różnice w stosunku do studentów psychologii dotyczyły o 7,7% większego poparcia dla idei stworzenia rejestru użytkowników narzędzi, który prowadzony byłby przez samorząd zawodowy albo ministerstwo [$\chi^2(1)=4,338$; $p=0,032$].

Tabela 43. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące dodatkowych kwestii związanych z ochroną prawną psychologicznych narzędzi diagnostycznych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=1781		Studenci psychologii n=121		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Nie mam zdania w tej sprawie	50,3	818	45,5	50	0,136
Rejestr właścicieli i uprawnionych użytkowników- psychologów zakupionych u wydawcy narzędzi psychologicznych (Wszystkie zmiany właścicieli zakupionego narzędzia powinny być rejestrowane, z każdorazowym określeniem personaliów i nr dyplomu odpowiedzialnego za narzędzie i uprawnionego do jego stosowania użytkownika-psychologa)	24,9	404	31,8	35	0,145
Protokoły przekazania narzędzia obowiązujące przy zmianie uprawnionego użytkownika (sprzedaż narzędzia/zmiana pracy)	18,1	294	20,9	23	0,354
Protokoły zniszczenia elementów narzędzia w przypadku narzędzi zużytych/uszkodzonych	13,9	226	20,9	23	0,066
Organ prowadzący rejestr właścicieli i uprawnionych użytkowników narzędzi psychologicznych (Rejestr powinien prowadzić wydawca narzędzia)	13,4	217	18,2	20	0,160
Organ prowadzący rejestr właścicieli i uprawnionych użytkowników narzędzi psychologicznych (Rejestr powinien prowadzić samorząd zawodowy psychologów lub ministerstwo)	11,4	185	19,1	21	0,032

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejną konsultowaną kwestią były **rodzaje psychologicznych narzędzi diagnostycznych, które powinny być zarezerwowane tylko dla psychologów**. W całej grupie zdecydowana większość poparła ograniczenie możliwości użytkowania testów: inteligencji (83,6%, n=1591), osobowości (83,5%, n=1589), diagnozy klinicznej (83,1%, n=1581) oraz testów neuropsychologicznych (82,2%, n=1563) tylko do grupy psychologów. Jak widać w tabeli 44, o konieczności zastrzeżenia tych rodzajów testów bardziej przekonani byli psychologowie niż studenci, z czego różnice – 19,6% dla testów inteligencji [$\chi^2(1)=11,271$; $p < 0,001$] oraz 13,3% dla testów osobowości [$\chi^2(1)=6,104$; $p=0,007$] – były istotne statystycznie. Ograniczenie dostępu do testów zdolności poparła natomiast mniejszość zarówno psychologów, jak i studentów.

Tabela 44. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, które rodzaje psychologicznych narzędzi diagnostycznych powinny być zastrzeżone wyłącznie dla psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=1781		Studenci psychologii n=121		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Testy inteligencji	84,9	1512	65,3	79	<0,001
Testy osobowości	84,4	1503	71,1	86	0,007
Testy diagnozy klinicznej (depresja, zaburzenia osobowości itp.)	83,4	1486	78,5	95	0,112
Testy neuropsychologiczne	82,5	1469	77,7	94	0,114
Testy zdolności	26,1	465	30,6	37	0,273
Nie mam zdania w tej sprawie	3,4	60	9,9	12	0,003
Inne	3,1	56	2,5	3	-

Źródło: badanie własne OZZP

Wśród odpowiedzi „inne” wymieniano najczęściej: narzędzia pomiaru cech osobniczych (zwłaszcza temperamentu, poziomu lęku i stresu oraz radzenia sobie z nimi), narzędzia służące diagnozie rozwoju u dzieci (w tym testy gotowości szkolnej, diagnozujące autyzm i inne zaburzenia w rozwoju), narzędzia pomiaru systemu rodzinnego (w tym postaw rodzicielskich, struktury i funkcjonowania rodziny, relacji rodzinnych i małżeńskich), testy wykorzystywane w procesie rekrutacji i obszarach HR oraz testy psychotechniczne wykorzystywane np. do badania kierowców.

3.7. Samorząd zawodowy psychologów

Kolejnym zagadnieniem poddanym konsultacji były kwestie związane z ewentualnym wprowadzeniem samorządu zawodowego. Większość badanych (67,8%, n = 3106) popierała **konieczność powołania samorządu zawodowego psychologów**, przeciwko było 9,7% (n = 445) ankietowanych, a pozostałe 22,5% (n = 1033) nie miało zdania w tej sprawie. Jak widać w tabeli 45 opinie psychologów i studentów nie różniły się od siebie w sposób istotny.

Tabela 45. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, czy powinien zostać powołany samorząd zawodowy psychologów. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak	67,5	2889	70,7	217	0,086
Nie mam zdania w tej sprawie	22,9	978	17,9	55	
Nie	9,6	410	11,4	35	

Źródło: badanie własne OZZP

Grupę osób popierającą powstanie samorządu zawodowego zapytano dodatkowo o to, **jakie konkretnie kompetencje powinien posiadać samorząd zawodowy**. Ponad połowa badanych uznała, że do zasadniczych kompetencji samorządu należeć powinno: prowadzenie ewidencji psychologów (88,5% całej grupy, n=2748), ochrona praw odbiorców usług psychologicznych poprzez sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu psychologa (80,1%, n=2489), uchwalenie Kodeksu Etyki Zawodowej i dbanie o jego przestrzeganie (78,5%, n=2437) oraz reprezentowanie psychologów i ochrona ich praw zawodowych (78,5%, n=2437). Dokładne odsetki poparcia poszczególnych kompetencji w opinii psychologów i studentów zawarto w tabeli 46. Podgrupy różniły się w zakresie poparcia dla 7 wymienionych kompetencji samorządu:

- sprawowanie pieczy nad należyтым i sumiennym wykonywaniem zawodu w celu ochrony interesu odbiorców zostało poparte przez o 6,5% psychologów mniej niż studentów [$\chi^2(1)=3,244$; $p=0,040$];
- doskonalenie zawodowe psychologów, w tym określenie standardów i programów kształcenia podyplomowego oraz opiniowanie zasad i warunków uzyskiwania specjalizacji za kompetencje samorządu uznało o 10,1% więcej studentów [$\chi^2(1)=9,291$; $p=0,001$];
- prowadzenie rejestru indywidualnych praktyk psychologicznych postulowało o 13,4% studentów więcej niż psychologów [$\chi^2(1)=13,270$; $p<0,001$];
- przygotowanie psychologów do należytego wykonywania zawodu, w tym określenie ramowego programu wdrożenia zawodowego i zasad odbywania stażu wybrało o 8% studentów więcej [$\chi^2(1)=3,018$; $p=0,048$];
- prowadzenie postępowań w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów, popierane przez o 5,9% studentów więcej [$\chi^2(1)=2,675$; $p=0,058$];
- opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących wykonywania zawodu psychologa bądź występowanie o ich wydanie, postulowane przez o 7,7% psychologów więcej [$\chi^2(1)=4,111$; $p=0,026$];
- promocja zawodu psychologa, wskazana jako kompetencja samorządu przez o 9,4% więcej psychologów [$\chi^2(1)=7,674$; $p=0,004$].

Tabela 46. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, jakie kompetencje powinien posiadać samorząd zawodowy psychologów. Grupa osób popierających powstanie samorządu zawodowego. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2889		Studenci psychologii n=217		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Prowadzenie ewidencji psychologów	88,8	2565	84,3	183	0,245
Sprawowanie pieczy nad należyтым i sumiennym wykonywaniem zawodu psychologa w celu ochrony praw klientów korzystających z usług psychologa	79,7	2302	86,2	187	0,040
Uchwalenie kodeksu Etyki Zawodowej oraz dbanie o jego przestrzeganie	78,6	2272	76,0	165	0,266

Zapewnienie ochrony praw zawodowych psychologów i reprezentowanie psychologów wykonujących zawód	75,9	2192	73,3	159	0,241
Ochrona prawna metod i narzędzi psychologicznych oraz prowadzenie wykazu chronionych metod psychologicznych	70,5	2037	67,7	147	0,276
Promocja zawodu psychologa	69,8	2016	60,4	131	0,004
Współpraca ze szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz samorządami zawodowymi, organizacjami społecznymi i innymi organizacjami pozarządowymi w sprawach związanych z wykonywaniem zawodu psychologa	67,5	1951	66,8	145	0,446
Współdziałanie z organami administracji publicznej, związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących wykonywania zawodu psychologa	66,3	1915	61,8	134	0,146
Prowadzenie postępowań w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów	65,1	1880	71,0	154	0,058
Przyznawanie prawa do wykonywania zawodu i uznawanie kwalifikacji psychologów z innych krajów	64,65	1868	66,8	145	0,375
Opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących wykonywania zawodu psychologa bądź występowanie o ich wydanie	63,0	1819	55,3	120	0,026
Opracowanie i uchwalenie standardów świadczeń psychologicznych	60,6	1751	55,8	121	0,159
Doskonalenie zawodowe psychologów, w tym określenie standardów i programów kształcenia podyplomowego oraz opiniowanie zasad i warunków uzyskiwania specjalizacji	57,6	1663	67,7	147	0,001
Prowadzenie rejestru indywidualnych praktyk psychologicznych	55,3	1598	68,7	149	<0,001
Przygotowanie psychologów do należytego wykonywania zawodu, w tym określenie ramowego programu wdrożenia zawodowego i zasad jego odbywania	52,4	1513	60,4	131	0,048
Zarządzanie majątkiem samorządu, pochodzącym ze składek członkowskich, z działalności gospodarczej lub innych źródeł, w szczególności zapisów, darowizn i dotacji	49,6	1433	47,9	104	0,332
Nie mam zdania w tej sprawie	25,8	744	18,0	39	0,333
Inne	0,7	20	0,0	0	-

Źródło: badanie własne OZZP

Ponadto, wśród opcji „inne”, respondenci wymieniali m.in. akredytowanie uczelni kształcących psychologów na poziomie magisterskim, świadczenie pomocy prawnej dla przedstawicieli zawodu, dbałość o ustanawianie i utrzymanie standardów zatrudnienia, w tym wynagrodzenia, ułatwianie dostępu do szkoleń specjalistycznych wraz z negocjowaniem ich cen lub częściowych refundacji, współpraca ze środowiskiem psychologów za granicą i pomoc we wdrożeniu zawodowym dla psychologów chcących podjąć pracę za granicą czy dbałość o poszanowanie różnic pomiędzy zawodem psychologa i psychoterapeuty.

Pozostałe pytania z tego bloku były nieobowiązkowe. Gotowość do udzielenia odpowiedzi na te szczegółowe pytania wyraziło 27,9% respondentów (1281 osób), w tym 27,8% psychologów i 29,2% studentów.

Wśród respondentów odpowiadających na pytanie o kompetencje samorządu zawodowego była grupa, łącznie 801 osób, które nie popierały powstania samorządu w ogóle lub uznały, że którejś konkretnej kompetencji samorząd nie powinien posiadać. Do tej właśnie grupy skierowano dodatkowo serię pytań o **rozwiązania alternatywne względem powołania samorządu**, a dotyczące kwestii, które, ogólnie, ustawa o zawodzie psychologa może regulować.

Pierwsza z tych kwestii to **sprawowanie pieczy nad jakością pracy psychologów**. 46,9% wszystkich badanych z tej grupy (n=293) uznało, że funkcję kontrolną powinien pełnić Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej lub inny organ o podobnej nazwie, niezależny od samorządu zawodowego psychologów i finansowany z budżetu państwa. 44,5% ankietowanych (n=278), uważa, że kontrolę powinna sprawować również Komisja Odpowiedzialności Zawodowej lub inny organ o podobnej nazwie niezależny od samorządu zawodowego psychologów i finansowany z budżetu państwa. 18,1% (n=113) odpowiadających przyznała, że jest przeciwna wprowadzeniu jakiegokolwiek kontroli nad zawodem psychologa. Aktywni zawodowo psychologowie i studenci nie różnili się istotnie w tej sprawie, a szczegółowe informacje o udzielanych przez nich odpowiedziach zawarto w tabeli 47.

Tabela 47. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien sprawować kontrolę nad zawodem psychologa. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=578		Studenci psychologii n=46		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Uważam, że „rzecznik odpowiedzialności zawodowej” lub inny organ o podobnej nazwie, mający na celu przyjmowanie skarg na jakość pracy psychologa od klientów/pacjentów czy innych psychologów powinien być organem niezależnym od samorządu zawodowego psychologów i finansowanym z budżetu państwa	46,6	270	50,0	23	0,396
Uważam, że „komisja odpowiedzialności zawodowej” lub inny organ o podobnej nazwie, mający na celu orzekanie o popełnieniu przewinienia zawodowego i wymierzanie kary dyscyplinarnej, z ewentualnym odebraniem/ zawieszeniem prawa do wykonywania zawodu włącznie, powinien być organem niezależnym od samorządu zawodowego psychologów i finansowanym z budżetu państwa	44,4	257	45,7	21	0,533
Jestem przeciwny wprowadzaniu kontroli nad zawodem psychologa, nie powinno to być zatem według mnie niczyją kompetencją	18,0	104	19,6	9	0,563
Inne rozwiązanie	4,8	28	0,0	0	-

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejna kwestia to **nadawanie prawa do wykonywania zawodu oraz prowadzenie rejestru psychologów**. Blisko połowa pytaných (45,8%, n=274) uznała, że powinno to być zadaniem ministerstwa, w którym zostanie stworzona ustawa. Ponad 1/3 respondentów (43,9%, n=209) była przeciwna wprowadzeniu pojęcia *prawa do wykonywania zawodu*, a 11,5% (n=69) nadałoby tę kompetencję różnym ministerstwom, którym podlegaliby psychologowie podejmujący pracę w różnych resortach. Jak widać w tabeli 48 psychologowie i studenci nie różnili się istotnie w opiniach na ten temat.

Tabela 48. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien nadawać prawo do wykonywania zawodu psychologa i prowadzić rejestr psychologów. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=553		Studenci psychologii n=45		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Ministerstwo, w którym została stworzona ustawa	45,9	254	44,5	20	0,341
Jestem przeciwny wprowadzeniu pojęcia <i>prawa do wykonywania zawodu</i> , nie powinno to być zatem według mnie niczyją kompetencją	35,1	194	33,3	15	
Ministerstwo, pod które podlega dany psycholog podejmujący pracę	11,0	61	17,8	8	
Inne propozycje	8,0	44	4,4	2	

Źródło: badanie własne OZZP

Trzecia z poruszonych kwestii to **opiniowanie aktów prawnych, organizujących pracę psychologów i reprezentowanie ich interesów**. Wśród badanych niepopierających powstania samorządu najczęściej wybierane było Polskie Towarzystwo Psychologiczne (ponad 43,3%, n=347), a w drugiej kolejności organizacje związkowe skupiające psychologów (39,7%, n=318). Pozostałe opcje pojawiły się w zdecydowanej mniejszości. Psychologowie, w porównaniu do studentów, istotnie częściej (o 37,3%) powierzaliby opiniowanie aktów prawnych i reprezentowanie interesu grupy zawodowej psychologów organizacjom związkowym [$\chi^2(1)=9,544$; $p<0,001$], zaś studenci nieistotnie częściej (o 14,8%) przyznawali tę kompetencję PTP (tabela 49).

Tabela 49. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien opiniować akty prawne organizujące prace psychologów i reprezentować ich interesy. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=750		Studenci psychologii n=57		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Polskie Towarzystwo Psychologiczne	42,3	315	57,1	32	0,057
Organizacje związkowe skupiające psychologów	41,6	310	14,3	8	<0,001
Inne organizacje, stowarzyszenia, towarzystwa	17,2	128	10,7	6	0,380
Nie chcę być przez nikogo reprezentowany, każdy psycholog powinien zadbać o siebie sam	9,4	70	12,5	7	0,352
Nie mam zdania w tej sprawie	6,8	51	7,1	4	0,782
Inne rozwiązanie	3,6	27	3,6	2	-

Źródło: badanie własne OZZP

Czwarta kwestia to **opracowywanie i uchwalanie standardów świadczeń psychologicznych**. Największym poparciem cieszyła się idea wspólnej kompetencji wszystkich organizacji zrzeszających psychologów – decyzje w tej sprawie powinny zapadać na drodze konsensusu (40,2%, n=260). W drugiej kolejności (26%, n=168) wskazywano na PTP, a następnie (25,2%, n=271) na różne ministerstwa. Zaobserwowane między psychologami i studentami różnice nie były istotne statystycznie (tabela 50).

Tabela 50. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien opracowywać i uchylać standardów świadczeń psychologicznych. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=596		Studenci psychologii n=50		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Powinny powstać w ramach konsensusu wszystkich organizacji zrzeszających psychologów w Polsce	40,6	242	36,0	18	0,105
Polskie Towarzystwo Psychologiczne	25,0	149	38,0	19	
Ministerstwo, w którym została utworzona ustawa	16,9	101	4,0	2	
Ministerstwo, pod które podlega dany psycholog podejmujący pracę	9,4	56	8,0	4	
Nie mam zdania w tej sprawie	5,2	31	8,0	4	
Inne rozwiązanie	2,9	17	6,0	3	

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejna, piąta, kwestia to **autorstwo kodeksu etycznego psychologa i nadzór nad jego przestrzeganiem**. Podobnie jak w przypadku ustalania standardów pracy psychologów, tak w przypadku regulacji etycznych ram pracy najbardziej popularna była opcja zaangażowania do stworzenia spójnego kodeksu etycznego wszystkich organizacji zrzeszających psychologów w Polsce (48,6%, n=306). Prawie 1/3 (31,1%, n=196) powierzyłaby to zadanie wyłącznie PTP, a 11,4% ministerstwu tworzącemu ustawę. 2,5% odpowiadających (16 osób) przyznało, że uważa Kodeks Etyki Zawodowej za niepotrzebny, wyrażając pogląd, iż każdy psycholog powinien samodzielnie decydować co jest etyczne, a co nie. Różnice między psychologami i studentami były istotne statystycznie [$\chi^2(5) = 12,873$; $p = 0,025$], o 20,4% więcej studentów powierzyłoby to zadanie PTP, a o 14,2% psychologów poparła opcję zaangażowanie w to zadanie wielu organizacji zrzeszających psychologów. Ponadto określenie, że kodeks etyczny w ogóle nie jest potrzebny, pojawiała się niemal dwukrotnie częściej u studentów (tabela 51).

Tabela 51. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien stworzyć i nadzorować przestrzeganie kodeksu etycznego psychologa. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=582		Studenci psychologii n=48		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Powinien powstać w ramach konsensusu wszystkich organizacji zrzeszających psychologów w Polsce	49,6	289	35,4	17	0,025
Polskie Towarzystwo Psychologiczne	29,6	172	50,0	24	
Ministerstwo, w którym została stworzona ustawa	11,7	68	8,3	4	
Inne propozycje	3,8	22	2,1	1	
Nie mam zdania w tej sprawie	2,9	17	0,0	0	
Uważam, że Kodeks Etyki Zawodowej jest niepotrzebny i każdy psycholog powinien sam decydować, co jest etyczne, a co nie	2,4	14	4,2	2	

Źródło: badanie własne OZZP

Szosta poruszona kwestia to **organizacja i nadzorowanie staży zawodowych**. Większość odpowiadających na to pytanie (58,1%, n = 363) była zdania, że pracodawca lub ośrodek, w którym odbywa się staż, powinien zarówno go organizować, jak i nadzorować jego przebieg. 26,1% (n=163) respondentów uznało, że pracodawcy/ośrodkowi stażowemu powierzyłoby jedynie organizację stażu, a nadzór nad jego przebiegiem innemu organowi, niezależnemu od samorządu zawodowego. Jak widać w tabeli 52 psychologowie i studenci byli statystycznie zgodni w tych opiniach, choć to wśród praktyków niemal dwukrotnie więcej odpowiadających nie miało zdania w tej sprawie.

Tabela 52. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien organizować i nadzorować staże zawodowe. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=575		Studenci psychologii n=50		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Pracodawca/ośrodek stażowy, w którym stażysta podejmuje pracę organizuje oraz nadzoruje przebieg stażu	57,6	331	64,0	32	0,166
Pracodawca/ośrodek stażowy, u którego stażysta podejmuje pracę organizuje przebieg stażu, a nadzoruje go powołana do tego instytucja/organ inny niż samorząd	25,9	149	28,0	14	
Nie mam zdania w tej sprawie	16,5	95	8,0	4	

Źródło: badanie własne OZZP

Siódma kwestia to **określenie zasad kształcenia podyplomowego psychologów**. Najwięcej respondentów (43,8%, n=281) było zdania, iż kwestia ta nie powinna podlegać jakimkolwiek regulacjom. 34% (n=218) opowiedziało się za tym, aby regulacje wprowadzało ministerstwo, pod które podlega dany psycholog w swojej pracy. Wśród innych propozycji (5% odpowiadających na to pytanie) pojawiły się m.in. Polskie Towarzystwo Psychologiczne, organizacje związkowe czy gremia naukowe. Psychologowie i studenci nie różnili się istotnie w opiniach (tabela 53).

Tabela 53. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, kto powinien określać zasady kształcenia podyplomowego psychologów. Grupa osób niepopierających powstania samorządu zawodowego lub przyznająca mu wybrane kompetencje. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=593		Studenci psychologii n=48		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Jestem przeciwny wprowadzeniu jakichkolwiek regulacji związanych z kształceniem podyplomowym	44,2	262	39,5	19	0,493
Ministerstwo, pod które podlega dany psycholog podejmujący pracę	33,4	198	41,7	20	
Nie mam zdania w tej sprawie	17,2	102	16,7	8	
Inne	5,2	31	2,1	1	

Źródło: badanie własne OZZP

Kolejne zagadnienie, związane z samorządem zawodowym psychologów, co do którego wypowiedzieli się wszyscy wypełniający ankietę, dotyczyło **warunków, jakie powinien spełniać psycholog ubiegający się o członkostwo w samorządzie zawodowym lub innym organie nadzorującym zawód psychologa**. W całej badanej grupie, zdecydowana większość określiła, że warunkiem niezbędnym powinno być posiadanie pełni praw do wykonywania zawodu

(83,3%, n = 533) oraz brak kary dyscyplinarnej (76,1%, n = 487). Popularne było także stwierdzenie, że w skład samorządu powinni wchodzić reprezentanci w miarę możliwości wszystkich specjalności psychologii (77,5%, n = 496). Jak widać w tabeli 54 blisko połowa psychologów i ponad połowa studentów zagwarantowałyby w samorządzie miejsca dla przedstawicieli organizacji związkowych. Blisko połowa badanych (41,3% wszystkich odpowiadających, n = 264) preferowałaby osoby z najwyższym stopniem specjalizacji/awansu zawodowego, zaś mniejszość opowiedziała się za wprowadzeniem minimalnego rocznego doświadczenia zawodowego. Popierający tę opcję respondenci określali ten czas na 2–20 lat praktyki, najczęściej 10 lat, a średnia długość preferowanego stażu zawodowego wyniosła $M = 9,06$ roku przy odchyleniu standardowym równym $SD = 3,44$. Aktywni zawodowo psychologowie i studenci nie różnili się w swoich opiniach.

Tabela 54. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące warunków, jakie powinien spełniać psycholog ubiegający się o członkostwo w Samorządzie zawodowym lub innym organie nadzorującym zawód psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=606		Studenci psychologii n=43		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Psycholog z prawem do wykonywania zawodu	83,1	497	85,7	36	0,926
W skład samorządu/organu nadzorującego powinni wchodzić reprezentanci możliwie wszystkich specjalności psychologii	77,8	465	73,8	31	0,775
Psycholog nie karany dyscyplinarnie przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej karą zakazu pełnienia funkcji w organach samorządu	76,6	458	69,0	29	0,565
W składzie samorządu/organu nadzorującego powinni mieć zapewnione miejsca przedstawiciele związków zawodowych skupiających psychologów	48,2	288	52,4	22	0,724
Powinny być preferowane osoby z najwyższym stopniem specjalizacji/awansu zawodowego możliwego do osiągnięcia w swojej dziedzinie psychologii	41,1	246	42,9	18	0,899
Psycholog z minimum X-letnim stażem zawodowym	30,8	184	21,4	9	-

Źródło: badanie własne OZZP

Ostatnie pytanie dotyczące samorządu zawodowego, na które odpowiadali chętni spośród grupy ankietowanych wcześniej opowiadający się za powstaniem samorządu, odnosiło się do **wysokości ewentualnej składki na rzecz samorządu**. Większość pytanych (65,4%, n = 381) wyraziła gotowość uiszczenia najniższej możliwej do wyboru kwoty – do 100 zł rocznie. Kwotę z przedziału od 100 do 300 zł rocznie gotowych jest uiszczyć 27,6% respondentów (n = 161), a kwotę z przedziału od 300 do 500 zł rocznie 5,1% (n = 30). 11 osób spośród odpowiadających na pytanie (1,9%) deklarowało gotowość na uiszczenie kwot z przedziału między 500 a 1100 zł rocznie. Jak widać w tabeli 55, szczegółowe preferencje psychologów i studentów nie różniły się od siebie.

Tabela 55. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące wysokości ewentualnej składki na rzecz Samorządu. Grupa osób popierających powstanie samorządu zawodowego. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=546		Studenci psychologii n=37		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Jestem gotów uiścić opłatę do 100 zł rocznie	66,5	363	48,7	18	0,209
Jestem gotów uiścić opłatę od 100 do 300 zł rocznie	26,9	147	37,8	14	
Jestem gotów uiścić opłatę od 300 do 500 zł rocznie	4,9	27	8,1	3	
Jestem gotów uiścić opłatę od 500 do 700 zł rocznie	0,9	5	2,7	1	0,209
Jestem gotów uiścić opłatę od 700 do 900 zł rocznie	0,4	2	2,7	1	
Jestem gotów uiścić opłatę od 900 do 1100 zł rocznie	0,4	2	0,0	0	

Źródło: badanie własne OZZP

3.8. Inne

W ostatnim bloku pytań w ankiecie umieszczono 8 pytań o różne ogólne kwestie związane z zawodem psychologa, które nie mieściły się tematycznie w blokach poprzednich.

Pierwsze z pytań dotyczyło tego, **jakiego rodzaju zawodem jest zawód psychologa**. W całej grupie, największy odsetek respondentów (56,4%, n=2585) wyraził przekonanie co do interdyscyplinarnego charakteru zawodu psychologa i nie było w tym zakresie różnic międzygrupowych. Ponad połowa badanych (45,2%, n=2074) uznała, że zastosowane określenie rodzaju zawodu powinno być zależne od resortu, w jakim pracuje psycholog. Prawie 1/3 respondentów (32,8%, n=1504) określiłaby zawód psychologa jako medyczny, zaś w mniejszości (26,7%, n=1226) byli badani przyznający, iż zawód psychologa powinien być traktowany jako społeczny, tak jak do tej pory. Tylko w tej opinii psychologowie i studenci różnili się od siebie – za społecznym charakterem pracy psychologa opowiedziało się o 11,8% więcej studentów niż psychologów [$\chi^2(1)=19,661$; $p<0,001$](tabela 56).

Tabela 56. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące rodzaju zawodu, jakim jest zawód psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Interdyscyplinarnym	56,3	2407	58,0	178	0,592
Uważam, że w zależności od dziedziny/resortu, w jakim pracują psychologowie powinno się używać innych, adekwatnych do charakteru pracy, określeń rodzaju zawodu	45,3	1938	44,3	136	0,721
Medycznym	32,5	1390	37,1	114	0,115
Spółecznym	26,0	1110	37,8	116	<0,001
Nie mam zdania w tej sprawie	0,7	29	0,7	2	0,999

Źródło: badanie własne OZZP

Uzupełnieniem opisanego tematu było kolejne pytanie, w którym dociekano, czy zdaniem respondentów **zawód psychologa przynależy do specjalistycznych (niezależnych) czy pomocniczych zawodów**. Łącznie ponad połowa badanych (51,5%, n=2360) uznała, że jest to zawód specjalistyczny, a 47,1% (n=2158), że specjalistyczny lub pomocniczy, w zależności od branży, w jakiej psycholog pracuje. Jedynie 0,6% ankietowanych (n=28) określiło zawód psychologa jako pomocniczy. Jak wynika z tabeli 57 psychologowie o 15,4% częściej niż studenci określali zawód psychologa jako specjalistyczny, zaś studenci o 14,2% częściej uzależnialiby to od branży, w której pracuje psycholog [$\chi^2(3)=27,938$; $p < 0,001$].

Tabela 57. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, czy zawód psychologa przynależy do specjalistycznych, czy pomocniczych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=4277		Studenci psychologii n=307		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
To zawód specjalistyczny	52,5	2246	37,1	114	<0,001
To zawód specjalistyczny lub pomocniczy w zależności od branży, w której pracuje psycholog	46,1	1973	60,3	185	
Nie mam zdania w tej sprawie	0,8	33	1,6	5	
To zawód pomocniczy	0,6	25	1,0	3	

Źródło: badanie własne OZZP

Pozostałych 5 pytań w tym bloku było nieobowiązkowych.

W kwestii tego, czy psycholog jest **zawodem zaufania publicznego**, ankietowani w zdecydowanej większości nie mieli wątpliwości, że tak właśnie jest (80,1%, n=2243). 19,2% (n=537) uzależniłoby to od branży, w której pracuje psycholog. Znikoma część badanych psychologów i studentów (0,7% łącznie) udzieliła odpowiedzi przeczącej. Brak było różnic między studentami i psychologami, co dokładnie przedstawiono w tabeli 58.

Tabela 58. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, czy zawód psychologa można określić mianem zawodu zaufania publicznego. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2613		Studenci psychologii n=188		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak	80,1	2093	79,8	150	0,581
Tak, w zależności od branży, w której pracuje psycholog	19,2	502	18,6	35	
Nie	0,7	18	1,6	3	

Źródło: badanie własne OZZP

W kolejnym pytaniu ankietowani ustosunkowywali się do propozycji **zawarcia w ustawie zapisu, obligującego ministrów poszczególnych resortów, zatrudniających/nadzorujących**

pracę psychologów, do opracowania rozporządzeń regulujących szczegółowe warunki ich pracy w tych resortach. Niemal ¾ badanych (73,3%, n = 2040) uznała, że ustawa powinna zawierać taki zapis, 7,9% (n = 221) było przeciwnych, a 18,7% (n = 521) nie miało zdania w tej sprawie. Jak wynika z tabeli 59 psychologowie i studenci nie różnili się od siebie w tej kwestii.

Tabela 59. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego czy ustawa o zawodzie psychologa powinna obligować ministrów z poszczególnych resortów zatrudniających/nadzorujących prace psychologów, do opracowania rozporządzeń regulujących szczegółowe warunki ich pracy w tych resortach. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2594		Studenci psychologii n=188		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Tak	73,9	1917	65,4	123	0,114
Nie mam zdania w tej sprawie	18,3	475	24,5	46	
Nie	7,8	202	10,1	19	

Źródło: badanie własne OZZP

Konsultacji poddano także **tryb i formę, w jakiej powinno odbywać się kształcenie w ramach podstawowych studiów psychologicznych.** Poparciem zdecydowanej większości cieszył się stacjonarny dzienny tryb kształcenia (98,9% wszystkich badanych, n = 2760), większość dopuściłaby także tryb stacjonarny wieczorowy (69,2%, n = 1932). Za niestacjonarnym trybem zaocznym (weekendowym) opowiedział się co trzeci respondent (35,9%, n = 1003), zdecydowana mniejszość poparła także prowadzenie zajęć w trybie online (razem 6,1% ankietowanych, n = 171). Jak widać w tabeli 60, studenci okazali się bardziej liberalni niż pracujący psychologowie. O 23,4% częściej popierali możliwość zaocznego studiowania psychologii [$\chi^2(1) = 35,017$; $p < 0,001$], o 9,3% częściej przychylali się do studiowania online, ale w zależności od przedmiotu [$\chi^2(1) = 32,161$; $p < 0,001$] a o 5,6% częściej umożliwialiby przejście całych studiów psychologicznych w trybie online, co popierane było przez <1% psychologów praktyków [$\chi^2(1) = 56,244$; $p < 0,001$].

Tabela 60. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące trybu i formy, w jakiej powinno się odbywać kształcenie w ramach podstawowych studiów psychologicznych. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

Odpowiedź	Psychologowie n=2603		Studenci psychologii n=189		Istotność różnic p
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	
Stacjonarny (dzienny)	98,9	2574	98,4	186	0,952
Stacjonarny (wieczorowy)	69,5	1808	65,6	124	0,590
Niestacjonarny (zaoczny)	34,3	894	57,7	109	<0,001
Online, w zależności od przedmiotu	4,5	116	13,8	26	<0,001
Online	0,7	17	6,3	12	<0,001

Źródło: badanie własne OZZP

Następnym poruszonym w ankiecie tematem były **formy wykonywania zawodu**. Wszystkie, poza wolontariatem, zostały wybrane przez ponad połowę uczestników badania. Zdecydowana większość poparła stosunek pracy (umowę o pracę, 84,5%, n=2396) oraz samozatrudnienie (własną działalność gospodarczą, 82,4%, n=2334). Najmniej popieraną formą był wolontariat, uznany przez 47,8% respondentów (1354). W tabeli 61 zawarto szczegółowe informacje o preferencjach psychologów i studentów. Studenci byli bardziej przychylni pracy w formie wolontariatu, zaznaczając tę opcję o 9,5% częściej [$\chi^2(1)=4,319$; $p=0,023$]. Psychologowie z kolei o 11,2% częściej popierali stosunek pracy [$\chi^2(1)=5,990$; $p=0,008$] oraz Kartę nauczyciela [$\chi^2(1)=7,430$; $p=0,003$].

Tabela 61. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące możliwych form wykonywania zawodu psychologa. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=2645		Studenci psychologii n=189		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Stosunek pracy	85,3	2256	74,1	140	0,008
Samozatrudnienie	82,4	2179	82,0	155	0,906
Umowa cywilnoprawna	73,6	1947	76,2	144	0,678
Kontrakt	66,0	1745	67,2	127	0,904
Umowa stażowa	61,4	1623	66,7	126	0,300
W spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej i komandytowej	55,3	1464	62,4	118	0,152
Karta nauczyciela	54,1	1432	42,3	80	0,003
Wolontariat	47,1	1247	56,6	107	0,023
Nie mam zdania w tej sprawie	9,0	238	10,1	19	0,608
Inna	1,0	26	1,6	3	-

Źródło: badanie własne OZZP

Ostatnie z konsultowanych pytań dotyczyło **odpowiedzialności cywilnej psychologów**. Ponad połowa badanych (51,6%, n=1429) uznała, że obowiązek opłacania ubezpieczenia OC powinien zależeć od branży, w której pracuje psycholog. Z kolei 28,3% pytanych (n=783) objęłoby obowiązkiem ubezpieczeniowym wszystkich psychologów. Jak opisano to w tabeli 62, za bezwarunkowym obowiązkiem ubezpieczeniowym opowiedziało się o 6,1% studentów więcej, podczas gdy o 10,9% więcej psychologów uzależniłoby go od branży [$\chi^2(4)=10,507$; $p=0,033$].

Tabela 62. Porównanie preferencji badanych psychologów i studentów dotyczące tego, czy psychologowie powinni podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom od odpowiedzialności cywilnej. Oczekiwania wobec regulacji w ustawie o zawodzie psychologa. Badanie OZZP 2019.

 Odpowiedź	Psychologowie n=2579		Studenci psychologii n=188		Istotność różnic
	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	% osób odpow. na pytanie	liczba osób odpow. na pytanie	p
Tak, w zależności od obszaru psychologii, w którym pracuje	52,4	1351	41,5	78	0,033
Tak	27,9	719	34,0	64	
Nie	10,5	272	10,1	19	
Nie mam zdania w tej sprawie	9,2	237	14,4	27	

Źródło: badanie własne OZZP

4. Porównanie wyników konsultacji społecznych w środowisku psychologów i studentów psychologii, dotyczących preferowanych przez nich regulacji ustawowych zawodu psychologa z roku 2013 roku (Biała księga, 2014) oraz badania OZZP z 2019 roku

Badanie w 2013 roku przeprowadziło drogą internetową Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na zlecenie Zespołu ds. Programowania Prac Rządu. Celem badania było sprawdzenie potrzeby wprowadzenia regulacji zawodu psychologa wśród psychologów, studentów psychologii oraz odbiorców usług psychologicznych.

Aktualne badanie przeprowadzone zostało przez zespół badaczy z Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów. Celem badania było uaktualnienie względem roku 2013 i doprecyzowanie oczekiwań środowiska psychologów wobec nowej ustawy o zawodzie psychologa.

Przed porównaniem wyników tych dwóch badań należy zauważyć, że autorzy niniejszego raportu nie dysponowali szczegółową listą pytań, które postawiono ankietowanym w 2013 roku. Ich treść możliwa jest do wywnioskowania na podstawie opisu odpowiedzi respondentów zawartego w raporcie z 2014 roku. W obu badaniach zestaw pytań oraz katalogi możliwych odpowiedzi różniły się, przez co możliwe jest ich porównanie tylko w kilku zbieżnych aspektach.

W samych katalogach odpowiedzi dodatkowe czynniki utrudniające porównywanie wyników to:

- różnice w zakresach odpowiedzi (np. umożliwienie odpowiedzi „nie mam zdania” prawdopodobnie występujące tylko w badaniu z 2019 roku),
- zastosowanie innych skal (np. w pytaniu o preferowaną wysokość składki członkowskiej na rzecz samorządu zawodowego w badaniu z 2013 roku zastosowano skalę miesięczną, zaś w 2019 roku – roczną. Nie wiadomo także, czy w 2013 roku najczęściej wybierana odpowiedź była najniższą z możliwych do wyboru, czy też istniały odpowiedzi z jeszcze niższymi kwotami),
- niewystarczające doprecyzowanie określeń (np. użyte w 2013 roku określenie „nieodpłatny staż” mogło się odnosić zarówno do kosztów ponoszonych przez stażystę, jak i pracodawcę).

W tabeli 63 przedstawiono zestawienie możliwych do porównania wyników konsultacji społecznych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w grupie 3678 psychologów z 2013 roku oraz badania OZZP na grupie 4277 psychologów z 2019 roku.

Analogicznie, w tabeli 64 przedstawiono zestawienie możliwych do porównania wyników konsultacji społecznych, przeprowadzonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w grupie 2615 studentów psychologii w 2013 roku oraz badania Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Psychologów na grupie 307 studentów psychologii w 2019 roku.

Obie tabele zawierają dodatkowe informacje o kontekście dokonywanych porównań w preferencjach i psychologów, i studentów z obu badań – z 2013 i 2019 roku.

Tabela 63. Porównanie wybranych wyników konsultacji społecznych z 2013 roku (MPiPS) i 2019 (OZZP), dotyczących oczekiwań wobec nowej ustawy o zawodzie psychologa w grupie psychologów

Zmienna	MPiPS, 2013 (n=3678)	OZZP, 2019 (n=4277)	Komentarz
Charakterystyka grupy:			
1. Status zawodowy			
Praca w zawodzie	86%	75,8% ¹⁾ 14,2% ²⁾	¹⁾ Nazwa stanowiska pracy <i>psycholog</i> . ²⁾ Stanowisko, w którego nazwie nie ma słowa <i>psycho-</i> <i>log</i> , ale wykorzystujące wiedzę z zakresu psychologii. Pytanie było wielokrotnego wyboru. Zbliżona liczba osób pracujących w zawodzie w obu badaniach.
Prowadzenie działalności gospodarczej z zakresu psychologii	19%	28,3%	W 2019 odnotowano wzrost o 7,1 punktów procentowych psychologów prowadzących działalność gospodarczą z zakresu psychologii w stosunku do danych z roku 2013.
2. Województwo zamieszkania			
Mazowieckie	24%	19,3%	W raporcie z 2014 roku nie podano liczebności procentowej ankietowanych ze wszystkich województw, a jedynie z najbardziej i najmniej licznych. W 2019 roku największy odsetek badanych psychologów, podobnie jak w 2013 roku, pochodził z woj. mazowieckiego, ale w następnej kolejności ze śląskiego 11,1% i dolnośląskiego 9,8%. Najmniej liczną podgrupę stanowili mieszkańcy województw warmińsko-mazurskiego (2,8%) oraz, podobnie jak w roku 2013, świętokrzyskiego (1,8%) i lubuskiego (1,7%).
Pomorskie	12%	6,8%	
Małopolskie	11%	8,9%	
Opolskie	1%	3%	
Świętokrzyskie	1%	1,8%	
Lubuskie	2%	1,7%	
3. Miejsce zamieszkania			
Miasto do 50 tys. mieszkańców	17%	9% ³⁾ 3,2% ⁴⁾ 16,2% ⁵⁾	W 2014 roku raport podaje dwie najczęściej wybierane przez ankietowanych odpowiedzi. W 2019 roku, podobnie jak w 2013, najwięcej ankietowanych zamieszkiwało miasta powyżej 500 tys. mieszkańców. Miasta do 50 tys. były jednak nie drugim, jak w 2013 roku, a czwartym co do częstości wyborem ankietowanych.
Miasto >500 tys. mieszkańców	42%	34,7%	W 2019 roku drugim i trzecim co do częstości wyborem były miasta między 150 a 500 tys. mieszkańców (20%) oraz miasta między 50 a 150 tys. mieszkańców (16,5%). ³⁾ wieś ⁴⁾ miasto do 10 tys. mieszkańców ⁵⁾ miasta do 50 tys. mieszkańców
Preferencje ankietowanych:			
1. Samorząd zawodowy			
Za powołaniem	79%	67,5%	W 2019 roku oprócz odpowiedzi „tak” i „nie” (9,6%) istniała również opcja „nie mam zdania”(22,9%) . W raporcie z 2014 roku nie ma informacji o pozostałych opcjach odpowiedzi. Utrudnia to porównanie tych wyników.

Wysokość składki na jego rzecz	90% do 100 zł miesięcznie	66,5% do 100 zł rocznie	<p>W 2013 i 2019 zastosowano dwie różne skale czasowe w jakich naliczane jest wysokość składki.</p> <p>Najczęściej deklarowana przez ankietowanych w 2019 roku maksymalna kwota roczna (100 zł), w przeliczeniu na miesiące, stanowi kwotę 8,33 zł. Kwota ta stanowi zatem 8,33% kwoty maksymalnej najczęściej deklarowanej w roku 2013.</p> <p>Nie mamy danych o częstotliwości wyborów innych kwot z 2013 roku. W 2019 roku drugą najczęściej deklarowaną przez ankietowanych kwotą był przedział 100–300 zł rocznie (26,9% ankietowanych).</p>
2. Staż wdrożeniowy			
Obowiązkowy	96%	84,4% ⁶⁾	<p>⁶⁾ Z czego w 2019 roku 37,5% opowiedziało się za obowiązkowym stażem tylko dla psychologów z wybranych specjalności.</p> <p>Przeciwnych wprowadzeniu obowiązkowych staży w 2019 roku było 12,1% psychologów.</p> <p>W 2019 odnotowano spadek o ponad 10 punktów procentowych poparcia dla idei obowiązkowych staży wdrożeniowych do zawodu.</p>
Trwający do 1 roku	57%	81,2%	W 2019 odnotowano wzrost poparcia dla idei stażu wdrożeniowego długości do 1 roku.
W trakcie studiów lub po nich	65%	61,3% ⁷⁾ 31,8% ⁸⁾	<p>⁷⁾ staż w trakcie studiów ⁸⁾ staż po studiach</p> <p>Brak danych na temat pozostałych opcji odpowiedzi z roku 2013.</p>
Nieodpłatny	86%	64,7% lub 9,8% ⁹⁾	<p>⁹⁾ W 2019 roku 64,7% psychologów uznało, że stażysta nie powinien ponosić kosztów odbywania stażu, a 9,8%, że stażysta nie powinien dostawać wynagrodzenia za staż.</p> <p>Brak informacji w raporcie z 2014 roku, o które rozumienie nieodpłatności chodzi.</p>
Wynagrodzenie dla opiekuna	88%	80,8% ¹⁰⁾	<p>¹⁰⁾ W 2019 roku wyliczono sumując wszystkie odpowiedzi popierające jakąś formę finansowania wynagrodzenia dla opiekuna stażu.</p> <p>Oprócz tego 11,1% psychologów było za zwolnieniem opiekuna z płacenia składek na samorząd zawodowy.</p>
3. Prawo do wykonywania zawodu psychologa			
Prawo nadaje samorząd	71%	64,6%	Dodatkowo w 2019 r. 88,8% psychologów oczekiwała prowadzenia ewidencji psychologów przez samorząd zawodowy.

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego „Biała księga w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów” opracowana na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji z zainteresowanymi środowiskami, Warszawa, styczeń 2014 r. oraz Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów: Raport z badania „Badanie przekonań środowiska psychologów na temat ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów”, Łódź, luty 2020 r.

Tabela 64. Porównanie wybranych wyników konsultacji społecznych z 2013 roku (MPiPS) i 2019 (OZZP), dotyczących oczekiwań wobec nowej ustawy o zawodzie psychologa w grupie studentów psychologii

 Zmienna	MPiPS, 2013 (n=2615)	OZZP, 2019 (n=307)	Komentarz
Preferencje ankietowanych:			
1. Samorząd zawodowy			
Za powołaniem	78%	70,7%	W 2019 roku oprócz odpowiedzi „tak” i „nie” (11,4%) istniała również opcja „nie mam zdania” (17,9%). W raporcie z 2014 roku nie ma informacji o pozostałych opcjach odpowiedzi. Utudnia to porównanie tych wyników.
Wysokość składki na jego rzecz	84% do 100 zł miesięcznie	48,7% do 100 zł rocznie	W 2013 i 2019 zastosowano dwie różne skale czasowe, w jakich naliczana jest wysokość składki. Najczęściej deklarowana przez ankietowanych w 2019 roku maksymalna kwota roczna (100 zł) w przeliczeniu na miesiące wynosi 8,33 zł. Kwota ta stanowi zatem 8,33% kwoty maksymalnej najczęściej deklarowanej w roku 2013. Nie mamy danych o częstotliwości wyborów innych kwot z 2013 roku. 2019 roku, druga najczęściej deklarowana przez ankietowanych kwotą był przedział 100–300 zł rocznie (37,8% ankietowanych studentów).
2. Staż wdrożeniowy			
Obowiązkowy	97%	84,4% ¹⁾	¹⁾ Z czego w 2019 roku 36,2% opowiedziało się za obowiązkowym stażem tylko dla psychologów z wybranych specjalności. Przeciwnych wprowadzeniu obowiązkowych staży w 2019 roku było 11% studentów psychologii. W 2019 odnotowano spadek poparcia dla idei obowiązkowych staży wdrożeniowych do zawodu o ponad 10 punktów procentowych.
Trwający do 1 roku	57%	84,1%	W 2019 odnotowano wzrost poparcia dla idei stażu wdrożeniowego długości do 1 roku.
W trakcie studiów lub po nich	65%	76,2% ²⁾ 18,6% ³⁾	²⁾ w trakcie studiów ³⁾ po studiach Brak danych na temat pozostałych opcji odpowiedzi z roku 2013
Nieodpłatny dla stażysty	86%	73,6% lub 9,3% ⁴⁾	⁴⁾ W 2019 roku 73,6% studentów psychologii uznało, że stażysta nie powinien ponosić kosztów odbywania stażu, a 9,3% że stażysta nie powinien dostawać wynagrodzenia za staż. Brak informacji w raporcie z 2014 roku, o które rozumienie nieodpłatności chodzi.
Wynagrodzenie dla opiekuna	88%	67% ⁵⁾	⁵⁾ W 2019 roku wyliczono sumując wszystkie odpowiedzi popierające jakąś formę finansowania wynagrodzenia dla opiekuna stażu;. Oprócz tego 22,2% studentów było za zwolnieniem opiekuna z płacenia składek na samorząd zawodowy.

3. Prawo do wykonywania zawodu psychologa			
Prawo nadaje samorząd	75%	66,8%	Dodatkowo w 2019 roku 84,3% studentów oczekiwało prowadzenia ewidencji psychologów przez samorząd zawodowy.

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego „Biała księga w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów” opracowana na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji z zainteresowanymi środowiskami, Warszawa, styczeń 2014 r. oraz Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów: Raport z badania „Badanie przekonañ środowiska psychologów na temat ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów”, Łódź, luty 2020 r.

W raporcie z 2014 pojawił się ponadto temat doskonalenia zawodowego psychologów. Nie ma możliwości dokonania bezpośrednich porównañ z opracowaniem tego tematu w roku 2019, ponieważ jest on inaczej ujęty. Najprawdopodobniej w roku 2013 pytano o szczegóły systemu kształcenia podyplomowego, z ogólnym założeniem, że system ten ma być obowiązkowy dla wszystkich psychologów posiadających prawo do wykonywania zawodu. Tymczasem w roku 2019 zapytano ankietowanych o to, czy doskonalenie zawodowe ma w ogóle być obowiązkowe i czy ma być ujęte w system, następnie pytając o szczegóły. Opcję doskonalenia zawodowego, obowiązkowego dla wszystkich psychologów i ujętego w system punktowy w 2019 roku poparło 10% ankietowanych (bez różnic wśród psychologów i studentów psychologii).

W raporcie z 2014 roku poruszono także kwestię struktury samorządu i czasu trwania jego kadencji oraz zbierano deklaracje ankietowanych chęci pełnienia funkcji opiekuna stażu, delegata organów samorządu i pełnienia funkcji w strukturach samorządu. Ankieta z 2019 roku nie odnosiła się do tych kwestii w ogóle.

Reasumując, w 2019 roku, w kwestiach zasadniczych dla zawodu psychologa, uzyskano dość podobne wyniki jak w 2013 roku. Niezmiennie większość badanych opowiada się za ustanowieniem samorządu zawodowego psychologów, a blisko połowa przyznaniu mu kompetencji do nadawania prawa do wykonywania zawodu absolwentom studiów psychologicznych. Większość zarówno studentów jak i praktykujących psychologów optuje za wprowadzeniem obowiązkowego stażu wdrożeniowego przed uzyskaniem pełni praw do wykonywania zawodu, chcąc jednocześnie aby staż był bezpłatny dla stażysty, ale płatny dla opiekuna stażu.

5. Wnioski z badania

Dla wyciągnięcia najogólniejszych wniosków z poszczególnych obszarów tematycznych, autorzy raportu przyjęli zasadę, iż rozwiązania preferowane przez 60% wypowiedających się na dany temat określają jako „większość”, a preferowane przez 75% wypowiedających się jako „zdecydowaną większość”. Rozwiązania poparte przez mniej niż 5% respondentów wypowiedających się na dany temat uznano za „nieistotne” i raczej wykluczające dane rozwiązanie z dalszych rozważań. Dokładne rozkłady procentowe poparcia dla wszystkich rozwiązań wymienionych w ankiecie znajdują się w poprzednich rozdziałach raportu. Dodatkowej analizie poddano wybrane pytania z ankiety, w których istotnym i przydatnym do dalszych rozważań wydało się określenie, jak rozkładają się preferencje ankietowanych w zależności od zadeklarowanej przez nich specjalności psychologii, w której aktualnie pracują. Wybrane branże to: ochrona zdrowia; oświata; pomoc społeczna; psychologia pracy, organizacji i zarządzania (w tabelach zwane „praca”); szkolnictwo wyższe i badania (w tabelach nazywane „szkolnictwo wyższe”) oraz służby mundurowe. **Wnioski ogólne z badania wyciągnięto, a także dokonano pogłębionej analizy odpowiedzi ankietowanych pod kątem specjalności psychologii, z którymi są związani, tylko w odniesieniu do grupy psychologów, jako zaplanowanej w badaniu grupy docelowej, o odpowiednio wysokiej liczebności (n = 4277 osób).** W pytaniach nieobowiązkowych każdorazowo podana jest liczba odpowiadających na nie psychologów.

Na początku warto zaznaczyć, że czym innym jest ogólne poparcie dla konkretnej idei uporządkowania/regulacji danego obszaru związanego z pracą psychologa, a czym innym poparcie dla regulacji tego obszaru, konkretnie, w ramach **ustawy o zawodzie psychologa**, i jeszcze czym innym nadanie, konkretnie **samorządowi** zawodowemu, kompetencji do tworzenia takich regulacji. W związku z tym wskaźniki procentowe poparcia pojawiające się przy konkretnym obszarze, ale w tych trzech różnych kontekstach, mogą się różnić.

5.1. Regulacja zawodu psychologa w przepisach

Wszyscy biorący udział w ankiecie wyrazili swoje zdanie w kwestii tego, jakie obszary dotyczące zawodu psychologa powinna regulować ustawa o zawodzie psychologa.

Najważniejsze z nich, poparte przez zdecydowaną większość ankietowanych, to:

1. *prawo do wykonywania zawodu psychologa* i tytuł zawodowy *psychologa* (90,5%),
2. warunki otrzymania, utrzymania, utracenia oraz odzyskania prawa do wykonywania zawodu psychologa (77,9%) oraz
3. zakres czynności stanowiący obszar działania zawodu psychologa (76,7%).

Obszary preferowane przez większość to:

4. psychologiczne narzędzia diagnostyczne i ich ochrona prawna (66%),
5. formy ewidencji psychologów (63%),
6. organizacja i system wdrożenia zawodowego (61,7%),
7. tryb i system kształcenia studentów psychologii (61,4%).

Obszary istotne dla ponad połowy to:

8. stosunek ustawy do innych przepisów regulujących pracę psychologów (58,4%),
9. organizacja i system doskonalenia zawodowego psychologów (52,5%),
10. określenie rodzaju zawodu, jakim jest psycholog (50,6%).

Obszary istotne dla nieco mniej niż połowy to:

11. formy wykonywania zawodu (47,8%),
12. samorząd zawodowy psychologów/organ nadzorujący, procedura jego powołania i kompetencje (47,7%),
13. ubezpieczenie OC dla psychologów (45,1%).

W punkcie 8 – „stosunek ustawy do innych przepisów regulujących pracę psychologów” – warto jednak zaznaczyć, że w osobnym pytaniu, doprecyzowującym ów stosunek, już większość, bo 73,9% ankietowanych psychologów poparła propozycję zawarcia w ustawie zapisu obligującego ministrów z poszczególnych resortów zatrudniających/nadzorujących pracę psychologów do opracowania rozporządzeń, regulujących szczegółowe warunki pracy psychologów w tych resortach. Pogłębiona analiza preferencji pod kątem specjalności psychologii, w jakiej praktykują odpowiadający na pytanie wykazała, że psychologowie pracujący w służbach mundurowych najczęściej wskazują potrzebę wydawania rozporządzeń branżowych – 85,3%, psychologowie pracy z kolei najrzadziej – 63,4% (tabela Z-1).

Zatem regulacje, które powinny znaleźć się przede wszystkim w ustawie to:

- **dostęp do zawodu psychologa (w tym tryb i system kształcenia studentów psychologii, organizacja i system wdrożenia zawodowego, zakres czynności, stanowiący obszar działania zawodu psychologa, warunki otrzymania tytułu psychologa oraz warunki otrzymania, utrzymania, utracenia oraz odzyskania prawa do wykonywania zawodu psychologa i związana z tym ewidencja psychologów),**
- **dostęp do psychologicznych narzędzi diagnostycznych,**
- **zapis obligujący ministrów z poszczególnych resortów zatrudniających/nadzorujących pracę psychologów do opracowania rozporządzeń, regulujących szczegółowe warunki pracy psychologów w tych resortach.**

5.2. Obszar działania zawodu psychologa

Na temat szczegółów, dotyczących obszaru działania zawodu psychologa, wypowiedali się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Zaproponowany w badaniu roboczy podział czynności, stanowiących obszar działania zawodu psychologa, został uznany, bez zastrzeżeń, za wystarczający przez 35,6% wypowiedających się. Analiza szczegółowa zgłaszanych uwag, omówiona w niniejszym raporcie na stronach 14–16, może być pomocnym materiałem do dalszych prac nad tym tematem. Zgłaszaną najczęściej kwestią do dookreślenia, choć wciąż przez mniej niż połowę wypowiedających się, była psychoterapia (41,4%). Ważną wskazówką, o charakterze ogólnym, do prac nad tym tematem jest natomiast oczekiwanie zdecydowanej większości odpowiadających na to pytanie (76,5%)

iz, jeśli czynności z listy wymagają do ich wykonywania dodatkowych uprawnień, to powinno to być określone w treści ustawy lub powinno się w niej znaleźć odwołanie do stosownych przepisów, które to regulują.

Istnieje zatem lista ogólnych zadań zawodowych, stanowiących obszar działania zawodu psychologa, które to wymagają w osobnym rozporządzeniu dookreślenia w zakresie konkretnych rodzajów czynności, składających się na nie, oraz ewentualnych dodatkowych uprawnień potrzebnych do ich wykonywania.

5.3. Pojęcia tytuł zawodowy *psychologa* i prawo do wykonywania zawodu *psychologa*

Na temat zakresu stosowania pojęć tytułu *psychologa* i *prawa do wykonywania zawodu psychologa* wypowiedali się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Większość badanych (69%) uznała, że ustawa powinna wprowadzić pojęcie *prawa do wykonywania zawodu psychologa*. Pogłębiona analiza tych odpowiedzi pod kątem przynależności badanych do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-2) wykazała, że psychologowie pięciu specjalności popierają wprowadzenie pojęcia *prawa do wykonywania zawodu psychologa* na podobnym poziomie (większość) oraz psychologowie służb mundurowych na poziomie zdecydowanej większości (78,6%).

Niewielka część ankietowanych (2,7%) nie uznała za zasadne zastrzeżenia tytułu *psychologa* w ogóle – należałoby zatem, zgodnie z przyjętymi na początku rozdziału kryteriami, wykluczyć z dalszych dyskusji taką opcję i jednak zastrzec tytuł *psychologa* dla psychologów spełniających konkretne wymagania. Pogłębiona analiza tych odpowiedzi pod kątem przynależności badanych do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-3) wykazała, że ankietowani we wszystkich branżach zgodnie twierdzili, że tytuł *psycholog* powinien podlegać ochronie prawnej.

Opinie badanych dotyczące tego, jakiej grupie osób ustawa powinna umożliwić stosowanie tytułu *psychologa* rozkładały się mniej więcej po równo, nie przynosząc zdecydowanych rozstrzygnięć – 50,6% ankietowanych chce, aby zastrzec tytuł *psychologa* dla osób z tytułem magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia niezależnie od tego czy wykonują zawód psychologa, czy nie, a 43,8% ankietowanych, aby zastrzec tytuł *psychologa* tylko dla osób z *prawem do wykonywania zawodu psychologa*. Pogłębiona analiza tych odpowiedzi pod kątem przynależności badanych do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-3) wykazała, że cztery grupy branżowe dzieliły się w opiniach po równo – około połowa osób oddawała możliwość używania tytułu *psychologa* osobom z tytułem magistra (niezależnie od wykonywania zawodu), a połowa osobom z prawem do wykonywania zawodu psychologa. W dwóch grupach różnice w opiniach były nieco większe (po około 19 punktów procentowych) – psychologowie pracy, organizacji i zarządzania częściej opowiadali się za tożsamością tytułów magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia i *psychologa* (56,3% w stosunku do 37,9%) oraz

psychologowie służb mundurowych częściej opowiadali się za ograniczeniem tytułu *psychologa* do osób z prawem do wykonywania zawodu (55,2% w stosunku do 37,9%).

Bezpośrednie pytanie o to, czy rozdzielać tytuł *psychologa* od *prawa do wykonywania zawodu psychologa* również nie przyniosło zdecydowanych rozstrzygnięć. Za nierozdzielaniem opowiedziało się 40,8% ankietowanych, a 50% uważa, że pojęcia należy rozdzielić oraz że *psycholog z prawem do wykonywania zawodu* powinien mieć większe uprawnienia i spełniać dodatkowe warunki w stosunku do osoby z tytułem *psychologa*. Pogłębiona analiza tych odpowiedzi pod kątem przynależności badanych do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-4) wykazała, że dwie grupy – psychologowie oświaty oraz psychologowie psychologii pracy, organizacji i zarządzania, na podobnym poziomie poparły ideę zarówno rozdzielenia tytułu *psychologa* od *prawa do wykonywania zawodu psychologa*, jak i nierozdzielenia. Pozostałe cztery grupy zawodowe, z nieco większą różnicą punktów procentowych (między 13 a 19 punktów) wskazywały, iż pojęcia tytuł zawodowy *psychologa* i *prawo do wykonywania zawodu* nie są dla nich tożsame (51–56% w stosunku do 35–39%).

Ustawa powinna zatem wprowadzić pojęcie *prawa do wykonywania zawodu psychologa* i jednocześnie zastrzec tytuł *psychologa* dla określonej grupy osób. W dalszej dyskusji nad tym, jaka to powinna być grupa osób wydaje się, że należałoby brać pod uwagę dwie możliwości:

- tytuł *psychologa* dla osób z tytułem magistra uzyskanym po ukończeniu kierunku *psychologia* niezależnie od tego, czy wykonują zawód *psychologa*, czy nie, co równoznaczne byłoby z rozdzieleniem tytułu *psychologa* od *prawa do wykonywania zawodu*,
- tytuł *psychologa* tylko dla osób z *prawem do wykonywania zawodu psychologa*, co równoznaczne byłoby z nierozdzielaniem tytułu *psychologa* od *prawa do wykonywania zawodu*.

5.4. Prawo do wykonywania zawodu psychologa

Na temat warunków otrzymania, utrzymania, odebrania/zawieszenia prawa do wykonywania zawodu psychologa wypowiedzieli się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Zdecydowana większość ankietowanych (89,7%) uznała, że najważniejszym kryterium otrzymania prawa do wykonywania zawodu psychologa jest wcześniejsze **uzyskanie tytułu magistra uzyskanym po ukończeniu kierunku psychologia**. Analiza tego kryterium pod kątem przynależności odpowiadających do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-5) wykazała między nimi pełną zgodność – wszystkie specjalności poparły to kryterium na poziomie zdecydowanej większości (89,8–90,4%). Doprecyzowanie z kolei tego, czy w opinii ankietowanych wszystkie dyplomy magistra uzyskane po ukończeniu kierunku psychologia, niezależnie od trybu odbywania studiów, powinny być tak samo podstawą do uzyskiwania prawa do wykonywania zawodu psychologa, miało miejsce w osobnym pytaniu. Okazuje się, że badani preferują uznawanie przede wszystkim tych form kształcenia w psychologii, w któ-

rych sami byli kształceni, ale nie tylko. Większość ankietowanych (73,3%) popiera kształcenie w systemie studiów jednolitych 10-semesteralnych (przy liczbie 91,1% ankietowanych z takim wykształceniem), ale też 31,9% popiera kształcenie w trybie indywidualnym skróconym (przy liczbie 7,8% ankietowanych w takim wykształceniu) i 16,5% popiera kształcenie 2-stopniowe z oboma stopniami z zakresu psychologii (przy liczbie 0,3% ankietowanych posiadających takie wykształcenie). Warto zaznaczyć, że niewielki procent ankietowanych psychologów – tylko 3,8% – poparł otrzymywanie tytułu magistra po ukończeniu kierunku psychologia w toku uzupełniających studiów magisterskich na bazie kierunku innego niż psychologia, co, zgodnie z przyjętymi na początku tego rozdziału kryteriami, oznaczałoby wykluczenie takiej możliwości zdobywania wykształcenia psychologicznego, będącego podstawą do przyznawania prawa do wykonywania zawodu psychologa, w ogóle. Również pogłębiona analiza odpowiedzi badanych w tej kwestii pod kątem specjalności psychologii respondentów wykazała zgodność między nimi. Oznacza to, że również psychologowie pracujący w szkolnictwie wyższym w niewielkim procencie popierają taką formę kształcenia (tabela Z-6).

Innym ważnym kryterium preferowanym przez większość ankietowanych okazało się oświadczenie o posiadaniu **pełnej zdolności do czynności prawnych** (67,6%). Analiza tego kryterium pod kątem branżowym (tabela Z-5) również wykazała pełną zgodność – wszystkie specjalności poparły to kryterium na poziomie większości (66,8–73,5%).

Kolejnym ważnym kryterium otrzymania prawa do wykonywania zawodu psychologa, przeanalizowanym w osobnym pytaniu ankietowym, była **konieczność odbycia stażu wdrożeniowego**. Ankietowani opowiedzieli się w większości za wprowadzeniem takiego obowiązku (w sumie w 74,3%), przy czym 42,2% z nich obowiązkiem stażu objęłaby wszystkich psychologów niezależnie od specjalności, a 32,1% tylko psychologów niektórych specjalności. Pogłębiona analiza tych odpowiedzi pod kątem przynależności badanych do poszczególnych specjalności psychologii (tabela Z-7) wykazała, że pięć specjalności opowiadało się częściej za obowiązkiem stażu dla wszystkich (38,3–49%), zaś branża psychologii pracy za obowiązkiem stażu dla wybranych specjalności (48,8%).

Pozostałe kryteria nadawania prawa do wykonywania zawodu psychologa cieszyły się poparciem ponad połowy lub mniej niż połowy respondentów i wydaje się, że można je traktować jako wskazówki do dalszych dyskusji na ten temat (strony 19–20 w raporcie). Jedynym kryterium, które przekroczyło jeszcze granicę poparcia na poziomie większości było złożenie przez zainteresowanego psychologa wniosku o wydanie prawa do wykonywania zawodu psychologa (60,5%). Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowanych dotyczących kryteriów przyznawania prawa do wykonywania zawodu wykazała w ocenie większości kryteriów zgodność między branżami. Różnice przekraczające 10 punktów (maksymalnie 13 punktów) dotyczyły pięciu zagadnień (szczegóły w tabeli Z-5).

Wśród ewentualnych powodów utraty lub zawieszenia prawa do wykonywania zawodu zdecydowana większość ankietowanych widziała powody oczywiste: śmierć psychologa, jego wniosek, utrata praw publicznych czy brak zdolności do czynności prawnych (81,6%) oraz prawomocny wyrok sądowy, skazujący na karę zakazu wykonywania zawodu psychologa (76,6%).

Pozostałe powody cieszyły się poparciem wśród około połowy lub mniej niż połowy respondentów i wydaje się, że można je traktować jako wskazówki do dalszych dyskusji na ten temat (strony 22–23 w raporcie). Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowanych w tym zakresie (tabela Z–8) wykazała zgodność w opiniach między nimi – nie zaobserwowano różnic, które przekraczałyby 10 punktów procentowych.

Na temat warunków odzyskania prawa do wykonywania zawodu psychologa wypowiedziało się 1797 psychologów biorących udział w ankiecie. Wyniki nie przyniosły zdecydowanych rozstrzygnięć. Żadna z preferowanych przez respondentów opcji nie zyskała poparcia większości – najwyższy wynik procentowy (47,6%) uzyskała sytuacja poprawy zdrowia psychologa, umożliwiająca podjęcie pracy w zawodzie. **Wydaje się, że temat ten powinien być przedmiotem dalszych dyskusji w środowisku psychologów.** Ewentualne wskazówki do dyskusji mogą stanowić wyniki szczegółowe, opisane na stronach 23–24 raportu.

Istotnym tematem związanym z nadawaniem prawa do wykonywania zawodu wydają się być również przepisy przejściowe w tym zakresie, które ustawa o zawodzie psychologa powinna zawierać. Na ten temat wypowiedziało się 1889 psychologów biorących udział w ankiecie. Wyniki nie przyniosły zdecydowanych rozstrzygnięć. Żadna z preferowanych przez respondentów opcji nie zyskała poparcia na poziomie większości lub zdecydowanej większości – najwyższe poparcie (47,3%) uzyskała idea uznania prawa do wykonywania zawodu, bez żadnych dodatkowych warunków, wszystkim osobom, które uzyskały tytuł magistra po ukończeniu kierunku psychologia do dnia wejścia ustawy w życie. **Wydaje się, że temat ten powinien być przedmiotem dalszych dyskusji w środowisku psychologów.** Ewentualne wskazówki do dyskusji mogą stanowić wyniki szczegółowe, opisane na stronach 24–25 raportu.

Otrzymanie prawa do wykonywania zawodu psychologa powinno zatem zależeć od:

- **uzyskania wcześniej tytułu magistra po ukończeniu kierunku psychologia,**
- **oświadczenia o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych,**
- **konieczności odbycia stażu wdrożeniowego,**
- **złożenia przez zainteresowanego psychologa wniosku o wydanie prawa do wykonywania zawodu psychologa.**

Utrata lub zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, z kolei, powinny być dopuszczone z powodów oczywistych, jak śmierć psychologa, jego wniosek, utrata praw publicznych czy brak zdolności do czynności prawnych oraz prawomocny wyrok sądowy skazujący na karę zakazu wykonywania zawodu psychologa.

Ewentualne inne kryteria otrzymania, utraty, zawieszenia prawa do wykonywania zawodu psychologa, jak również kryteria odzyskania tego prawa i przepisy przejściowe w tym zakresie wydają się nadal pozostawać do dalszej dyskusji w środowisku psychologów.

5.5. Psychologiczne narzędzia diagnostyczne

Na temat ewentualnej ochrony psychologicznych narzędzi diagnostyczne wypowiedzieli się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Zdecydowana większość psychologów (łącznie 92,9%) poparła potrzebę stworzenia listy zastrzeżonych tylko dla psychologów psychologicznych narzędzi diagnostycznych. Nie było rozstrzygających wskazań co do organu który powinien taką listę prowadzić – 49,5% popierających ideę nie dookreśliła organu w ogóle, 22,7% uznało że lista powinna być prowadzona przez samorząd psychologów, a 20,7%, że przez ministerstwo tworzące ustawę. Niski i nieistotny, zgodnie z przyjętymi na początku rozdziału kryteriami, wynik 4,4% respondentów, którzy uznali, że lista metod zastrzeżonych w ogóle nie jest potrzebna, wydaje się oznaczać, iż niezależnie od organu prowadzącego takową listę powinna ona powstać.

Wśród warunków, jakie powinna spełniać osoba uprawniona do stosowania psychologicznych narzędzi diagnostycznych popieranym najczęściej, przez zdecydowaną większość badanych (86,4%), było posiadanie dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia oraz – popierane przez większość badanych (66,1%) – posiadanie prawa do wykonywania zawodu psychologa.

W zdecydowany sposób wypowiedzieli się również psychologowie (1781 odpowiadających na pytanie) w sprawie kategorii narzędzi diagnostycznych, które powinny, ich zdaniem, być zastrzeżone wyłącznie dla psychologów. Zdecydowana większość badanych (82,2–83,6%) opowiedziała się za zastrzeżeniem testów: inteligencji, osobowości, diagnozy klinicznej oraz neuropsychologicznej.

Pozostałe wskazówki dotyczące ewentualnych regulacji związanych z dostępem do psychologicznych narzędzi diagnostycznych, cieszące się niższym poparciem ankietowanych opisane są na stronach 43–45 raportu.

Środowisko psychologów popiera zatem powstanie listy zastrzeżonych psychologicznych narzędzi diagnostycznych (inteligencji, osobowości, diagnozy klinicznej oraz neuropsychologicznej), dostępnych tylko dla psychologów z prawem do wykonywania zawodu psychologa.

5.6. Ewidencja psychologów

Na temat form ewidencji psychologów wypowiedzieli się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Większość badanych (64,4%) uważa, że powinien powstać Centralny Rejestr Psychologów, który gromadziłby informacje o wszystkich absolwentach psychologicznych studiów magisterskich, z określeniem czy posiadają oni prawo do wykonywania zawodu, czy nie. Pozostałe propozycje ewidencji psychologów, w tym lista psychologów z prawem do wykonywania zawodu psychologa (46,3%) oraz lista psychologów z tymczasowym prawem do wykonywania zawodu psychologa (19,3%) czy lista psychologów-opiekunów staży wdrożeniowych do zawodu (33,9%), zostały poparte przez mniej niż połowę ankietowanych.

Uzupełniająco, w innym pytaniu (1503 odpowiadających na to pytanie) dotyczącym wprost ewidencji psychologów z tymczasowym prawem do wykonywania zawodu ideę tę poparło

w sumie 58,4%, przeciw ewidencjonowaniu psychologów stażystów było 41,5% odpowiadających na pytanie. Z kolei, również w innym dodatkowym pytaniu (1690 odpowiadających), ideę ujawniania publicznie w ewidencji psychologów informacji o zawieszeniu prawa do wykonywania zawodu poparło 29,6% ankietowanych, a informację o skreśleniu z ewidencji 32,5%.

Generalnie natomiast ewidencja psychologów w opinii zdecydowanej większości ankietowanych (w sumie 88,5%) powinna mieć charakter jawny, w tym więcej niż połowa (58,1%) uważa, że to, które z zebranych danych będą jawne, a które pozostaną do wiadomości organu prowadzącego ewidencję, powinien regulować dokument inny niż ustawa. Konkretnie dane, które psychologowie gotowi są w zdecydowanej większości, zarówno powierzyć organowi prowadzącemu ewidencję, jak i ujawnić publicznie dla potencjalnych użytkowników usług psychologicznych, to przede wszystkim imię i nazwisko (98,2% i 98,1%) oraz dane ukończonej uczelni (75,9% i 71,6%). Lista pozostałych informacji wraz ze stopniem poparcia dla ich ujawnienia znajduje się w raporcie na stronach 34–36.

Psychologowie są natomiast zgodni (1779 i odpowiednio 1530 odpowiadających na te pytania) co do tego, że wpis zarówno do ewidencji psychologów z tymczasowym (89,1%), jak i pełnym (67%) prawem do wykonywania zawodu psychologa powinien być bezpłatny. Jedynie 25,1% respondentów w przypadku pełnego i mniej niż 10% w przypadku tymczasowego prawa do wykonywania zawodu jest gotowych uiścić opłatę do 100 zł.

Powinna istnieć zatem co najmniej jedna forma ewidencji psychologów, która dawałaby zarówno informację o tym, który psycholog posiada prawo do wykonywania zawodu, jak i o tym, który go nie ma. Wpis zdecydowana większość psychologów widziałaby jako bezpłatny.

5.7. Organizacja wdrożenia do zawodu psychologa

Na temat organizacji wdrożenia do zawodu psychologa wypowiedali się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Przede wszystkim warto zauważyć, że obowiązek odbywania stażu wdrożeniowego uznano za sensowny w sumie ponad 70% ankietowanych, i to zarówno jako warunek uzyskania prawa do wykonywania zawodu psychologa (74,3%), jak i niezależnie od niego (84,4%).

Staż rozpatrywany jako obowiązek niezależny od prawa do wykonywania zawodu psychologa został uznany za obowiązkowy dla wszystkich przez 46,9%, a obowiązkowy tylko dla niektórych specjalności przez 37,5% ankietowanych. Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowanych w tym zakresie (tabela Z–9) wykazała, że staż zawodowy jako forma obowiązkowa dla wszystkich psychologów (44,5–55,9%) wybierany był częściej przez psychologów służb mundurowych, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i oświaty. Z kolei psychologowie pracy (52,5%) i szkolnictwa wyższego (44,3%) częściej opiniowali obowiązkowość stażu dla wybranych specjalności.

Co do czasu, w jakim generalnie powinien odbywać się staż większość psychologów oczekiwałaby, aby odbywał się jeszcze w trakcie studiów (61,3%). Staż jako obowiązek po ukończeniu studiów poparło 31,8% ankietowanych. Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowa-

nych w tym zakresie (tabela Z-10) wykazała ogólną zgodność w opiniach między nimi – we wszystkich branżach ankietowani opowiadali się częściej za stażem w trakcie studiów (53,2–67,4%), choć warto zaznaczyć, że w oświacie i psychologii pracy poparcie to było największe, sięgające prawie 70%, co stanowi większość przedstawicieli tych specjalności.

Gdyby obowiązującym rozwiązaniem miał okazać się staż odbywany właśnie w trakcie studiów (1475 odpowiadających na to pytanie), jego forma pozostałaby kwestią do dalszej dyskusji. Wyniki ankiety nie pokazały zdecydowanych rozwiązań w tym zakresie – najwyższy wynik to 44,8% poparcia dla idei stażu jako praktyk wakacyjnych lub zajęć praktycznych równoległych do teorii, z ujednoliconym programem i nadzorowanych pod względem jakości.

Gdyby obowiązującym rozwiązaniem miał okazać się staż odbywany po studiach (776 osób odpowiadających na to pytanie), jego forma, zdaniem ponad połowy (59,5%), miałaby być rodzajem mentoringu, w którym opiekun stażu jest psychologiem z prawem do wykonywania zawodu, z większym stażem pracy niż stażysta i pracującym w tej samej co on specjalności, choć niekoniecznie w tym samym miejscu (spotkania miałyby się odbywać przez x godzin w ciągu y tygodni). Druga forma stażu poparta przez nieco ponad połowę ankietowanych (50,6%) to staż odbywany w akredytowanym i kontrolowanym ośrodku stażowym. Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowanych w tym zakresie (tabela Z-11) wykazała ogólną zgodność w opiniach między nimi – we wszystkich branżach ankietowani opowiadali się częściej za stażem w formie mentoringu (55,6–69,1%), w tym cztery branże: oświata, pomoc społeczna, szkolnictwo wyższe i psychologia pracy przekroczyły próg 60%, co stanowi większość przedstawicieli w obrębie tych specjalności.

Źródła finansowania staży wdrożeniowych należały do pytań nieobowiązkowych, na które odpowiadała tylko część badanych, warto jednak zauważyć, że ankietowani zgodnie najczęściej wskazywali wśród tych źródeł na budżet państwa i to we wszystkich obszarach: wynagrodzenia dla stażysty (57,5%) i opiekuna stażu (45,9%) oraz superwizora – staż jako superwizja (46,8%). Dodatkowo podkreślić można, że jedyną opcją popartą przez większość ankietowanych – 64,7% była idea nieponoszenia przez stażystę żadnych kosztów odbywania stażu, czyli niepłacenia za możliwość odbywania stażu. Pozostałe informacje na temat organizacji wdrożenia zawodowego, cieszące się niższym poparciem opisane są w raporcie na stronach 30–31.

Staż wdrożeniowy do zawodu psychologa powinien być zatem obowiązkowy i powinien być warunkiem uzyskania prawa do wykonywania tego zawodu. Czas odbywania tego stażu, jego długość oraz formy pozostają do dalszej dyskusji w środowisku psychologów, z uwzględnieniem powyższych wyników jako wskazówek.

5.8. Organizacja i system doskonalenia zawodowego psychologów

Na temat organizacji i system doskonalenia zawodowego psychologów wypowiedzieli się wszyscy biorący udział w ankiecie.

Jeżeli chodzi o ogólne zasady kształcenia podyplomowego wyniki ankiety nie przyniosły zdecydowanych rozstrzygnięć – najczęściej wyrażaną przez respondentów opinią (38,7%) było,

iż kształcenie podyplomowe powinno być nieobowiązkowe i nieujęte w systemem punktowy oraz że jego regulacja i ewentualny obowiązek odbywania powinien mieć miejsce na poziomie przepisów szczegółowych, nie ustawy, i zależeć od standardów etycznych i potrzeb danego miejsca pracy/rodzaju pracy. Istotną informacją wydaje się natomiast to, że kształcenie podyplomowe obowiązkowe dla wszystkich psychologów i ujęte w system punktowy (rozwiązanie z aktualnie obowiązującej ustawy o zawodzie psychologa) preferowane było jedynie przez 10% ankietowanych. Również pogłębiona analiza pod względem specjalności psychologii nie wykazała większych różnic między nimi (tabela Z-12) Opcja „nieobowiązkowe, nieujęte w żaden system” najrzadziej wybierana była przez psychologów ze szkolnictwa wyższego (34,6%), a najczęściej przez tych z oświaty (45,6%); „nieobowiązkowe, ale ujęte w system punktowy” najrzadziej wybierana była przez psychologów służb mundurowych (17,5%), a najczęściej przez tych z pomocy społecznej (28,9%); „obowiązkowe dla psychologów pracujących w wybranych obszarach, ujęte w system punktowy” najrzadziej wybierana była przez psychologów oświaty (19%), a najczęściej przez tych związanych z psychologią pracy (33,5%).

Gdyby jednak idea doskonalenia zawodowego psychologów ujętego w system punktowy miała mieć gdzieś swoje zastosowanie (1634 osób odpowiadających na pytanie), ewentualne wskazówki, traktowane jednak z ostrożnością ze względu na najczęściej deklarowany przez respondentów brak zdania w tej kwestii, znajdują się w opisie wyników na stronie 40 raportu.

Są jednak dwie kwestie dotyczące doskonalenia zawodowego, w których psychologowie wyrazili zdecydowany pogląd.

Zdecydowana większość psychologów (84,1% z 1677 odpowiadających na pytanie) uważa, że psycholog powinien mieć możliwość otwarcia/realizowania kilku różnych specjalizacji/ścieżek edukacyjnych jednocześnie.

Większość badanych psychologów (70,4% z 1733 odpowiadających na pytanie) uznała, że źródłem finansowania ich kształcenia podyplomowego powinny być środki miejsca pracy, w którym pracuje psycholog, natomiast ponad połowa (58%) uznała z kolei, że budżet państwa.

Pozostałe wyniki ankiety dotyczące obszaru doskonalenia zawodowego psychologów, mogące posłużyć jako ewentualne wskazówki przy konstruowaniu rozwiązań, opisane są w raporcie na stronach 38–39 oraz 41–42.

Ustawa o zawodzie psychologa nie powinna zatem narzucać wszystkim psychologom obowiązku doskonalenia zawodowego jako warunku zachowania prawa do wykonywania zawodu. Psychologowie chcą natomiast móc realizować kilka różnych ścieżek specjalizacyjnych jednocześnie, a kosztami swojego kształcenia podyplomowego najchętniej obarczyliby pracodawcę. Pozostałe regulacje w tym zakresie, być może na poziomie przepisów szczegółowych, pozostają nadal obszarem do dyskusji w środowisku psychologów.

5.9. Samorząd zawodowy psychologów/organ nadzorujący – procedura powołania i kompetencje

Większość psychologów (67,5%) poparła powołanie samorządu zawodowego. Niespełna 23% nie miało zdania w tej sprawie, a zdecydowanie przeciwnych było 9,6% respondentów. Analiza poparcia dla idei powołania samorządu pod kątem specjalności, które reprezentują ankietowani wykazała zgodność między nimi – wszystkie specjalności poparły ideę na poziomie większości, choć najczęściej „za” opowiadali się pracownicy ochrony zdrowia (73,6%), a najrzadziej psychologii pracy, organizacji i zarządzania (60,8%) (tabela Z-13).

Najważniejsze kompetencje, jakie psychologowie popierający powstanie samorządu zawodowego chcieliby mu powierzyć, to – poparte przez zdecydowaną większość:

- prowadzenie ewidencji psychologów (88,8%),
- sprawowanie pieczy nad należyтым i sumiennym wykonywaniem zawodu psychologa w celu ochrony praw klientów korzystających z usług psychologa (79,7%) oraz
- uchwalenie kodeksu etyki zawodowej oraz dbanie o jego przestrzeganie (78,6%), ale też
- zapewnienie ochrony praw zawodowych psychologów i reprezentowanie psychologów wykonujących zawód (75,9%)

oraz poparte przez większość ankietowanych:

- ochrona prawna metod i narzędzi psychologicznych oraz prowadzenie wykazu chronionych metod psychologicznych (70,5%),
- promocja zawodu psychologa (69,8%),
- współpraca ze szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz samorządami zawodowymi, organizacjami społecznymi i innymi organizacjami pozarządowymi w sprawach związanych z wykonywaniem zawodu psychologa (67,5%),
- współdziałanie z organami administracji publicznej, związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących wykonywania zawodu psychologa (66,3%),
- prowadzenie postępowań w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów (65,1%),
- przyznawanie prawa do wykonywania zawodu i uznawanie kwalifikacji psychologów z innych krajów; (64,6%),
- opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących wykonywania zawodu psychologa bądź występowanie o ich wydanie (63%),
- opracowanie i uchwalenie standardów świadczeń psychologicznych (60,6%).

Pozostałe kompetencje zyskały poparcie od 49,6% do 57,6% ankietowanych psychologów (szczegółowe wskaźniki w raporcie na stronach 47–48):

- doskonalenie zawodowe psychologów, w tym określenie standardów i programów kształcenia podyplomowego oraz opiniowanie zasad i warunków uzyskiwania specjalizacji,
- prowadzenie rejestru indywidualnych praktyk psychologicznych,
- przygotowanie psychologów do należytego wykonywania zawodu, w tym określenia ramowego programu wdrożenia zawodowego i zasad jego odbywania.

Nie było kompetencji, którą można by uznać za wykluczoną, czyli, zgodnie z przyjętymi kryteriami, popartą przez mniej niż 5% ankietowanych.

W badaniu sondowano również jakie alternatywy dla samorządu zawodowego psychologów, w wyżej wymienionych obszarach kompetencji, widzą ci, którzy są przeciwni jego powołaniu w ogóle lub popierają jego powołanie, ale przyznają mu tylko niektóre z kompetencji. Szczegółowe wskaźniki poparcia, wraz z liczbą osób odpowiadających na poszczególne pytania, opisane są na stronach 49–53 raportu.

Jeżeli chodzi o warunki jakie powinni spełniać psychologowie pełniący funkcje w samorządzie zawodowym zdecydowana większość psychologów, która odpowiadała na to pytanie (606 osób odpowiadających na pytania w ogóle) była zdania iż powinni to być: psychologowie posiadający pełnię praw do wykonywania zawodu (83,1%) oraz reprezentujący możliwie wszystkie specjalności psychologii (77,8%), a także niekarani dyscyplinarnie przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej karą zakazu pełnienia funkcji w samorządzie zawodowym (76,6%). Pozostałe warunki cieszące się niższym poparciem, mogące służyć jako ewentualne wskazówki, opisane są w raporcie na stronach 53–54.

W kwestii wysokości składek, które psychologowie są gotowi przekazywać na rzecz ewentualnie powołanego samorządu, większość (66,5%) psychologów odpowiadających na to pytanie (546 osób odpowiadających na to pytanie w ogóle) opowiedziała się za najniższą możliwą do wyboru kwotą – do 100 zł rocznie. Pozostałe wskaźniki opisano w raporcie na stronach 54–55.

Środowisko psychologów popiera zatem ideę powołania samorządu zawodowego. Podstawową kompetencją, jaką skłonne byłoby mu przekazać, jest prowadzenie ewidencji psychologów. Pozostałe kompetencje są możliwe do wprowadzenia, ale wymagające dalszej dyskusji w środowisku psychologów. W samorządzie powinni zasiadać psychologowie z pełnią praw do wykonywania zawodu, reprezentujący możliwie wszystkie specjalności psychologii, a także niekarani dyscyplinarnie karą zakazu pełnienia funkcji w samorządzie zawodowym. Preferowaną przez psychologów kwotą rocznej opłaty na rzecz samorządu jest suma do 100 zł.

5.10. Zawód psychologa – status

Zdecydowana większość psychologów (99,3% w sumie) odpowiadających na to pytanie jest zdania, że psycholog jest zawodem zaufania publicznego, w tym 19,2% uważa, że status ten jest uzależniony od specjalności, w jakiej pracuje psycholog. Na pytanie odpowiedziało 2613 osób w ogóle. Pogłębiona analiza branżowa preferencji ankietowanych w tym zakresie (tabela Z-14) wykazała zgodność w opiniach między nimi – nie zaobserwowano różnic, które przekraczałyby 10 punktów procentowych.

W kwestii tego, jakiego typu zawodem jest zawód psychologa zabrali głos wszyscy ankietowani, lecz i tak brak było wśród psychologów zdecydowanych rozstrzygnięć – najczęściej wyrażanym zdaniem było, iż psycholog to zawód interdyscyplinarny (56,3%) i że w zależności od dziedziny/resortu, w jakim pracuje psycholog powinno się używać innych, adekwatnych do

charakteru pracy określił rodzaju zawodu (45,3%). Pogłębiona analiza preferencji badanych pod kątem specjalności, w której aktualnie pracują (tabela Z-15) wykazała zgodność w kwestii interdyscyplinarności zawodu, choć warto zaznaczyć, że poziom większości w swojej branży osiągnęła oświata, pomoc społeczna i psychologia pracy. Różnice większe niż 10 punktów procentowych zanotowano w odniesieniu do określenia zawodu psychologa jako medyczny (postrzegany tak najczęściej przez pracowników ochrony zdrowia – 42,6%, a najrzadziej przez pracowników służb mundurowych – 20,7%) oraz jako społeczny (postrzegany tak najczęściej przez psychologów pomocy społecznej – 42,6%, a najrzadziej przez psychologów służb mundurowych – 18,6%).

Zawód psychologa powinien być zatem uznany za zawód zaufania publicznego oraz jako zawód interdyscyplinarny powinien mieć swoje adekwatne do branży, w której pracują psychologowie, określenia. W przypadku psychologów pracujących w ochronie zdrowia najbardziej adekwatnym określeniem wydaje się być zawód medyczny.

5.11. Tryb i system kształcenia studentów psychologii

Kształcenie przyszłych psychologów w opinii prawie wszystkich wypowiedzających się, powinno odbywać się przede wszystkim w trybie stacjonarnym dziennym (98,9%) oraz w trybie stacjonarnym wieczorowym (69,5%). Dużo niższym poparciem cieszyła się zaoczna, weekendowa forma zdobywania wiedzy (34,3%) i znikomym dopuszczenie prowadzenie wybranych (4,5%) lub wszystkich (0,7%) przedmiotów w formie online. Pogłębiona analiza branżowa (tabela Z-16) tych wyborów wykazała zgodność między branżami. Jedynie poparcie dla niestacjonarnej formy studiów psychologowie służb mundurowych dali, w porównaniu z innymi branżami, niższe (17,6% w stosunku do 32–36%).

Powyższe informacje, w połączeniu z warunkami uzyskania tytułu magistra po ukończeniu kierunku psychologia, będącego podstawą przyznawania prawa do wykonywania zawodu psychologa (opisanymi w podrozdziale o PRAWIE DO WYKONYWANIA ZAWODU), dają następujący obraz tego, jak według psychologów powinno wyglądać kształcenie w ich zawodzie:

- podstawowa FORMA kształcenia to studia pięcioletnie jednolite – poparta przez większość – podobnie jak TRYB kształcenia dzienny i wieczorowy,
- FORMA studiów z programem studiów pięcioletnich z indywidualnym tokiem nauczania oraz studia dwustopniowe, z oboma stopniami na kierunku psychologia – akceptowana przez część środowiska – podobnie jak TRYB kształcenia zaoczny.

Studia magisterskie uzupełniające na kierunku psychologia, z pierwszym stopniem na bazie innego niż psychologia kierunku nie są raczej przez środowisko nieakceptowane. Podobnie jak studiowanie psychologii za pośrednictwem internetu.

5.12. Formy wykonywania zawodu

W kwestii form, w jakich możliwe, zdaniem ankietowanych, powinno być wykonywanie zawodu psychologa wypowiedziało się 2645 psychologów. Wszystkie formy prawne wykonywania zawodu, poza wolontariatem (47,1%), zostały poparte przez większość lub więcej niż połowę odpowiadających na pytanie. Pogłębiona analiza branżowa (tabela Z-17) wykazała generalnie zgodność w opiniach między branżami. Wybiórcze dysproporcje pomiędzy grupami zaobserwowano w pytaniu o formy wykonywania zawodu: spółkę popierali częściej psychologowie pracy (63,4%), a rzadziej służb mundurowych (52,9%); kontrakt – pracownicy szkolnictwa wyższego (70,9%), a rzadziej służb mundurowych (60,6%); Kartę nauczyciela popierali pracownicy oświaty (70,1%), a rzadziej szkolnictwa wyższego (48,1%). Na podkreślenie zasługuje fakt, że aż 29,9% pracowników oświaty (odpowiadających na to pytanie) nie dało swojego poparcia dla tej podstawowej w tej branży formy zatrudnienia, jaką jest Karta nauczyciela.

Zatem wszystkie dotychczas występujące formy prawne wykonywania zawodu psychologa powinny nadal być możliwe.

5.13. Ubezpieczenie OC dla psychologów

W kwestii ewentualnego obowiązku ubezpieczenia OC dla psychologów wypowiedziało się 2579 psychologów. Wyniki ankiety nie przyniosły zdecydowanych rozstrzygnięć. Najwyższy wynik to 52,4%, czyli nieco ponad połowa wypowiedzających się, która uznała, że obowiązek opłacania ubezpieczenia OC powinien zależeć od branży, w której pracuje psycholog. Ubezpieczenie obowiązkowe dla wszystkich psychologów cieszyło się niskim (10,5%) poparciem. Pogłębiona analiza tego poparcia wśród różnych branż psychologii wykazała zgodność między nimi (tabela Z-18).

Kwestia obowiązku ubezpieczenia OC dla psychologów pozostaje zatem nadal tematem do dalszych dyskusji w środowisku psychologów.

Tabela Z-1. Preferencje psychologów dotyczące tego czy ustawa powinna zobowiązać ministrów, z poszczególnych resortów, do opracowania rozporządzeń regulujących szczególnie warunki pracy psychologów pracujących w tych resortach. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n = 2594).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak	75,1	1053	72,1	663	78,6	449	75	258	63,4	109	85,3	87
Nie	6,6	93	8,7	80	6,3	36	7,8	27	12,2	21	8,8	9
Nie mam zdania	18,3	256	19,2	176	15,1	86	17,2	59	24,4	42	5,9	6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-2. Preferencje psychologów dotyczące tego czy ustawa powinna wprowadzać pojęcie *prawa do wykonywania zawodu* w przypadku psychologów. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n = 4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak	72,4	1619	65,8	1095	70,5	613	74,1	391	65	156	78,6	114
Nie	16,5	369	19,3	321	19,3	168	15,9	84	23,8	57	17,2	25
Nie mam zdania	11,1	247	14,9	248	10,1	88	10	53	11,3	27	4,1	6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-3. Preferencje psychologów dotyczące tego czy tytuł psycholog powinien podlegać ochronie prawnej tzn. być zarezerwowany tylko dla określonej grupy osób. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %
Tak, dla osób które posiadają tytuł magistra niezależnie od tego, czy wykonują zawód	1062	47,5	821	49,3	403	46,4	270	51,1	135	56,3	55	37,9
Tak, tylko dla osób wykonujących zawód psychologa z prawem do wykonywania zawodu	1073	48	741	44,5	417	48	233	44,1	91	37,9	80	55,2
Nie	46	2,1	53	3,2	25	2,9	12	2,3	11	4,6	6	4,1
Nie mam zdania	54	2,4	49	2,9	24	2,8	13	2,5	3	1,3	4	2,8

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-4. Preferencje psychologów dotyczące tego czy należy rozdzielić pojęcia tytuł zawodowy psycholog od prawa do wykonywania zawodu psychologa. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %
Tak, te pojęcia nie są dla mnie tożsame	1248	55,8	766	46	443	51	282	53,4	117	48,8	82	56,6
Nie, uważam, że te pojęcia powinny być tożsame	811	36,3	722	43,4	338	38,9	206	39	114	47,5	52	35,9
Nie mam zdania	176	7,9	176	10,6	88	10,1	40	7,6	9	3,8	11	7,6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-5. Preferencje psychologów dotyczące warunków jakie powinna spełniać łącznie osoba, która ubiega się o nadanie jej prawa do wykonywania zawodu psychologa (warunki różniące z warunkami wpisu do ewidencji psychologów z prawem do wykonywania zawodu). Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

	Specjalność psychologii												
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁECZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE		
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	
Odpowiedzi badanych													
Wniosek zainteresowanego	64,3	1436	57,4	955	64,1	557	69,3	366	62,1	149	62,1	90	
Dyplom magistra psychologii	89,8	2008	89,4	1488	90,4	786	94,3	498	92,1	221	90,3	131	
Poświadczenie odbycia stażu zawodowego	60,2	1346	46	765	52,6	457	55,9	295	47,1	113	57,2	83	
Stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu psychologa (zaświadczenie lekarza medycyny pracy na podstawie badań internistycznych)	17,8	397	20,6	343	18,8	163	18,4	97	20,4	49	15,9	23	
Stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu psychologa (zaświadczenie lekarza medycyny pracy na podstawie badań internistycznych i psychiatrycznych)	40,2	899	41,4	689	41,9	364	42,8	226	48,3	116	43,4	63	
Pełna zdolność do czynności prawnych (oświadczenie)	66,8	1492	67,7	1126	72,2	627	73,5	388	72,1	173	72,4	105	
Odpowiedni poziom znajomości języka polskiego (oświadczenie)	35,7	799	33	549	35,8	311	42,4	224	40	96	44,8	65	
Kopię oryginału dokumentu tożsamości z potwierdzoną zgodnością z oryginałem	46,6	1042	42,4	706	45,3	394	47,3	250	40	96	42,8	62	
Dowód wniesienia opłaty za wpis do ewidencji psychologów z prawem do wykonywania zawodu	30,3	677	21	349	25,8	224	33,1	175	27,9	67	33,8	49	
Byciu niekaranym przez sąd lub Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, Z WYŁĄCZENIEM przestępstw skarbowych (oświadczenie)	32,8	732	34	566	33,4	290	35,4	187	31,7	76	29,7	43	
Byciu niekaranym przez sąd lub Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, WŁĄCZNIEM Z przestępstwami skarbowymi (oświadczenie)	28,4	634	33,4	556	35,4	308	29,2	154	34,6	83	39,3	57	

Nietoczące się przeciw niej postępowanie sądowe lub przed Komisją Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, Z WYŁĄCZENIEM przestępstw skarbowych (oświadczenie)	20,6	461	21,5	357	22,6	196	21,4	113	21,7	52	21,4	31
Nietoczące się przeciw niej postępowanie sądowe lub przed Komisją Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, WŁĄCZNIEM Z przestępstwami skarbowymi (oświadczenie)	21,1	472	25,8	429	27,4	238	19,9	105	27,9	67	27,6	40
Nie mam zdania w tej sprawie	3,3	72	3,7	62	2,6	23	1,9	10	2,5	6	4,1	6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-6. Preferencje psychologów dotyczące tego jakie powinny być dodatkowe zapisy w ustawie doprecyzowujące warunki uznania danego dyplomu magistra uzyskanego po ukończeniu kierunku psychologia za podstawę do przyznania prawa do wykonywania zawodu psychologa w Polsce. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁECZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Posiadanie dyplomu dającego kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, uzyskane w państwie członkowskim Unii Europejskiej	56	1252	52,5	873	55,4	481	60,6	320	56,3	135	49,7	72
Posiadanie dyplomu dającego kwalifikacje niezbędne do wykonywania zawodu psychologa w państwie innym niż państwo z Unii Europejskiej, uznanego w Polsce, na podstawie odrębnych przepisów, za równorzędny z dyplomem magistra psychologii polskiej uczelni	42,7	954	40,1	667	45,2	393	47,7	252	47,9	115	45,5	66
Posiadanie dyplomu magistra psychologii uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE JEDNOLITYM, minimum 5-letnim 10-semestralnym	73,2	1637	74,8	1244	73,2	636	74,6	394	74,2	178	76,6	111
Posiadanie dyplomu magistra psychologii uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE JEDNOLITYM, Z INDYWIDUALNYM TOKIEM NAUCZANIA i możliwością skrócenia czasu studiów	32,8	732	31,7	528	31,8	276	36,9	195	30,4	73	27,6	40

Posiadanie dyplomu magistra psychologii uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE DWUSTOPNIOWYM: 3 lata (licencjat z psychologii) i 2 lata (magisterium z psychologii ogólnej z możliwością dopisania specjalności lub magisterium z psychologii konkretnej specjalności)	17,3	387	14,8	246	15,1	131	22,2	117	17,9	43	13,8	20
	3,6	80	3,8	64	3,6	31	4,4	23	4,2	10	1,4	2
Posiadanie dyplomu magistra psychologii uzyskanego na polskiej uczelni na kierunku psychologia, W SYSTEMIE DWUSTOPNIOWYM: 3 lata (licencjat z psychologii lub z innego kierunku niż psychologia) + 2 lata (magisterium z psychologii ogólnej z możliwością dopisania specjalności lub magisterium z psychologii konkretnej specjalności)	8	178	8,5	141	7,9	69	8,5	45	3,8	9	7,6	11

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-7. Preferencje psychologów dotyczące tego odbycie stażu zawodowego powinno być warunkiem otrzymania pełnego prawa do wykonywania zawodu. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁECZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak, każdy psycholog powinien otrzymać prawo do wykonywania zawodu po odbyciu stażu wdrożeniowego	47,7	1065	38,3	637	42,8	372	40	211	32,9	79	49	71
Tak, ale tylko dla niektórych specjalności psychologii	30,4	680	32	532	30,3	263	37,7	199	48,8	117	31	45
Nie, każdy psycholog powinien otrzymać prawo do wykonywania zawodu zaraz po ukończeniu studiów z psychologii	19	424	26,5	441	23,2	202	20,1	106	17,1	41	17,9	26
Nie mam zdania	3	66	3,2	54	3,7	32	2,3	12	1,3	3	2,1	3

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-8. Preferencje psychologów dotyczące tego Co mogłoby być Pana/Pani zdaniem powodem odebrania/zawieszenia prawa do wykonywania zawodu. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁECZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %
Powody oczywiste	1843	82,5	1339	80,5	714	82,2	453	85,8	207	86,3	123	84,8
Prawomocny wyrok sądowy skazujący za umyślne przestępstwo na karę pozbawienia wolności	1124	50,3	945	56,8	478	55	282	53,4	137	57,1	78	53,8
Prawomocny wyrok sądowy skazujący na karę zakazu wykonywania zawodu psychologa	1697	75,9	1245	74,8	701	80,7	416	78,8	192	80	121	83,4
Prawomocny orzeczenie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej skazujące na karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu psychologa	1210	54,1	867	52,1	505	58,1	292	55,3	142	59,2	87	60
Stan zdrowia uniemożliwiający wykonywanie zawodu psychologa (na podstawie komisji powołanej przez samorząd/ organ nadzorujący)	886	39,6	618	37,1	354	40,7	220	41,7	114	47,5	70	48,3
Niepracowanie w zawodzie psychologa przez X lat w ciągu ostatnich Y lat [w polu obok wpisz wartość X/Y]	460	20,6	249	15	159	18,3	109	20,6	42	17,5	34	23,4
Niedopełnienie obowiązku stałego doskonalenia zawodowego	398	17,8	226	13,6	140	16,1	108	20,5	41	17,1	18	12,4
Nieptacenie przez X miesięcy składek członkowskich do samorządu zawodowego psychologów [w polu obok proszę wpisać liczbą ilość miesięcy]	89	4	30	1,8	20	2,3	22	4,2	11	4,6	4	2,8
Inne powody. Jakież?	47	2,1	31	1,9	20	2,3	12	2,3	3	1,3	2	1,4
Nie mam zdania	63	2,8	55	3,3	22	2,5	15	2,8	6	2,5	3	2,1

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-9. Preferencje psychologów dotyczące tego czy staż zawodowy powinien być obowiązkowy. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak, dla wszystkich	50,7	1133	44,5	741	49,4	429	43	227	37,9	91	55,9	81
Tak, dla wybranych specjalności	36,6	817	37,3	295	33,9	295	44,3	234	52,5	126	32,4	47
Nie	10,1	225	14,4	239	12	104	10,2	54	9,2	22	7,6	11
Nie mam zdania	2,7	60	3,8	64	4,7	41	2,5	13	0,4	1	4,1	6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-10. Preferencje psychologów dotyczące tego kiedy generalnie powinien odbywać się staż zawodowy. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
W czasie studiów	55,4	1239	67,4	1122	63,6	553	53,2	281	69,2	116	62,1	90
Po studiach	37,9	846	25,4	423	29,6	257	40	211	23,8	57	31	45
Nie mam zdania	6,7	150	7,2	119	6,8	59	6,8	36	7,1	17	6,9	10

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-11. Preferencje psychologów dotyczące formy, w jakiej miałyby się odbywać ewentualny staż po studiach. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n = 4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁECZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %
Staż tylko dla wybranych absolwentów, którzy pracują w wybranych specjalnościach	189	38	73	32,7	73	27,2	44	43,4	15	42,9	15	25,9
Staż tylko dla tych, którzy w pracy nie mają kontaktu z psychologiem z kilkuletnim doświadczeniem zawodowym	43	8,7	28	12,6	19	11,7	5	4,1	4	11,4	4	11,1
Staż jako doświadczenie zdobywane w instytucji, która znajduje się na liście akredytowanych placówek stażowych – ośrodek i opiekuna zapewnia samorząd/organ nadzorujący	256	51,5	98	43,9	90	55,6	63	51,6	15	42,9	15	44,4
Staż jako doświadczenie zdobywane w instytucji, która znajduje się na liście akredytowanych placówek stażowych – ośrodek i opiekuna samodzielnie poszukuje stażysta	130	26,2	33	14,8	35	21,6	34	27,9	10	28,6	10	22,2
Staż jako mentoring – praca pod nadzorem opiekuna-mentora	280	56,3	147	65,9	112	69,1	80	65,6	22	62,9	22	55,6
Staż jako superwizja	168	33,8	77	34,5	52	32,1	43	35,2	17	48,6	17	33,3

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-12. Preferencje psychologów dotyczące tego powinno być zorganizowane kształcenie podyplomowe psychologów. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %
NIEOBOWIĄZKOWE, NIEUJĘTE W ŻADEN SYSTEM kształcenie podyplomowe i jego ewentualna obowiązkowość powinno być regulowane na poziomie przepisów szczegółowych	731	34,8	717	45,6	336	40,9	176	34,6	101	43,9	60	43,8
NIEOBOWIĄZKOWE, ale UJĘTE W SYSTEM punktowy	578	27,5	417	26,6	237	28,9	134	26,6	54	23,5	24	17,5
OBOWIĄZKOWE DLA WSZYSTKICH psychologów chcących utrzymać prawo do wykonywania zawodu i być UJĘTE W SYSTEM punktowy	242	11,5	136	8,7	86	10,5	65	12,9	19	8,3	9	6,6
OBOWIĄZKOWE dla psychologów pracujących W OBSZARACH, w których mają oni istotny, bezpośredni wpływ na życie drugiego człowieka i być ujęte w system punktowy	569	27,1	299	19	181	22	158	31,4	77	33,5	34	24,8
Obowiązkowe wyłącznie przez kilka (wpisać liczbę) X pierwszych lat po otrzymaniu dyplomu i być objęte systemem punktowym	43	2	26	1,7	13	1,6	7	1,4	1	0,4	1	0,7
System kształcenia powinien być zorganizowany z podziałem na specjalizacje (...) zakończone egzaminem państwowym lub ścieżki edukacyjne (...) stanowiące zestawienie rekomendowanych, ale nie obowiązkowych, w danym obszarze możliwości doszkalania się	458	21,8	270	17,2	145	17,7	120	23,9	52	22,6	21	15,3
W kształceniu „podyplomowym” powinny istnieć tylko specjalizacje, które powinny być wybierane i odbywane jeszcze w trakcie studiów. Ilość lat studiów powinna być odpowiednio wydłużona (...)	110	5,2	95	6	53	6,5	23	4,6	15	6,5	4	2,9
Nie mam zdania	97	4,6	95	6	48	5,8	28	5,6	11	4,8	12	8,8

Źródło: badanie własne OZZP

Badanie przeprowadzi Instytut Psychologii na temat ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. Łódź, luty 2020 r.
© Ogólnopolski Związek Zawodowy Psychologów. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tabela Z-13. Preferencje psychologów dotyczące tego samorządu zawodowy psychologów powinien zostać powołany. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n = 4277).

	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak	73,6	1644	61,7	1026	67	582	71	375	60,8	146	71	103
Nie	8,1	180	11,5	191	8,3	72	9,8	52	15,4	37	6,9	10
Nie mam zdania	18,4	411	26,9	447	24,7	215	19,1	101	24,8	57	22,1	32

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-14. Preferencje psychologów dotyczące statusu zawodu psychologa jako zawodu zaufania publicznego. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n = 2613).

	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak	78,8	1114	82,4	761	83	475	73,9	258	79,5	136	82,7	86
Nie	0,6	8	0,5	5	0,7	4	1,1	4	0,6	1	1,9	2
W zależności od branży	20,7	292	17	157	16,3	93	24,9	87	19,9	34	15,4	16

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-15. Preferencje psychologów dotyczące rodzaju zawodu jakim jest zawód psychologa, z podziałem specjalności psychologii (n=4277).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Medycznym	42,6	953	27,2	453	32,1	279	33,5	177	26,3	63	20,7	30
Spotecznym	24,5	547	28	466	30,1	262	28,2	149	27,5	66	18,6	27
Interdyscyplinarnym	52,7	1177	61,3	1020	61,6	535	59,7	315	61,3	147	58,6	85
W zależności od dziedziny/resortu	49	1095	40,6	676	43,6	379	48,9	258	44,6	107	40,7	59
Nie mam zdania	0,6	13	0,7	11	0,5	4	0,8	4	0,4	1	0	0

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-16. Preferencje psychologów tego jaki tryb kształcenia powinien być możliwy w ramach studiów podstawowych z psychologii. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=2603).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Stacjonarny wieczorowy	71,5	1008	67,1	617	66,7	381	68,2	236	65,7	113	72,5	74
Stacjonarny dzienny	99	1396	99	911	98,8	564	98,8	342	100	172	98	100
Niestacjonarny	34,1	481	32,3	297	33,1	189	35,5	123	36	62	17,6	18
Online	0,9	12	0	0	0,9	5	0,9	3	2,9	5	2	2
Online w zależności od przedmiotu	4,5	63	3,8	35	3,5	20	7,8	27	8,1	14	1	1

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-17. Preferencje psychologów tego jakie formy wykonywania zawodu psychologa powinny być dozwolone. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=2645).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Stosunek pracy	85	1220	86,2	809	86,1	496	85,5	300	88,6	115	82,7	86
Nie mam zdania	9,1	130	7,6	71	8,3	48	10	35	7,4	13	13,5	14
Umowa cywilnoprawna	75,1	1078	73,2	687	77,4	446	76,9	270	73,1	128	71,2	74
Spółka	55,4	795	55,2	518	56,3	324	60,7	213	63,4	111	52,9	55
Samozatrudnienie	82,5	1184	82,9	778	83,7	482	81,8	287	86,3	151	81,7	85
Wolontariat	46,2	664	46,3	435	48,4	279	52,7	185	52,6	92	55,8	58
Staż	63,6	914	56,8	533	63,9	368	66,7	234	63,4	111	61,5	64
Karta nauczyciela	49	703	70,1	658	58,5	337	48,1	169	48,6	85	52,9	55
Kontrakt	70,3	1010	62,5	587	66,5	383	70,9	249	67,4	118	60,6	63
Inne	0,7	10	0,9	8	0,7	4	0,9	3	1,7	3	5,8	6

Źródło: badanie własne OZZP

Tabela Z-18. Preferencje psychologów dotyczące ewentualnej obowiązkowości ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. Grupa psychologów, z podziałem specjalności psychologii (n=2579).

Odpowiedzi badanych	Specjalność psychologii											
	OCHRONA ZDROWIA		OŚWIATA		POMOC SPOŁĘCZNA		SZKOLNICTWO WYŻSZE		PRACA		SŁUŻBY MUNDUROWE	
	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)	udział %	liczba (n)
Tak	30,9	430	30,3	275	28,8	163	26,9	91	26,7	46	23,3	23
Tak, w zależności od obszaru	52,8	735	49,8	452	50,2	284	56,5	191	54,7	94	50,5	52
Nie	10,4	145	8,7	79	11,3	64	10,1	34	11,6	20	16,5	17
Nie mam zdania	6	83	11,2	102	9,7	55	6,5	22	7	12	10,7	11

Źródło: badanie własne OZZP